

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 22.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1894.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὰ σερβικά πράγματα χωροῦσι κατὰ τὴν φορὰν, ἢν παρέσχεν αὐτοῖς ἢ εἰς τὸ πρωθυπουργικὸν ἀξίωμα πρόξικλινσις τοῦ ἀδιαλλακτοτάτου τῆς ριζοσπαστικῆς μερίδος πολεμίου κ. Νικολάεβιτς, ἀρξαμένου ἤδη τῆς παρασκευῆς τοῦ πρὸς τοὺς πάσαις πολιτικούς ὁμοδόξους αὐτοῦ ἀσπόνδου πολέμου δι' ἀποπειρῶν πρὸς συναπισμὸν ἐναντίον αὐτῶν τῶν δύο ἄλλων κομμάτων, τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν προοδευτικῶν. — Ἐν τούτοις δύναται τις, νομίζομεν, ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκβάσεως ἢ καὶ τοῦ ἀκινδύνου τῆς τοιαύτης ἀποπειρας πρὸς διαρκῆ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἀποκλεισμὸν τῆς δημοτικωτάτης καὶ κοινοβουλευτικῆς ἰσχυροτάτης, μᾶλλον δὲ πανισχύρου τῶν πολιτικῶν μερίδων τοῦ κράτους. — Ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποπειρας, περὶ ταύτης δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι τὰ δύο συμμαχίαν ὠθούμενα κόμματα προσδεδούσιν ὅλως ἀντιθέτους ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, μάλιστα δὲ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ἀρχάς, τῶν μὲν προοδευτικῶν παραδεδομένων ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν αὐστριακὴν ἐπιροήν, τῶν δὲ φιλελευθέρων κλινόντων πρὸς τὴν ρωσικὴν, ὅτι δέ, ἂν δυὸ ἢ τρία τῶν μελῶν αὐτῶν χάριν τῶν ὑπουργικῶν χαρτοφυλακίων κατορθοῦσιν ἐλαστικώτερον νὰ σκέπτονται περὶ τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, εἰς ὃ ἀνήκουσι, καὶ νὰ συνεργάζωνται τοῖς τὰ ἀντίθετα φρονοῦσι καὶ ἐπιδιώκουσιν, αὐτὰ τὸ κόμματα δὲν δύναται μετὰ τῆς αὐτῆς ἐλαστικότητος νὰ θυσιάσωσι τὰ προγράμματα αὐτῶν. — Ἀλλὰ καὶ τὸ κινδυνῶδες τοῦ ἐγχειρήματος δὲν χρῆζει πολλῆς μελέτης, πρόδηλον ὄν. — Ἡ μερίς, ἥς ἢ πολιτικὴ ἐξόντωσις ἐπιζητεῖται, παρὰ πάντα τὰ σφάλματα, ἄτινα διεπράξατο κατὰ τὸν μακρὸν ὑπ' αὐτῆς χειρισμὸν τῆς ἀρχῆς, ἀπολαύει τῶν

συμπαθειῶν τῆς μεγίστης πλειονότητος τοῦ σερβικοῦ λαοῦ, παρ' αὐτῇ διορῶντος τὸν ἀσφαλῆ θεματοφύλακα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ αὐτοῦ πολιτεύματος, κατ' ἀθέτησιν μόνον τοῦ ὁποίου καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν μέθοδον Ἀβακούμοβιτς ἐκλογικῶν ἐπεμβάσεων θὰ ἐπιζητηεῖτο ἡ συγκρότησις ἀντιρριζοσπαστικῆς τῆ Σκουψίνα πλειονοψηφίας.

Πανταχόθεν σχεδὸν εἰρηνικαὶ ἐκδηλοῦνται διαθέσεις, πολλαχόθεν δὲ διατυπῶνται ἢ εὐχή, παρὰ τισὶ δὲ κύκλοις, ἰσχυριζόμενοι ὅτι τὰς πληροφορίας αὐτῶν ἔχουσιν ἐξ αὐθεντικῶν πηγῶν, καὶ ἢ ἐλπίς, ὅτι ἢ διὰ τῶν διομολογηθεισῶν καὶ διομολογουμένων ἐμπορικῶν συμβάσεων ἐπερχομένη προσέγγισις τῶν αὐτοκρατοριῶν Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστρίας θὰ καταλήξῃ εἰς ἀνακούψισιν τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν ἀπὸ τοῦ ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἤδη μετὰ προϊούσης ἐπιτάσεως πιέζοντος αὐτοὺς ἐφιάλτου τῶν ἐξοπλισμῶν. — Τὸ φαινόμενον εἶνε πάντοτε λίαν παρήγορον, ἄτε ἀποδεικνύον ὅτι ἰκανῶς πλέον κατενοήθη ἢ ἀνάγκη τῆς καταπαύσεως τῶν εἰς μείζονα ὀσημέραι παγίωσιν τῆς στρατοκρατίας γινομένων ὑπερόγκων δαπανῶν, στρατοκρατίας, ἥτις οὐδὲν μὲν ἀληθῶς συμβάλλει εἰς τὴν εἰρηνικὴν τῶν ἐθνῶν πρόοδον, ἄτε διὰ τῆς ὑπ' αὐτῆς δημιουργουμένης ἀβεβαιότητος περὶ τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος ἀνακόπτουσα πᾶσαν ἐργασίαν, τοῦτο δὲ μόνον πράττει, ἐντείνει τὴν ἀμοιβαίαν τῶν ἐθνῶν δυσπιστίαν, ἥικιστα βέβαια κατάλληλον εἰς ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης. — Ἄτυχῶς οὐδὲν μαρτυρεῖ ὅτι καὶ προσκόντως μελετῶνται τὰ μέσα, δι' ὧν θ' ἀπέβαινε κατορθωτὴ ἢ πληρῶς τῆς ἀνάγκης ταύτης, τὰ μέσα δηλαδὴ, δι' ὧν τὸν ἀφοπλισμὸν ἔθνη τινὰ δὲν θὰ ὑπελάμβανον ὡς δήμευσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν συμφερόντων καὶ νομιμοποιήσιν τῶν πρὸς αὐτοὺς γενομένων ἀδικιών. Διότι οὐδεὶς δύναται νὰ πιστεύῃ ὅτι ἢ Γαλλία π. χ. θὰ παρεδίδοτο ἀφοπλιζομένη εἰς ἐκουσίαν ἀδυναμίαν ἀπέναντι τοῦ ἐθνικοῦ πόθου πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ πολέμου τοῦ 1870 ἀνευ εὐλόγου

τινός τοιαύτης επαγορθώσεως. — Δραστηριώτερον και μετά πλειόνων ἐλπίδων ἐπιτυχίας ἐπιδιώκεται ἠθικός τις συνασπισμός ἀφ' ἑνός μὲν κατὰ τῶν ἐπιδουλεύοντων τὴν δημοσίαν τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινωνιῶν ἡσυχίαν νοσηρῶν στοιχείων, ἀφ' ἑτέρου δὲ κατὰ τοῦ ἐξ Ἀμερικῆς οικονομικοεμπορικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἀπειλοῦντος τὴν ἕλικὴν εὐμερίαν τῆς γηραιᾶς ἡμῶν ἡπείρου. — Ἀλλὰ πρὸςπραγματῶσιν και τοῦ σχεδίου τούτου ἀπαιτεῖται γενικὴ τῶν μεγάλων τουλάχιστον κρατῶν τῆς Εὐρώπης συμφωνία, ἥτις πάλιν προαπαιτεῖ γενικὴν συνεννόησιν ἐπὶ τῶν διεθνῶν πολιτικῶν ζητημάτων, ἅτινα ἀδύνατον σχεδὸν ἀποβαίνει ν' ἀποχωρισθῶσι τῶν διεθνῶν περὶ τῶν κοινωνικῶν ἢ οικονομικῶν ζητημάτων διαπραγματεύσεως και νὰ παύσωσιν ἐπιπράζοντα τὰς σκέψεις και ἀποφάσεις τῶν διαπραγματευομένων. — Τούτου ἕνεκα οὐδὲν ἄπορον, ἂν αἱ τῶν ἡμερῶν τούτων ἡγεμονικαὶ συνεντεύξεις, τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου και τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου ἐν Βενετία, τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου και τοῦ καισαροδοσιλέως Φραγκισκοῦ Ἰωσήφ ἐν Ἀβδαζία και τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας και τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου ἐν Φλωρεντία, ἦλθον και παρῆλθον, οὐδὲν αἰσθητὸν ἀποτέλεσμα τῆς διαβάσεως αὐτῶν καταλιποῦσαι· τούτου ἕνεκα οὐδὲν ἄπορον, ἂν μετὰ μικρὸν ἀποδειχθῆ ὅτι οὐδ' ἡ ἔναγωνιος ὑπὸ τῶν ἐν Βερολίῳ ἀναμενομένη κατὰ τὸ ἔαρ, και ἂν ποτε πραγματοποιῆ, συνέντευξις τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου και τοῦ Τσάρου μηδὲν προσθέσῃ εἰς τὰς ἀρξαιμένας, ἂν πράγματι ἦρξαντο, συνεννοήσεις τῶν κυβερνήσεων. — Μοιραίως, οὕτως εἰπεῖν, ἡ Εὐρώπη χωρεῖ πρὸς κρίσιν, ἥς ἀδύνατον νὰ προῦπολογισθῶσιν αἱ διαστάσεις και τὰ ἀποτελέσματα.

Ἐκ τῶν κατὰ μέρος δυτικῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν τὰ τῆς Ἰταλίας πράγματα διεγείρουσι τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον. — Ἡ τῆς οικονομικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κοινοβουλίου και τῆς κυβερνήσεως διαφωνία ὡς πρὸς τὰ μέσα, δι' ὧν θὰ ἐπιδιώκετο ἡ θεραπεία τῆς μαστιζούσης τὸ κράτος και τὸν λαὸν οικονομικῆς καχεξίας, ὁσημέραι μᾶλλον ἐπιτείνεται· μετὰ τῆς προϋούσης δὲ ἐντάσεως ταύτης ἐντείνεται και ἡ πιθανότης τῆς προσφυγῆς τοῦ κ. Κρισπν εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῆς περὶ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ ἐτυμιογίας τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ, περὶ οὗ, αἰσιοδοξίαν πλαττόμενος, φαίνεται φρονῶν ὅτι, βαθύτερον ἢ ἡ κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ και ἡ πλειονοψηφία τοῦ κοινοβουλίου ὅλον σκεπτόμενος περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ βασιλείου, οὐδαμῶς θὰ ὀκνήσῃ νὰ παράσῃ τὰς ψήφους αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν κυβερνητικῶν ὑποψηφίων, τῶν ἐπαγγελλομένων τὴν ὑποστήριξιν αὐτῶν, ὅπως περιβλήθωσι διὰ τοῦ ἀναγκαίου νομοθετικοῦ κύρους τὰ οικονομικὰ νομοσχέδια τοῦ ὑπουργείου. — Ὁ κ. Κρισπν και οἱ συνυπουργοὶ αὐτοῦ, ἀφ' ἑνός μὲν ἐμμένοντες ἰσχυρογνωμόνος εἰς τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐκπονηθὲν πρόγραμμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ βλέποντες ὅτι ἐλαχίστη ἢ και οὐδεμία ὑπάρχει ἐλπίς τῆς ὑπὸ τοῦ παρόντος κοινοβουλίου κυρώσεως αὐτοῦ, προτίθενται νὰ ὑποκενηθῶσιν τὸν σωβινισμόν τοῦ λαοῦ και ἐκμεταλλευθῶσι τὴν ἐξέγερσιν τοῦ αἰσθήματος τούτου ἐν ταῖς βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς πρὸς τοῦτο δέ, πᾶσαν ὑπερβολὴν ὑπερβαλόντες, ἐν ταῖς ἀπαντήσεσιν αὐτῶν

πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς οικονομικῆς ἐπιτροπῆς προταθείσας περικοπὰς τῶν στρατιωτικῶν και ναυτικῶν δαπανῶν δι' οὕτω ζοφερῶν χρωμάτων ἐξεκόνισαν τὴν κατάστασιν τῶν κατὰ γῆν και κατὰ θάλασσαν δυνάμεων τοῦ κράτους, ὥστε, ἂν τις ἐπίστευεν εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν, εἶδει νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ και τοῦ στόλου ἐπὶ τοσαῦτα ἦδη συνεχῆ ἐτη διατιθεμένων μεγάλων ποσῶν ἐγένοντο αἱ φοβερώταται τῶν παραχρῆσεων. — Κατὰ μὲν τὸν πρωθυπουργὸν ἡ Ἰταλία διατελεῖ ἦδη ἀφωπλισμένη και οὐ μόνον ἐν περιπτώσει κινδύνου δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὴν διὰ τὴν στρατιωτικὴν και ναυτικὴν αὐτῆς ἀδυναμίαν, ἀλλὰ και πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἀσφαλείας δὲν ἐπαρκεῖ, κατὰ δὲ τὸν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργὸν ἡ Ἰταλία στερεῖται ὅλως στρατοῦ, ἔχει δὲ και ἀπόλυτον χρεῖαν νέων ὀχυρωματικῶν ἔργων, κατὰ δὲ τὸν ἐπὶ τῶν ναυτικῶν και αἱ κατὰ θάλασσαν δυνάμεις τῆς χερσονήσου εἶναι λίαν ἀνεπαρκεῖς πρὸς τὰς ἐνδεχομένας ἀνάγκας τοῦ κράτους. — Πρὸς τὰς διπλώσεις ταύτας ἠδύνατό τις εὐλόγως νὰ ἐρωτήσῃ ποῖα ἄβυσσος κατέπιεν ἐξαφανίσασα ἄνευ ὄρατοῦ τινος ἀποτελέσματος τοσαύτας ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων, ἅτινα ἀφῆρέθησαν ἀπὸ τοῦ ἀτυχοῦς λαοῦ τῆς χερσονήσου πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν στρατιωτικῶν και ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ κράτους, χάριν τίνος δὲ ἡ Ἰταλία περιῆλθεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς χρεωκοπίας, ἀφοῦ ἡ ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ και τοῦ στόλου ὑπερογκος φορολόγησις τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ και ἡ πέρα τῶν πραγματικῶν δυνάμεων τοῦ προῦπολογισμοῦ τοῦ κράτους ἐξόγκωσις τῶν στρατιωτικῶν και ναυτικῶν δαπανῶν καταλείπει τὸ κράτος ἐν τῇ προτέρᾳ και ἄνευ τῶν δαπανῶν τούτων στρατιωτικῇ και ναυτικῇ ἀδυναμίᾳ. — Δυσὸν θάτερον, ἢ εὐρισκόμεθα εἰς τὰς παραμονὰς ἀποκαλύψεως νέων παναμαϊκῶν θηκανδάλων ἢ πάντα ταῦτα τὰ ἐξευτελιστικά τῆς ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη στρατιωτικῆς και ναυτικῆς ἐργασίας τῆς Ἰταλίας, ἀφοῦ ἄλλως τε ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ περιλαμβάνεται φυσικῶς και ἡ ἐπὶ τῆς προτέρας πολυχρονίου πρωθυπουργίας τοῦ κ. Κρισπν γενομένη, ἀποβλέπουσι μόνον εἰς τὴν ἐκφόδισιν τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ και τὴν διὰ τῆς ἐκφόδισεως ταύτης— ἡ μέθοδος δὲ εἶναι ἀντιγραφὴ τῆς ἐν Βερολίῳ ἐφαρμοζομένης— ἀπόσπασιν τῆς ὑπὲρ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς μεγαλομανοῦς πολιτικῆς ἐτυμιογίας τῶν ἐκλογῶν. — Ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι συμβαίνει μᾶλλον τὸ δεύτερον· ἀλλ' οἱ ἰταλοὶ ἐκλογεῖς εὐρεθῆσονται τοσοῦτον ἀφέλεις, ὥστε νὰ μὴ διδῶσι τὴν οὕτω παρασκευαζομένην τῇ χώρᾳ δεινῶσιν τῆς και ἦδη ἰκανῶς δεινῆς κρίσεως, ὑφ' ἧς μαστιζεται και ἥτις τοσάκις ἠπειλῆσε και ἐξακολουθεῖ ἀπειλοῦσα αὐτήν· Περὶ τούτου ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν μετὰ τὴν σκληρὰν πείραν τοσοῦτων ἐτῶν, και τοῖς ἀπλουστέροις τῶν πολιτῶν καταδειξασάν τὸ σκισμαχικὸν ἔργον, εἰς ὃ ἐξαντλοῦνται αἱ ἕλικαι δυνάμεις τῆς χώρας και εἰς ὃ ἐθυσιάσθῃ ἡ νεοπαγῆς αὐτῆς εὐμερία.

ΦΥΣΙΚΟΧΗΜΙΚΑ*

Περὶ θεωριότητος.

Ἄξιόσημιόν ἐστιν ὅτι ἡ μελέτη τοῦ ἡλίου κατέστησεν ἡμῖν μᾶλλον καταληπτὴν τὴν γνήνην μετεωρολογίαν. Πρὸ τῆς σπουδῆς ταύτης ἡ δυναμικὴ μετεωρολογία ἐνέμενεν εἰς πεπλανημένην ἰδέαν : ἐθεώρουν τοὺς γνήνους στροβίλους, κυκλῶνας, τυφῶνας καὶ στρόμβους, ὡς φαινόμενα προερχόμενα ἀπλῶς ἐκ τοπικῶν περιστάσεων, ὡς γεννωμένους ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκεῖθεν πρὸς τὰ νέφη ἐγειρομένους. Τὰ ἔτη διέτρεον χωρὶς οὐδὲ ἐν πρὸς τὰ πρόσω ἢ τροχοπέδην φέρουσα αὕτη ἐπιστήμη δυνήθη νὰ τελέσῃ βῆμα. Τὸ ἀποφασιστικὸν τοῦτο βῆμα ἐγένετο σήμερον, χάρις τῇ θεωρίᾳ τοῦ ἡλίου.

Καταστρέφοντες ἐνταῦθα τὸν περὶ ἡλίου καὶ τῆς φυσικῆς συστάσεως αὐτοῦ λόγον, ἀδυνατοῦμεν νὰ κλείσωμεν τὴν ἀνωτέρω περὶ τῶν γνῆνων στροβίλων θεωρίαν τοῦ κ. Faye, θεωρίαν ἣν οὗτος διευτύπωσεν ἐξ ἀναλογίας πρὸς τοὺς ἡλιακοὺς στροβίλους οἵτινες ἀποτελοῦσι τὰς ἡλιακὰς κελίδας, ὧν τὴν μηχανικὴν ἀρχὴν κατέδειξε πρὸ τῆς ὀλικῆς ἡλιακῆς ἐκλείψεως τῆς 6(18 αὐγούστου 1868¹, χωρὶς ν' ἀναγράψωμεν ἐνταῦθα, ἔστω καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, τὰς τρεῖς κυριωτέρας θεωρίας αἵτινες διευτυπώθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους πρὸς ἐρμηνείαν τῶν μεγάλων μὲν ἐξόχως δὲ καταστρεπτικῶν τούτων φυσικῶν φαινομένων, ὡς καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ καὶ φυσικοῦ κ. Hirn κριτικὴν ἀνάλυσιν τῶν θεωριῶν τούτων, ὧν μία εἶνε καὶ ἡ τοῦ κ. Faye, περὶ ἧς πρὸ ἐνός καὶ πλέον ἔτους ἀνεγράψαμεν ἐν ταῖς στήλαις ἐγκυρίου περιοδικοῦ τὰ ἐπόμενα² :

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων τῆς 5(17 ὁκτωβρίου 1892, ὁ κ. Faye ἐψιότῃ τὴν προσοχὴν τῶν σοφῶν ἐπὶ τῆς ἀξιολόγου ἐργασίας τοῦ μετεωρολόγου τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν κ. Dallal, ὅστις ἀποδεικνύει ὅτι οἱ τῆς διακεκαυμένης ζώνης τυφῶνες γεννῶνται ἐν τοῖς ἀνωτάτοις τῆς ἀτμοσφαιρας στρώμασι, καταρροῦσης οὕτω τῆς ἀρχαιοτέρας θεωρίας, καθ' ἣν οἱ μὲν τυφῶνες τῶν εὐκράτων χωρῶν ἐλάμβανον γένεσιν ἐν τοῖς ἀνωτάτοις τῆς ἀτμοσφαιρας στρώμασιν, οἱ δὲ τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἐν τοῖς χαμηλοτέροις. Τὴν θεωρίαν ταύτην ὑπένομευσεν ἀπὸ τινων μνηθῶν ὁ κ. Faye μετὰ τὰς ἐργασίας τοῦ Hame, ἐν Αὐστρίᾳ, καὶ τοῦ Morris, ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, ὁμιλήσας ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ περὶ τῆς συγκρούσεως τῶν δύο τούτων διακεκριμένων ὑποθέσεων, δείξας δὲ τὸ ἐντεῦθεν προκύπτον ἄτοπον, ἀφοῦ ὁ αὐτὸς τυφῶν δύναται κάλλιστα νὰ διέλθῃ ἀπὸ τῆς διακεκαυμένης εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἐν διαστήματι περιῖπου μιᾶς ἐβδομάδος.

*) Ἰδε ἀριθ. 21, σελ. 417—419.

1) Περὶ M. Wolf—L'éclipse totale du 18 août 1868, ἐν ἀριθμ. 30 τῆς 26 ἰουνίου 1869 τῆς Revue des Cours Scientifiques.

2) Νεολόγους Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως, ἔτος 2ον, ἀριθμ. 4, ἐν σελ. 10.

Ἄλλ' ἐπανελάβωμεν εἰς τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν τοῦ κ. Hirn.¹

Ἡ πρώτη κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, λέγει ὁ κ. Hirn, εἶνε ἡ τοῦ A. Peltier. Κατὰ τὸν φυσικὸν τοῦτον ὁ στρόμβος εἶνε ἐν τῷ γενικῷ αὐτοῦ συνόλῳ τὸ σύνολον βραδείας καὶ παρατεταμένης ἠλεκτρικῆς ἐκκενώσεως, τελουμένης ἀπὸ τῶν νεφῶν πρὸς τὴν γῆν διὰ τινος ἀτελοῦς ἀγωγοῦ, ἀέρος, δηλονότι, κεκορησμένων ἀτμῶν καὶ ὕδατος ἐν καταστάσει κοινοῦ ἢ πομφολύγων.

Ἡ δευτέρα διευτύθη ὑπὸ τοῦ κ. Th. Reye. Κατὰ ταύτην κατὰ τινὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις νιννείας, ὁ ἀήρ, ἰσχυρῶς ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων θερμαινόμενος καὶ ἔνεκα τούτου καταστὰς πολλῶν εἰδικῶν κινήσεων τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων, παραμένει ἐν τούτοις παρὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους ἢ τῆς θαλάσσης ὑπὸ μορφήν ζιαν ἐκτεταμένου στρώματος ἐν καταστάσει ἀσταθοῦς ἰσοροπίας. Ἐὰν διατάραξι τις, ἔστω καὶ ἐλαχίστη, ἐπισυμβῇ κατὰ συμβεβηκὸς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ στρώματος τούτου τῆς ἐλάσσονος πυκνότητος, ἡ ἰσοροπία καταστραφῆσεται, ὁ ἀήρ βραίως κινήσεται πανταχόθεν πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ῥήξεως, ὅθεν ὑψωθήσεται ὀρμητικῶς, ὑπὸ τὴν μορφήν κατακορύφου στήλης ταχέως περὶ αὐτὴν στρεφόμενης.

Τρίτη εἶνε ἡ τοῦ κ. Faye, ὅστις τάσσει τοὺς στρόμβους εἰς τὴν ζιαν γενικὴν ἐκείνην τάξιν τῶν φαινομένων, ἥτις σήμερον μετὰ προσοχῆς ὑπὸ πολλῶν παρατηρητῶν μελετᾶται, ἥδη ἀξιόλογα ἀποτελέσματα ὀριστικῶς τῇ ἐπιστήμῃ παρασχούσα. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν ᾧσι καθ' ἑαυτοὺς φοβεροὶ οἱ στρόμβοι, οὐδὲν ἥττον ἀποτελοῦσι μικρογραφίαν τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν τυφῶνων γνωστοῦ μεγάλου φαινομένου· ὡς ἐκεῖνοι, οὕτω καὶ οὗτοι ὀφείλονται εἰς στροβίλους, εἰς περιδινήσεις μεγάλης ἐκτάσεως, ἐχούσας τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς τὰς ὑψηλὰς τῆς ἀτμοσφαιρας χώρας καὶ κατὰ τινὰς περιστάσεις μεταδιδομένας ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Αἱ τρεῖς αὗται ἐρμηνεῖαι διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἀποδίδει ἀπάσας τὰς ἐνεργείας τῶν στρόμβων εἰς τὸν ἠλεκτρισμόν, ἐνῶ αἱ δύο ἄλλαι ἀποδίδουσιν αὐτὰς εἰς μόνην τὴν μηχανικὴν δράσιν τοῦ ἐν κινήσει ἀέρος, τῆς μιᾶς ζητούσης τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης κινήσεως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τῆς ἄλλης τούναντιον ἀνευρισκούσης αὐτὴν ἐν τοῖς ἀνωτέροις τῆς ἀτμοσφαιρας στρώμασιν.

Κατὰ τὸν κ. Hirn ὁ μὲν Peltier ἀπέδειξεν ἐναργῶς διὰ τῆς προσεκτικῆς τῶν γεγονότων μελέτης ὅτι ὁ ἠλεκτρισμός ἐνεργὸν πάντοτε λαμβάνει μέρος ἐν τῷ φαινομένῳ καὶ ὅτι θεωρία μὴ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἐπέμβασιν τῆς δυνάμεως ταύτης καὶ μὴ ἐρμηνεύουσα αὐτὴν θά ἦτο ἀναγκαιῶς ψευδής. Οὐ μόνον στρόμβοι τινὲς ἐχουσι λάμψιν ὑπέρθερον καὶ φωσφορίζουσιν, ἥτις ἀποτελεῖ ἔνδειξιν βραδέος ἠλεκτρικοῦ ρεύματος δι' ἀτελοῦς ἀγωγοῦ, οὐ μόνον τὸ νέφος τῆς

1) Étude sur une classe particulière de tourbillons qui se manifestent hors de certains conditions spéciales dans les liquides. Analogie existant entre le mécanisme de ces tourbillons et celui des trombes. Paris, 1878.

βιαιότητας θυέλλης παύει τοῦ ν' ἀστράπη καὶ βροντῆ, ὅταν ὁ ἐξ αὐτοῦ κατερχόμενος στρόμβος ἐγγίση τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς καταστρεπτικαῖς τοῦ φαινομένου ἐνεργεῖαις ὑπάρχουσι τινες, αἵτινες ἀδύνατον νὰ ἐρμηνευθῶσιν ἢ ὡς ἀποτελέσματα ἰσχυροῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἄλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ κ. Hirn, ὅσονδήποτε ἐκτάκτου ἐντάσεως καὶ ἂν ᾖσιν αἱ ἐνεργεῖαι τοῦ κεραυνοῦ, ὅσονδήποτε μεγάλαι καὶ ἂν ὑποθεθῶσιν αἱ κατὰ τινα θυέλλαν ἐνεργοῦσαι ποσότητες τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, εἶδει ἐπὶ ἑκατομμύρια νὰ πολλαπλασιασθῶσιν αἱ ἐνεργεῖαι καὶ αἱ ποσότητες αὗται, ἵνα δυνηθῆ τις νὰ προσεγγίση εἰς τὰς ὑπὸ τινων στρόμβων τελουμένας καταστροφάς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ἀσφαλῶς ὅτι ὁ κ. Hirn, καίπερ συμφωνῶν μετὰ τοῦ Pellier περὶ τῆς παρουσίας τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν τοῖς στρόμβοις, κατηγορηματικῶς ἀποφαίνεται κατὰ τῆς ἀποδόσεως τῶν φαινομένων τούτων εἰς μόνην τὴν ἐνεργεῖαν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὅστις φαίνεται μᾶλλον συμβεβηκὸς ἢ πραγματικὴ αἰτία τῆς γενέσεως τῶν φαινομένων τούτων.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Reye προταθεῖσαν θεωρίαν, ὁ κ. Hirn θεωρεῖ αὐτὴν προφανῶς προσκρούουσαν ἐν τῷ κυρίῳ αὐτῆς ἀντικειμένῳ καὶ ἀδυνατοῦσαν ἐπιτυχῶς νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ δεινὸν τῶν στρόμβων φαινόμενον, ἀπὸ τε μηχανικῆς ἀπόψεως — καθ' ὅσον θεωρεῖ ὀλοσχερῶς ἀδύνατον τὴν ὑπὸ τῆς ἀνιούσης κινήσεως στήλης ἠραιωμένου ἀέρος ἀνάπτυξιν τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς στρόμβους ἐκτάκτου δυνάμεως — ὡς καὶ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀσυμφωνίας τῆς ὑποθέσεως τοῦ κ. Reye πρὸς τὰ φαινόμενα. Ὁ στρόμβος, λέγει, ἔρχεται πάντοτε ἐκ τῶν ἄνω καὶ ἐκ θυελλώδους νέφους· αἱ ἐπὶ τῆς γῆς καταστροφῆς αὐτοῦ ὄρχονται μόνον ὅταν ἡ κορυφή τοῦ κῶνου ἐγγίση τὸ ἔδαφος ἢ τὴν θάλασσαν, παύουσι δὲ ἅμα ὡς ἡ κορυφή αὕτη ἐγκαταλίπη τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κ. Reye, ὁ στρόμβος εἶδει πάντοτε νὰ ὄρχηται τῶν καταστροφῶν αὐτοῦ ἐκ τῶν κάτω, τὸ δὲ θυελλώδες νέφος, ὁ μετ' αὐτοῦ συγγεόμενος ἀνώτερος κῶνος, κτλ., δὲν θὰ ἦσαν ἢ συνέπειαι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς τελουμένων. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἰσὶν ὀλοσχερῶς ἀντίθετα πρὸς τὰ παρατηρηθέντα φαινόμενα.

ὑπολείπεται ἄρα μόνη ἡ ὑπόθεσις τοῦ κ. Faye, ὅστις, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἀποδίδει τὴν γένεσιν τῶν στρόμβων εἰς ἣν καὶ τὴν τῶν λοιπῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρᾶς στροβίλων, θυελλῶν, τυφῶνων καὶ λοιπῶν, θεωρῶν τοὺς στρόμβους διαφέροντας ἐκείνων μόνον κατὰ τὸ μέγεθος τῆς χώρας τῆς ἀτμοσφαιρᾶς ἐν ἣ παράγονται, καὶ ἐπομένως μόνον κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἐκ τῆς συγκρούσεως ἀερίων ρευμάτων λίαν ἀνισοταχῶν ταμιευομένης ζώσης δυνάμεως, ἥτις συμπυκνοῦται ἐν ταῖς σπειραῖς τῶν κατιόντων τούτων στροβίλων, ὁ δὲ κ. Hirn τάσσεται μετὰ τῶν πολυαριθμῶν ὁπαδῶν τῆς θεωρίας ἐκείνου.

Ἐνταῦθα περατοῦται τὸ περὶ ἡλίου καὶ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ συστάσεως τμῆμα τῶν ἡμετέρων διαλέξεων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὸ ἐπόμενον καὶ τελευταῖον θέμα, εἰς τὴν ἐξέτασιν, δηλονότι, τῆς ζωικῆς θερμότητος καὶ τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς δύναται

νὰ διατηρηθῆ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἡ ζωὴ, ἀναγκαῖον νομιζόμεν διὰ τὸ ἄρτιον τῆς ἡμετέρας ἀνὰ τὰς κοσμογονικὰς ὑποθέσεις καὶ θεωρίας ἐκδρομῆς ν' ἀναγράψωμεν διὰ γενικῶν γραμμῶν τὴν ὄλην κοσμογονικὴν θεωρίαν τοῦ κ. Faye, κοσμογονικὴν θεωρίαν ἐκτεινομένην ἐπὶ ὀλοκλήρου τοῦ σύμπαντος, ἔχουσαν ᾧδε :

Ἐν ἀρχῇ τὸ σύμπαν ἀπετέλει γενικὸν τι χάος ἐξόχως ἀραιόν, ἀποτελούμενον ἐν πάντων τῶν στοιχείων τῆς γήινης χημείας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μειγμένων καὶ συγκεχυμένων. Τὰ ὑλικά ταῦτα, ὑπείκοιτα ἄλλως εἰς τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἐλξεις, ἔφερον ἐν ἑαυτοῖς διαφόρους ἀπὸ τῆς ἀρχῆς κινήσεις, αἵτινες ἐπὶνεγκον τὸν χωρισμὸν αὐτῶν εἰς λωρίδας ἢ νεφέλας. Αὗται ἐξηκολούθησαν ταχέως κατατιθέμεναι καὶ βραδύτατα ἐσωτερικῶς περιστρεφόμεναι. Αἱ μυριάδες αὗται τῶν ἐκ τοῦ χάους προκυψασῶν λωρίδων ἐσχημάτισαν διὰ βαθμιαίας συμπυκνώσεως τοὺς διαφόρους τοῦ σύμπαντος κόσμους.

Μία τῶν λωρίδων τούτων ἀπετέλεσε διὰ τοῦ χρόνου καὶ τὸν ἡμέτερον ἠλιακὸν κόσμον, κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ὁποίου τρεῖς κυρίως διακρίνονται περιόδοι. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην τούτων ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν ὀρθοβατικῶς στροβιλιζομένων δακτυλιοειδῶν λωρίδων τῆς μέσης τοῦ ἀραιοτάτου καὶ σχεδὸν σφαιροειδοῦς χάους οἱ ἀπὸ τοῦ Ἑρμοῦ μέχρι τοῦ Κρόνου πλανῆται καὶ οἱ δορυφόροι αὐτῶν μεταλαβόντες οὕτω κινήσεως ὀρθοβατικῆς, διότι μὴ ὑπάρχοντος ἔτι τοῦ ἰσχυροῦ κέντρου τῆς ἐλξεως, τοῦ ἡλίου, αἱ ταχύτητες τῆς περιφορᾶς τῶν ἐξωτερικωτέρων τῶν δακτυλίων μερῶν ἦσαν μεγαλείτεροι τῶν τῶν μᾶλλον ἐσωτερικῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν περιόδον ἐσχηματίσθη διὰ βαθμιαίας συμπυκνώσεως τοῦ πλείστου ($\frac{699}{700}$) τῶν συνιστάτων τὸ ἀρκτικὸν χάος ὑλικῶν ὁ Ἥλιος, οὔτινος ἢ βαθμιαία κατὰ μᾶζαν αὔξεισις ἤρξατο ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐπὶ μᾶλλον ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν ἥδη ἐσχηματισμένων πλανητῶν τῆς πρώτης περιόδου ἐπενεργοῦσα καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἥδη περιφερικὴν κίνησιν ἐκείνων ἐπιταχύνουσα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν κίνησιν τῶν μὴ εἰσέτι εἰς πλανήτας μετασχηματισθεῖσων λωρίδων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τοῦ Ποσειδῶνος τροποποιούσα καὶ εἰς τὰ πλησιέστερα αὐτῷ μέρη, ἥτοι εἰς τὸν ἐσωτερικὸν γῦρον τῶν δακτυλιοειδῶν τούτων λωρίδων, μεταδίδουσα συνφθὰ τοῖς νόμοις τῶν κεντρικῶν δυνάμεων ταχύτητας ἀνωτέρας τῶν τῶν ἐξωτερικῶν μερῶν. Τέλος δὲ κατὰ τὴν τρίτην περιόδον ἐσχηματίσθησαν οἱ τελευταῖοι τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος ἀστέρες, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν, ὧν ὁ πρῶτος ἐμορφώθη κατ' ἐποχὴν κειμένην μετὰ τῆς τῶν πλανητῶν τῶν συνοδευομένων ὑπὸ δορυφόρων ὀρθοβατικῶς κινουμένων καὶ τῆς τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ δορυφόρου κινουμένου ὀλοσχερῶς ὀπισθοβατικῶς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ ἐπίπεδον ἐν ᾧ κινουῦνται ὀπισθοβατικῶς οἱ δορυφόροι αὐτοῦ, τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, εἶνε σχεδὸν κάθετον ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς περιφορᾶς τοῦ πλανήτου, ἥτοι ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ γεννήσαντος αὐτὸν δακτυλίου, καὶ τοῦτο διότι, τῆς μάξης τοῦ ἡλίου ταχέως τότε αὔξανομένης, ἡ περιφορὰ τοῦ δακτυλίου εἶδει ἵνα μεταστῆ κατὰ τὴν διάκειαν τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ πλανήτου ἀπὸ τοῦ πρῶ-

του εις τὸν δεύτερον τύπον, ἵτοι ἐξ ὀρθοβατικῆς εἰς ὀπισθοβατικὴν.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κομήτας, ὁ κ. Faye πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν νέαν ἀναγκάζεται νὰ διατυπώσῃ ὑπόθεσιν, καθ' ἣν μεταξὺ τῶν ὑλικῶν, ἅτινα ἀπετέλουν τὸν ἀρχέγονον στρόβιλον καὶ διέγραφον κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ἐπιμήκεις ἐλλείψεις, εἶδει νὰ εὐρεθῶσι καὶ τινὰ διαφυγόντα τὴν κεντρικὴν συμπίκνωσιν. Τὰ ὑλικά ταῦτα ἐξηκολούθησαν κινούμενα ἐν λίαν ἐπιμήκεισι καμπύλαις, ἡ δὲ μετάστασις τῶν ὑλικῶν ἢ τὸν ἴλιον ἀποτελέσασα δὲν παρήγαγεν ἐπ' αὐτῶν τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν ἐπὶ τῶν πλανητῶν ἐπιτάχυνσιν. Ἡ διάρκειά τῆς περιφορᾶς αὐτῶν ἔμεινε σημαντικὴ, μόνον δὲ αἱ ἀρχέγονοι τροχιαὶ τῶν σωμάτων τούτων ἀπέβησαν ἐλλείψεις σχεδὸν παραβολικαί, ὧν ἡ ἐστία κεῖται ἐκεῖ ἔνθα αἱ πρῶται εἶχον τὸ κέντρον αὐτῶν.

Ἄλλ' ἡ γενικὴ ὑπόθεσις, ἣν ὁ κ. Faye ὡς καὶ ὁ Καρτέσιος καὶ ὁ Νεύτων πρὸ αὐτοῦ διατύπωσαν, ἀναφέρεται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀρχέγονου ὑλικοῦ χάους καὶ τῶν συμφυσῶν τῆς ὕλης αὐτοῦ δυνάμεων. Οἰοεὶ δὲ ἀποκρινόμενος εἰς ἐρώτησιν ὑποβλήθεισαν αὐτῷ περὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἀναγράφει μετὰ πεποιθήσεως ὅτι ἀδύνατον νὰ νοηθῇ τὸ ἀρχέγονον ὑλικὸν χάος καὶ αἱ συμφυσεῖς τῆς ὕλης αὐτοῦ δυνάμεις καθ' ἑαυτὰς ὑφεισθῶσι καὶ ὅτι ἀρχὴ αὐτῶν εἶνε αὐτὸς ὁ Θεός.

Δ

ΖΩΪΚΗ ΘΕΡΜΟΤΗΣ.—Τὸ ὑποκείμενον τῆς τετάρτης καὶ τελευταίας ἡμῶν διαλέξεως τῆς παρούσης συλλογικῆς περιόδου, ἡ ζωϊκὴ θερμότης, ὅθ' ἐφαίνετο ἴσως αὐστηρότερον πως κρινόμενον ξένον πρὸς τὸν γενικὸν τίτλον τῶν ἡμετέρων διαλέξεων: **ψυσικοχημικά**, διότι ἡ ζωϊκὴ θερμότης ἐκ πρώτης ὄψεως δυνατόν νὰ θεωρηθῇ, καὶ ἐθεωρήθη πραγματικῶς ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὡς θέμα ἀνήκον ἰδίᾳ εἰς τὴν **ψυσιολογίαν**, ἥτις περὶ τῶν ἐν τοῖς ζῴσι ὀργανισμοῖς τῶν ζῶων καὶ τῶν φυτῶν τελουμένων λειτουργιῶν ἀσχολουμένην ἀπεσπάρθη τῶν ἄλλων φυσικῶν ἐπιστημῶν, διακριθεῖσα ἰδίᾳ ἐκείνων διὰ τῆς μὴ καθαρῶς πειραματικῆς αὐτῆς μεθόδου. Ἄλλ' ἄλλως ἔχουσι σήμερον τὰ πράγματα. Πρὸ πολλοῦ ἡ ἐπιστῆμη ἐσχημάτισε τὴν πεποιθῆσιν ὅτι αἱ ἐν τοῖς ζῴσι ὀργανισμοῖς τελούμεναι λειτουργίαι οὐδὲν ἕτερον εἶνε ἢ φυσικοχημικαὶ δράσεις, ἡ δὲ πειραματικὴ μέθοδος, ἥτις ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐθεωρήθη ἀρμόζουσα μόνον εἰς τὰς περὶ τὴν ἄψυχον ὕλην ἀσχολουμένας ἐπιστήμας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν φυσικὴν καὶ τὴν χημείαν, ἀπεδείχθη σήμερον δυναμένη νὰ ἐφαρμοσθῇ λίαν ἀποτελεσματικῶς καὶ εἰς τὰς φυσιολογικὰς ἐρεῖνας, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ ἀναμορφωτοῦ τῆς φυσιολογίας καὶ ἰδρυτοῦ τῆς πειραματικῆς φυσιολογίας, τοῦ ἐκ μικρῶν εἰς τὴν ἀνωτάτην τῆς ἐπιστημονικῆς κλίμακος βαθμίδα προαχθέντος, ἀειμνήστου γάλλου φυσιοδίφου Claude Bernard.

Συνέβη ἄρα καὶ εἰς τὴν φυσιολογίαν ὅ,τι καὶ εἰς τὴν γεωλογίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν. Ἡ γεωλογία κατετάσσετο μέχρι πρὸ ὀλίγου εἰς τὰς ἰδίως φυσικοῖστορικὰς ἐπιστήμας, ὀριζομένης ὡς ἀποτελοῦσας τὸν πρῶτον κλάδον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ὡς ἀντι-

κείμενον ἐχούσας μόνον τὴν περιγραφὴν καὶ τὴν παρατήρησιν τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν φυσικῶν σωμάτων καὶ φαινομένων, οὐδόλως δὲ ἀσχολουμένας περὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐν τῇ ὕλῃ συμβαινουσῶν μεταβολῶν καὶ ὑλικῶν ἀλλοιώσεων. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἀπλοῦν καὶ παροδικὸν ὀψίας βλέμμα ἐπὶ τῶν μεγάλων γεωλογικῶν συγγραμμάτων τῶν νεωτέρων χρόνων ἀδύνατον νὰ μὴ ἐβεβαιώθῃ ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐπιστῆμῃ ταύτῃ ἡ πειραματικὴ μέθοδος ἐπεξετάθη λίαν ἀποτελεσματικῶς, καὶ ὅτι ἡ σύγχρονος γεωλογία, ἡ γεωλογία τοῦ Daubrée, δὲν περιορίζεται πλέον εἰς τὴν ἀπλῆν περιγραφὴν καὶ παρατήρησιν, καὶ ὅτι βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς ἀπὸ τοῦ ἱστορικοῦ κλάδου μεθίσταται εἰς τὸν ἐρμηνευτικόν. Αὐτὰ ταῦτα δύναται τις νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ περὶ ἀστρονομίας, ἥς τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα **ψυσικῆ ἀστρονομία** ἰδίᾳ τμημα, ἰδρυθὲν ἅμα τῇ εἰσαγωγῇ τῆς φασματοσκοπικῆς ἐρεῖνης εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀστρῶν, ἐξετάξῃ τὴν φυσικὴν τῶν ἀστέρων σύστασιν καὶ ἀποφαίνεται περὶ αὐτῆς, ὡς ἐν τῇ Βα καὶ Γη διαλέξει ἐν μικρογραφίᾳ ἐκτικαγραφῆσασαν, μετὰ τῆς αὐτῆς τοῦλάχιστον βεβαιότητος, μεθ' ἧς καὶ περὶ τῆς συστάσεως τῶν ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ ἐργαζομένου χημικοῦ σωμάτων.

Ἴσως εἰς ταῦτα μοι παρατηρήσῃ τις ὅτι οὕτως αἰρόνται τὰ ὅρια τῶν ἐπιστημῶν καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἀναγκαίως θὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις τῆς δικαιοδοσίας ἐκάστης τῶν ἐπιστημῶν τούτων ἰδίᾳ. Ἀπαντῶ.— Ἡ ἱστορία τῶν ἐπιστημῶν διδάσκει ὅτι ἀκριθῆς καὶ οἰονεὶ μαθηματικὸς ἀπ' ἀλλήλων χωρισμὸς τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν οὐδέποτε πράγματι ὑπήρξεν. Οἱ μεγάλοι καὶ ἐξοχοὶ φυσιοδίφαι ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῆς σήμερον ἦσαν ἐξοχοὶ καὶ μεγάλοι εἰς ἅπαντας τοὺς τοῦ ἐπιστητοῦ κλάδους, ἡ δὲ μεταξὺ τῶν διαφόρων τούτων κλάδων διάκρισις εἶνε καθαρῶς τεχνικὴ, σκοποῦσα μόνον νὰ εὐκολύνῃ τὴν μελέτην καὶ ἐρευναν τοῦ ἀπεράντου τῆς ἐπιστήμης πεδίου. Καὶ ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς ἐιδικαῖς σχολαῖς, οἷαι² πολλαχοῦ ἐν Ἑυρώπῃ ὑφίστανται, ἡ διδασκαλία δὲν περιορίζεται, οὐδὲ δύναται νὰ περιορισθῇ, εἰς τὸ ἐλάχιστον ἐκεῖνον τμημα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, οὔτινος τὸ ὄνομα ἢ σχολὴ ἐκείνη φέρεται. Ὁ εἰδικὸς τὴν γενικὴν χημείαν, ἐν παραδείγματι, διδασκόμενος δὲν περιορίζει τὰς σπουδὰς αὐτοῦ εἰς μόνην ταύτην, οὐδὲ ἀγνοεῖ ὅτι ὑφίσταται πρῶτονθεν τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἀδελφῆ, τεχνικῶς καὶ οἰονεὶ τῶν περιστάσεων ἕνεκα ἀπ' αὐτῆς χωρισθεῖσα, ἡ ψυσικὴ. Ἐπίσης ὁ εἰς τὴν τῶν πολυαριθμῶν κλάδων τῆς ὅλης χημείας, οἷον εἰς τὴν ἀναλυτικὴν χημείαν, ἢ εἰς τὴν φυσιολογικὴν χημείαν, ἢ εἰς τὴν φυτολογικὴν χημείαν, ἢ εἰς τὴν ὀρυκτολογικὴν χημείαν, ἢ εἰς τὴν ὀργανικὴν χημείαν, ἢ εἰς τὴν βιομηχανικὴν χημείαν, ὑποδιαουμένην εἰς πλεῖστα ὅσα μερικώτερα τμηματα, ἢ εἰς ἕτερόν τινα τῶν λοιπῶν αὐτῆς κλάδων ἐπιτιδόμενος ἀδύνατον νὰ νοηθῇ ἀγνοῶν τὰ στοιχεῖα τῆς γενικῆς χημείας, ἥτις εἶνε ἡ βᾶσις καὶ τὸ γενικώτερον ἔδαφος πάντων τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφέντων τμημάτων αὐτῆς.

Οὗτος εἶνε ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ μελέτη καὶ ἐρευνα τῆς ἐν ταῖς διαφόροις λειτουργίαις τῶν ζῶων καὶ τοῦ

ἀνθρώπου ἀναπτυσσομένης ζωϊκῆς θερμότητος ἀνήκει τῇ φυσικῇ καὶ ἰδίᾳ τῇ χημείᾳ, οὐδόλως ἴδε ἀπορῶν νὰ ἐξετάζηται αὐτὴ ἐν οὐχὶ φυσιολογικαῖς, ἀλλ' ἐν καθαρῶς φυσικοχημικαῖς διαλέξεσιν.

Καὶ ἴδῃ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Διὰ τοῦ ὀνόματος ζωϊκῆς θερμότητος νοοῦμεν τὴν θερμότητα τὴν ἀναπτυσσομένην κατὰ τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῷ σώματι τοῦ ὀπίου ὡς καὶ ἐν τῷ τῶν ἀνωτέρων ζώων διατελεῖ αὐτὴ μέχρις ὁρίου τινὸς ἀνεξάρτητος τῆς τοῦ περιβάλλοντος, ποικίλλουσα μέγας κατὰ τὰς διαφόρους τῶν ζώων τάξεις, πολλῶ δὲ ἴπτον σημαντικὰς παρουσιάζουσα διακυμάνσεις παρ' ἐκάστῳ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν ὄντων.

Ὁ ἀναλαμβάνων νὰ πραγματευθῇ τὸ ζήτημα τῆς ζωϊκῆς θερμότητος ὑποχρεοῦται κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν νὰ προτάξῃ τινὰ περὶ τοῦ ὅρου ζωϊκῆς. — Τί ἐστὶ ζωϊκῆς; — Ἰδοὺ ζήτημα, ὅπερ, ὅσον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἀπλοῦν καὶ εὐχερῶς ὀριζόμενον, τόσον εἶνε τὸ πάντων δυσχερέστερον καθοριζόμενον. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι ἐνταῦθα οὐδόλως πρόκειται περὶ τοῦ μεταφυσικοῦ τῆς ζωῆς ὀρισμοῦ, διότι οὗτος ἐκτὸς τῶν ὀρίων τοῦ ἡμετέρου θέματος κεῖται. Πρόκειται περὶ ὀρισμοῦ τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς καθαρῶς φυσικοχημικῆς ἢ φυσιολογικῆς αὐτῆς ὄψεως. Ἐάν δὲ ἀληθῶς πρός ὀρισμὸν οἰουδιπίνος γεγονότος ἢ φαινομένου ἀπαιτῆται ἀκριβὴς καὶ τελεία γνῶσις τῶν μερικῶν τούτου φάσεων καὶ λεπτομερειῶν, εἴτα δὲ διάκρισις καὶ χωρισμὸς τῶν συνοδευόντων τὸ φαινόμενον τοῦτο γεγονότων εἰς οὐσιώδη καὶ σχετιζόμενα μετὰ τοῦ θεμελιώδους ὡς αἰτία πρὸς ἀποτέλεσμα, καὶ εἰς ἐπουσιώδη καὶ παρελκόντα, μὴ ἔχοντα πρὸς ἐκεῖνο τὴν αὐτὴν τῶν πρώτων σχέσιν, ὁ πρὸς τὴν ἀλήθειαν μᾶλλον ἐγγίζων φυσιολογικὸς τῆς ζωῆς ὀρισμὸς δέον νὰ μὴ ζητηθῇ πρὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων ἀληθῶν ἐκτιμήσεων τῶν κατὰ τὴν ζωὴν ταύτην τελουμένων φυσικοχημικῶν γεγονότων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὰς

διαφόρους κυρίας τοῦ ὄργανισμοῦ λειτουργίας. Ἦ ζήτησις ἄρα αὕτη δέον νὰ περιορισθῇ διὰ ταῦτα εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν διάστημα τῆς τελευταίας ἐκατονταετηρίδος, διότι μόνον ἐν αὐτῷ δυνατὸν νὰ γείνη λόγος περὶ χημείας ὡς ἐπιστήμης καὶ ἐπομένως περὶ φυσικοχημικῆς ἀναλύσεως τῶν φαινομένων τῶν ζωϊκῶν λειτουργῶν καὶ περὶ ὀρισμοῦ τῆς ζωῆς.

(Ἀκολουθεῖ).

H. Γ. ΒΑΣΑΜΑΚΗΣ.

Εἰς Νύκτα Φωταΐας.

Ἀραιοῦνται, ὀπισθοχωροῦσι, φεύγουσι τοῦ νυκτίου ζόφου αἱ ἀτμώδεις σικαί· τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, τῆς φωτεινῆς Ἡμέρας τὴν ἀπαστράπτουσαν μορφήν ἐδανείσθη ἢ Νύξ ἢ Ζοφερά καὶ βαθύπεπλος. Τίς εἶδε σκότος φωτεινόν; τίς εἶδε χρῆσθῃ νύκτα; Ἄπλετος αἴγλη πλημμυρεῖ τὸν χλοάζοντα λόφον καὶ ὡς χρυσοστέφανοι λευχεύοντες νύμφαι προβάλλουσιν ἐρατεινῶς καὶ αἰδημόνως ἀνά μέσον τῶν ἀειφύλλων αὐτοῦ πετελεῶν φανηροῦντα τᾶστερογείτονα τεμένη, τὰ καλλιμάριμα μέγαλα.

Ὅποια μάγος προβάλλει θέα! οἷα ἐξάσιος καλλογνῆ! τίνος Προμηθεὺς πυρρὸς κλοπαῖος ἀνήψεν ἄρα τὰ φῶτα ταῦτα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ φωτός; μὴ ἠνθήσαν φανούς τὰ πυκνόφυλλα δένδρα; μὴ ἀνέβρυσαν φανούς τὰ χλωρὰ ἐδάφη ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς; μὴ ἀγνωστός τις νεφελοθάμων θεότης ἐπέρρανεν ἀφειδῶς ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ κρινοδακτύλου χειρὸς παιγνιωδῶς ἀποσπάσασα ἀπὸ τοῦ ἀργυροῦ αὐτῆς πέπλου ὄλους τούτους τοὺς λαμπυρίζοντας μαργαρίτας, τοὺς σπινθηροβόλους ἀδάμαντας; Ἦ, μὴ τέλος τοῦ ἀπεράντου οὐρανοῦ κρυσταλλώδεις θόλοι εἰς ἐν ὀργίλον καὶ σύνορον νεῦμα

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος Δελικάνης, ὅστις νέαν, ὡς καὶ ἐν προτέρᾳ ἡμῶν διαλέξει εἶπομεν, τέμνει ὁδὸν ἐν τῷ κηρύγματι, ἑμιλῶν ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, σπουδαιότατον ἐπραγματεύσατο θέμα, ὅπερ καὶ ἄλλοι μὲν πρότερον ἔθιξαν, ἀλλ' ἄνευ εὐχερέστου συμπεράσματος, ἤτοι περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προσθήκης ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ ἄλλων σχολῶν τῆς πρώτης παιδείας. Περὶ τούτου ἐγένετο λόγος καὶ ἐν ἐνοριακαῖς συνελεύσεσιν, ἀσχοληθείσας πολλάκις περὶ πολλῶν καὶ καλῶν ἄλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος, συνεσκέφατο δὲ καὶ ἡ κεντρικὴ ἐφορεία, ἀλλ' οὐδὲν ἐγένετο μέχρι τοῦ νῦν. Νομίζομεν ὅτι ἡ θεραπεία τῆς ἀνάγκης ἐπέγειρε δι' οὗς ὑπέδειξε λόγους ὁ πανοσιολογιώτατος

ἀρχιμανδρίτης καὶ ὅτι ἡ ἴδρυσις δημοτικῆς τινος σχολῆς ἐντεῦθεν τοῦ Γαλατᾶ-Σαραίου ἐπιβάλλεται.

Ἄλλ' ἐκ τῆς ἑμιλίας τοῦ πανοσιολογιώτατου ἀρχιμανδρίτου γεννᾶται καὶ ἕτερον ζήτημα, τὸ ἐξῆς: Τίς ὁ λόγος, ἢ μᾶλλον τίνας οἱ λόγοι δι' οὗς πολλοὶ γονεῖς πέμπουσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς ξένας σχολάς; Τὸ ζήτημα τοῦτο, ζήτημα σπουδαιότατον, ἀπορρέον δ' ἐκ τῆς ἡμετέρας κακοδαιμονίας, νομίζομεν ὅτι δὲν ἐμελετήθη ὑφ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις. Ἡ ἀρχικὴ αἰτία, ὁ πρώτιστος λόγος τῆς ἀποστολῆς ἐλληνοπαίδων εἰς ξένας σχολάς εἶνε ἡ ἡμετέρα ἀκηδία. Ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ρωσίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ λοιπαῖς, οἱ ξένοι μεταβαίνοντες εἰς αὐτάς, ὑποχρεοῦνται αὐτοὶ νὰ ἐκμάθωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου σκοποῦντες νὰ διατρέψωσιν ἐν αὐτῷ πρὸς ἐξάσκησιν οἰουδιπίνος ἐπαγγελλματος· παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα ἄνω ποταμῶν χωροῦσιν. Οἱ ξένοι ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν, οὐ μόνον σφετερίζονται ἐπαγγελλματα τέως ἐχόμενα ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ καὶ τὰς σπουδαιότητας αὐτοὶ καταλαμβάνουσι θέσεις, θέσεις συντηρουμένας διὰ χροῖματος τῶν ἐγγυρίων λαῶν. Ἄλλοτε τὸ ἐμπόριον καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἀναλαμβανόμεναι παρ' ἡμετέρων, παρ' ἡμετέρων καὶ διεξήγοντο καὶ οὕτω ὑπῆρχεν

τοῦ Ὑπεράνακτος αἰφνιδίως πεισθέντες, κλονηθέντες ἄρδην, ὅλους αὐτῶν τοὺς μυριοφαγγεῖς ἀστέρας δίκην ὀμβροῦ πυκνοῦ ἐπὶ τῆς ὑψηλοῦ κατέρριψαν.

Βροχὴ ἐδῶ λαμπυρίδων χρυσῶν, ὡς ὁ Ζεὺς ἐπὶ τὴν Δανάην καταρρέει· ἐστίαί ἀκτίνων ὑψοῦσιν ἐκεῖ μαρμαίροντος φέγγους χειμάρρους, πελάγη, ὠκεανούς· πόρρω δ' ἀστράπτουσι μειδιῶσαι τοῦ γλαφυροῦ Βοσπόρου αἰ ἀκταί, καὶ τὸ βαθύρουν αὐτοῦ κύμα διασχίζουσι περῶσαι γοργῶς αἰ διάφωτοι λέμβοι ὡς Νηρηίδες χρυσοστεφεῖς καὶ πτερόεσσαι.

Ἄλλὰ δονεῖ αἴφνης τὴν γαλιναϊάν ἡχώ τῆς νυκτὸς ἀργυρόχρος μουσική . . . ὦ, σίγα, σίγα, ἐλαφρὲ καὶ ἡδύλλαχε τοῦ Βοσπόρου φλοῖσθε παῦσαι θροῶν ὑπὸ τὰς ἀβράς ποντιάδας πνοάς· καὶ σύ, ὦ ἔρημος Κρήνη, παῦσαι κυλίουσα τὸ ἀμυδρῶς ὑπολάμπον ἀργυροκρυστάλλον νᾶμά σου ἄφες, ἄφες τὸ οὖς καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν νὰ παραδοθῆ γηθοσύνης εἰς τὴν φαιδρὰν μαγείαν τῆς μουσικῆς.

ὦ μουσική, γλυκερὰ λαλιὰ τῶν ἀγγέλων! ὅποῖον μεγαλοπρεπὲς μυστήριον ἐνέχεις ὅσάκις ἡγεῖς τερψιθύμως ἐν τῇ ἡμερᾷ σιγῇ τῆς νυκτὸς! τότε εἰς ἐκστασιν πλέουσα τοῦ ὄνειροπόλου θνητοῦ ἡ ψυχὴ οἰονεῖ ἀνυψοῦται εἰς Παραδείσια δώματα. ὦ μουσική, ὑπερτάτη σύ γλώσσα τῆς ἀηδόνος, τοῦ Ὀρφέως, τοῦ κρινοστεφοῦς τῶν ἀγγέλων χοροῦ· ὦ ὑψηλὴ καὶ παλμώδης ρωνὴ παρχμυθίας, ἐλπίδος, εἰρήνης! τίς ἄρα ἐπὶ γῆς δὲν σέ λατρεῖ; ὦ, μόνον ὁ γιγαντώδης καὶ παγερός τῶν χιονοβλήτων ὄρεων βράχος καὶ ὁ μαρμαρόστηθος ἀνδριάς ὁ ἀκαμάτως ὀρθὸς πρὸ μνήματος μένων δὲν πάλλονται, δὲν συγκινοῦνται εἰς τὸν εὐκλεαδὸν ἡχόν σου!

Ἐῖθε νὰ ἤμην ἀηδὼν καλλιφρονος, λιγεία καὶ εἰς εὐσπίου ἄλλους βᾶθη νὰ κελαδῶ ἔσχει τὴν χρυσονέφελον

ἐργασία δι' αὐτοὺς, νῦν τὸ ἐμπόριον περιέρχεται εἰς χεῖρας ξένων, αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπίσης, ἡμεῖς δὲ καταλείπομεν τὸ ἔδαφος αὐτοῖς, ἀδικοῦντες τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ τὴν ὁμολογουμένην εὐφυΐαν τοῦ Ἑλλήνος καὶ γινόμενοι αὐτοὶ ἡ πρώτη αἰτία ἡ ἐξαναγκάζουσα τοὺς ἑλληνοπαῖδας νὰ καταλείπωσι τὴν πατριὸν παιδείαν, τὴν προγονικὴν σοφίαν, καὶ προσφεύγωσι εἰς τὴν ξένην, οὐ μόνον τὴν παγκόσμιον γαλλικὴν θηρῶντες, ἀλλ' ἀπὸ τινος καὶ τῆν γερμανικὴν, διότι καὶ οἱ Γερμανοὶ κατέκλυσαν νῦν τὴν ἡμετέραν χώραν καὶ ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ ἐπιβάλλοντες ἡμῖν τὴν γλώσσαν αὐτῶν. Ἴδου καθ' ἡμᾶς ἡ κυριωτάτη αἰτία τῆς εἰς τὰς ξένας σχολὰς φοιτήσεως ἑλληνοπαίδων καὶ ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς ἡμετέρας κακοδαιμονίας. Οἱ νέοι τοῦ τόπου, οἱ τῶν σχολείων ἀποφοιτήσαντες, περιφέρονται ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἄνευ ἐργασίας, ἀπογοητεύμενοι καὶ μαραινόμενοι, καίπερ μὴ στερούμενοι ἀξίας, καίπερ ἱκανῶς μεμορφωμένοι καὶ εὐφυΐας οὐκ ἄμοιροι, τῶν ξένων καταλαμβανόντων τὰς θέσεις αὐτῶν. Ἐν βλέμμα ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ Μονοπωλείου, ἐν βλέμμα ἐν ταῖς Τραπεζίαις καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιχειρήσεσι πείθει πάντας ὅτι τὰ πράγματα οὕτως ἔχουσιν. Οἱ ξένοι, ἰθὺν ὅποτε προσερχόμενοι, οὐ μόνον τὰς ἀνωτάτας θέσεις κατέχουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας, οἱ δὲ ἡμετέροι ἀποκροῦνται.

ἐσπέραν καὶ τὴν μαργαροδόροσον αὐγὴν ἡ χρυσὴ ἔμφυχος λύρα δι' αἰεθαλοῦς μύρτου ἐστεφανωμένη, καὶ διὰ θείας ὠδῆς νὰ παραμυθῶ καὶ πρᾶνῶν τὴν ψυχὴν τὴν στενάζουσαν ἡ ἄγγελος διαβίων εἰς ἀργυρᾶς νεφέλας, καὶ χρυσοῦν στεφόμενος κλῶνα παραδεισιαίας δάφνης ἐκεῖ ἔνθα δι' ἀνεσπέρου αἴγλης περιλούει τὸ πᾶν τοῦ Ὑψίστου τὸ βλέμμα, νὰ ἀναμείλω αἰωνίως τὸ μεγαλεῖον, Αὐτοῦ! . . .

Πλὴν φεῦ! ἀφ' οὔ οὐδὲν τοιοῦτον εἶμαι, κήλει, κήλει ἤδη τὸ οὖς μου ἠθέως, ὦ μάγος ἁρμονία, ἐν τῇ γαλιήνῃ τῆς φωτοστεφοῦς καὶ λαμπέτιδος ταύτης νυκτὸς.

Ἄηρ, μὴ πνέε! φοῖσσοσι τὴν ψυχρὰν πάροδόν σου οἱ μυριοί φανοί· ἰδέ, ὑπὸ τὰς σκιώδεις διαφανεῖς πτέρυγας σου αἱ καλλίστιλοινοι αὐτῶν γλῶσσα παλμωδῶς, τρομωδῶς μαρμαρῶσσοσιν. ὦ, μὴ πρὸς Θεοῦ! ἄφες νὰ διακρέση ἔτι τὸ μυθῶδες τοῦτο ὄναρ, ἡ ἄπλετος αὐτὴ μαγεία τοῦ φωτόεντος Πακτωλοῦ.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὑπὲρ τούτους ἐπιγεῖους φανούς ὁ οὐράνιος σελαγίζων:

Ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς θαλάσσης,
ἀστὴρ, προβάλλεις φωτεινὸς
τῶν ἐπιγεῖων σὺ ἀνάσσεις
σὺ ἐπουράνιος φανός.

Πλὴν σὺ αἶε ἐπανατέλλεις
δίχως φθορὰν καὶ σκοτισμὸν
καὶ συμπαθεῖς ἀκτίνας στέλλεις
εἰς ἀγρυπνοῦντα ὄφθαλμόν.

Σὺν τούτοις ὑπάρχει καὶ τις πλημμελής καὶ ὀλεθρία ἰδέα, ἡ ἐξῆς: πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι τὰ τέκνα αὐτῶν δεόν νὰ φοιτήσωσιν εἰς ξένας σχολὰς, ἵνα μάθωσι, ὡς λέγουσι, τὴν γλώσσαν μὲ τὴν προφορὰν αὐτῆς. Ἡ προφορὰ τῆς γαλλικῆς εἶνε δυσχερεστάτη, πολλὰκις δὲ ἀμυσιθητήσεις περὶ τῆς προφορᾶς στοιχείων τινῶν ἐγένοντο, ὡς ἐσχάτως, ὑπὸ διαπρεπῶν κριτικῶν, διότι ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς τέχνης τῆς ἀναγνώσεως καὶ τοῦ καλῶς λέγειν. Ἄλλ' ἡ καλὴ, ἡ μᾶλλον ἡ ὀρθὴ προφορὰ δυσχερῆς εἶνε, καὶ ἐπιτευχεθεῖσα, κατὰ τὸ ἐνὸν ἐνοεῖται, εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ νομιζομένη, ἢ μόνον πρὸς ἐπίδειξιν. Τὸ γράφειν καὶ ὁμιλεῖν τῆς ξένης γλώσσης εἶνε τὰ ἀπαραίτητα. Εἶνε ἐσφαλμένη ἡ ἰδέα ὅτι ὁ γερμανόπαις ἐξεργόμενος τῆς Real-schule ὁμιλεῖ ἀπταιστώσ τὴν γαλλικὴν ἢ ἀγγλικὴν τὸ τοιοῦτον ἀποκτᾷ οὗτος σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῆς πείρας, ἂν τὸ ἐπάγγελμα ἐπιβάλλῃ αὐτῷ τοῦτο καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἐπιτρέψῃ. Τοῦτο πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐν νῷ ὅσοι φρονοῦσιν ὅτι πρέπει νὰ μάθωσιν οἱ παῖδες τὴν γαλλικὴν προφέροντες αὐτὴν ἀπταιστώσ ἅμα τῆς σχολῆς ἀποφοιτήσαντες. Πόσοι Ἕλληνες ἀπταιστώσ καὶ μετὰ τέχνης προσφέρουσι τὴν ἑλληνικὴν; Ὡς οἱ δικηγόροι, οἱ ἱατροί, οἱ διδασκαλοὶ, ὅπως καταστῶσι τέλει ἀνάγκη ν' ἀποκτήσωσι πείραν, οὕτω καὶ οἱ εἰς τὰ ἐπάγγελα ἐπιδιδόμενοι πρέπει νὰ ἀποκτήσωσι πείραν. Μὴ ἀπα-

* Ἄστρο ὠχρὸς! πῶς μ' ἀτενίζεις
καὶ σιγηλῶς προσμειδίᾳς
ἐν ᾧ βραδέως διασχίζεις
τὰς μαύρας τῆς νυκτὸς σκιάς!

* Ἐκάστην νύκτα σὲ προσβλέπω,
— εἶσαι τοῦ σκότους ἀδελφός, —
καὶ ἀγάπης βλέμμα πρὸς σὲ τρέπω,
μυστηριώδες, γλυκὺ φῶς.

* Ὡ σύντροφέ μου εἰς τὰ σκότη
ἐπαγρυπνῶν ποιητικῶς!
τί ψυχῇ πᾶσα ὀνειρώττει
τὸ βλέπεις τότε μυστικῶς;

Βλέπεις ὁποίους πόθους τρέφει,
τίς σκέψις τὴν ἀπασχολεῖ,
ὅποια τὴν σκιάζουν νέφη,
ὅσοτον δάκρυ τὴν θολοῖ; . . .

Ναί, ἄστρον, φῶς τοῦ Παραδείσου,
λαμπὰς τῶν ὕψων χρυσοῦ!
περᾶ τὰ σκότη ἢ ἀκτίς σου
εἰς τὰς καρδίας βλέπεις σύ.

Πλὴν τί μυστήριον ἐμφαίνει
ἢ λάμψις σου ἢ ἀργυροῦ;
πῶς ἢ ἀκτίς καταβαίνει
φαιδρὰ ἡμοῦ καὶ λυπηρὰ;

Μειδιάμα καὶ δάκρυ χέεις
εἰς τὰς σκοτίας τὰς θαλάσας
ὦ, μὴ μὲ τὸν θρηνοῦντα κλαίεις
καὶ μὲ τὸν χαίροντα γελᾷς;

τώμεθα. Ἡ σχολὴ παρέχει τὰς βάσεις τῆς τελειοποιήσεως, δὲν τελειοποιεῖ αὐτή.

Συμπεραίνοντες λέγομεν ὅτι εἶνε ἀνάγκη γενικωτέρα τις μέριμνα ὑπὲρ βελτιώσεως τῆς καταστάσεως ἡμῶν, ἰδίᾳ παρὰ τῶν δυναμένων, τῶν κεφαλαιούχων. Πᾶσα ἡ παρατηρουμένη καὶ ὁσημέραι αὐξάνουσα κακοδαιμονία ἡμῶν καὶ ὁ παραγκωνισμὸς ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀρχικῆς αἰτίας ἐκπηγάξει, καὶ αὐτὴ δὲ ἢ ἀρραΐωσις τῶν γάμων αὐτὴν ἔχει αἰτίαν πρωτίστην. Θὰ ἐπα-
νέλθωμεν.

* *

* Ἐν Παρισίῳ ἐξεδόθη σὺ πρὸ πολλοῦ μυθιστορία ὑπὸ Albert Gim ἐπιγραφομένη *Demoiselles à marier* ἐν ἣ κυρίως πρόκειται περὶ τῆς παιδεύσεως τῶν κορασίων, ἧτις ὡς νῦν ἔχει κρίνεται κακῇ. Σὺν αὐτῇ δὲ ἐξεδόθη ἑτέρα μυθιστορία ὑπὸ Louis Moriaud ἐπιγραφομένη *Elle divorce*, θέμα ἔχουσα τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὀλεθρίας ἐπιδράσεως τοῦ διαζυγίου ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τέκνων. Ἡ κυρία Aulevet καταλείπει τὸν σύζυγον αὐτῆς, ὅστις ἄλλως ἦν οὐχὶ κρείττονος τύχης ἄξιος, ὅπως μεταβάσα καταβιώσῃ ἀλλαχοῦ, ἢ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς συνεζεύχῃ

Εἰπέ, τί βλέπεις καὶ δακρύεις
καὶ τί γελᾷς, ἄστρον ἄγνόν;
εἶσαι Δημόκριτος χαίρεις;
εἶσαι Ἡράκλειτος πονῶν;

. . . Πόσον τὸ φῶς σου μὲ μαγεύει
χάρμα γλυκὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ! . . .
ἀλλ' ὅμως εἶναι, εἶναι χλεύη
δάκρυ, μειδιάμα ἡμοῦ! . . .

. . . Ὡ! φῶς σὺ ἄφθιτον καὶ θεῖον,
εἰς τῶν νυκτῶν μας τὴν σιγὴν
βλέπε καὶ χλεύαζε τὸν βίον,
βλέπε καὶ χλεύαζε τὴν γῆν! . . .

* Ἄλλ' ἰδοῦ, τῶν νεφελῶν ὁ σκοτόεις πέπλος ἀφανίζεται βαθμιαίως, καὶ τοῦ ἀμυδροῦ μου ἀστέρος περίξ διαφαίνονται, λαμπεροὶ καὶ σπινθηριώδεις, ἀπαντες τῶν οὐρανίων φωστήρων οἱ μυρίοι σωροί. Οὕτως ἐκεῖ εἰς τὰς ἀμέτρους ἀβύσσους τῶν ὕψων διὰ μεγαλοπρεποῦς φωταψίας γεραίρει καθ' ἑκάστην νύκτα ἡ αἰωνόβιος φύσις τὸν οὐράνιον Ἄνακτα. Ἀγγέλων λευκαὶ χεῖρες ἀπτουσιν εὐλαθῶς τοὺς ἀπειροπληθεῖς ἐκείνους λαμπτήρας, καὶ ἀπὸ τοῦ νεφελοδμήτου ὑψικρήπιδος θρόνου ἐνηθύνως ἐπ' αὐτοὺς πλανῶν τὸ βλέμμα ὁ μέγας τοῦ σύμπαντος Ἄρχων, μειδιᾷ τὸ μειδιάμα τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνο τῆς αἰωνίας, τῆς ἱεράς, τῆς ἀνεκκλήτου γαλήνης Του!

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ἐπίσης ὅπως διαζευχθῆ, καταλείπουσα ὅπισθεν αὐτῆς ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ κοράσιον, ὅπερ ἀναμφίβολως θ' ἀναμένη τὴν εὐρεσιν συζύγου, ἔνα καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ τῆς μητρὸς καὶ μᾶμης παράδειγμα διαζευχθῆ αὐτόν.

* Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων γραμμῶν περὶ τῶν μυθιστοριῶν τούτων φανερῶνται ὅτι ταῦτα κυρίως διαγράφουσι παρισινὰ ἦθη, ὁ δὲ συγγραφεὺς τῆς *Elle divorce*, ὡν κατὰ τοῦ εἰσαχθέντος ἐν Γαλλίᾳ διαζυγίου, πειρᾶται δι' αὐτῆς νὰ ἀποδείξῃ τὰ γεννώμενα ἐξ αὐτοῦ ἄτοπα, παρορῶν ὅλους τοὺς ἰσχυροὺς λόγους, οἵτινες ἔπεισαν τὴν γαλλικὴν βουλὴν νὰ θεσπίσῃ τὸ διαζύγιον.

* *

* Ἐκ Τουρίνου ἀγγέλλεται ὅτι νέον μελόδραμα, τὸ *Dépits Amoureux*, οὗ τὰ μὲν ἔπη ἀνήκουσι τῷ Louis Illica, τὸ δὲ μέλος τῷ Luporini ἔτυχε μεγίστης ἐπιτυχίας.

Ο. Α.

— Περιεργον! ὁ γείτων μας ὁ δικηγόρος ἀρχίζει βλέπω νὰ πτερυγίζῃ εἰς τοὺς αἰθέρας τῆς ποιίσεως! ἰδοὺ ἐν ἀσμάτιόν του! ἄς ἴδωμεν τοὺς στίχους τοῦ θεμιστοπόλου ἀπογόνου τῶν δρυοτόμων!

Καὶ μὴδὲν ἀναμένων τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὴν συναίνεσιν, ἤρχισεν ἀπαγγέλλων τοὺς στίχους, τὸ πρῶτον μετὰ τινος στόμφου εἰρωνικοῦ· ἀλλὰ καθ' ὅσον προὔχρῃ ἡ φωνὴ αὐτοῦ αὐτομάτως ἐπάλλετο· ἀσυναίσθητως ἢ συγκίνησις ἢ ἐμπνεύσασα τὸν ποιητὴν μετεδίδοτο καὶ εἰς τὸν ἀναγνώστην ἐπιδλτικῶς:

Ἴον ἀγνὸν ἐπόθησε γλυκὺ νὰ εὖρη μνήμα
εἰς θεῖον κόλπον τῆς λαμπρᾶς καὶ νέας βασιλίσεως,
ἥτις ὠραία, εὐτυχῆς καὶ ἀλαζὼν ἐπίσης
συχνάκις εἰς τὸ δάσος τοῦ βραδῦ ἐπλάνα βῆμα.

Ἵπως ἐλκύσῃ μίαν τῆς θωπαίαν, ἐν τῆς βλέμμα,
τὸ τάλαν Ἴον ἔγυνε στόνον λεπτὸν ἡρέμα,
ἄρωμα ἔρωτος ἀθρόν... ἀλλ' ἡ σκληρὰ ἐκείνη
παρῆλθεν!... ἀπηξίωσε, φεῦ, πρὸς αὐτὸ νὰ κλίνη!

ἽΩ! κἄν ἐκ λύπης πρὸς αὐτὸ λεπτῆς, βωβῆς, κρυφίας,
βλέμμα ψυχρὸν ὡς σάββανον ἄς ἔριπτε λαθραῖον!
πλὴν οἴμοι, τὸ ἐνέκρωσεν ὑπὸ τὸ κοῦρον βῆμα,
ἐνῶ αὐτὸ μὲ ἄρωμα πικρᾶς περιπαθείας
τῆς καλλοῆς τὴν ἄνασσαν ἐπέλουσεν ἐκπνέον,
ἥτις οὐδὲ τ' ἀνέπνευσε ψυχρῶς προβάσα!... κρῖμα!...

Φ. Καδαροῦ.

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἔστω καὶ ἂν ὀνομάζηται Καδαροῦ ὁ ποιητής! ἀνέκραξεν ὁ Ἄλδέρτος μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως· οἱ στίχοι του ἀξίζουσι περισσότερον ἀπὸ τὴν πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέρρουσαν.

— Αὐτὸς ὁ νέος φαίνεται ὅτι υπέφερε μέγαν πόνον τῆς καρδίας, εἶπε στενάζουσα ἡ αἰσθηματικὴ καὶ συμπαιθὴ Ἰρλανδί.

— Δὲν ἀνεγνώσατε λοιπὸν τὸν Γκαῖτε, ἀγαπητῆ; υπέλαβεν ἡ Θηρεσία μετὰ τινος τραχύτητος· ἄς μοι ἐπιτρέψῃ ὁ νεοφανὴς ποιητὴς σας νὰ τὸν διαβεβαιώσω ὅτι ἡ μόνη του ἀξία εἶναι ἡ τοῦ μεταφραστοῦ· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμὲ τὸ δακρυόεν τοῦτο Ἴον μὲ ἐκτραχύνει πάντοτε· ὦφειλε λοιπὸν ἡ βασίλισσα νὰ φυλακισθῆ εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τοῦ δωματίου τῆς διὰ τὸν ἥδον τοῦ νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ ἀνθυλλίου χαμοπούς;

— Ὅχι! εἶπεν ἡ Ἰρλανδί υπερανοίγουσα τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς τῆς, νεανικοῦς ἐτι παρὰ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν· ἀλλ' ἂν τοῦλάχιστον ἡ βασίλισσα κἄν ἄπαξ ἔλεγεν: «ὦ, τὸ δυστυχὲς Ἴον!...»

— Ἀγαπητῆ μοι φίλη, εἶπεν ἐν συμπεράσματι ὁ Ἄλδέρτος, φθάσει εἰς βαθμὸν θετικότητος, ὅστις μοι προξενεῖ ῥίγος· θέλει νὰ σοὶ εἶπω τί θὰ ἔκαμνες σὺ ἂν ἦσο ἢ ἀνασσα; θὰ ἔδραες τὸ Ἴον, ἵνα παρασκευάσῃς ἔγχυμα χάριν τῶν ἀρρώστων σου...

Ἡ κόμισσα οὐδὲν ἀπήντησε πρὸς τὴν χαριτολογίαν, ἀλλ' ἔστρεψε πρὸς τὸν σύζυγόν τῆς βλέμμα ἐν ᾧ ἀνεγινώσκετο μομφὴ τις.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Θηρεσία διέβη τὰς εὐφύτους δειροδοτοχίας τοῦ κήπου αὐτῆς καὶ κατῆλθε πρὸς τὸν παρόχθιον οἰκίσκον τοῦ γηραιοῦ πορθμέως, ἐπιθυ-

μοῦσα νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν κατ' ἰδίαν περὶ σπουδαίου θέματος. Ἐπεδίωκε δηλονότι νὰ καταπειθῇ αὐτὸν ὅπως μεταλάβῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἥτις προσήγγιζεν· ἦτο δὲ οὗτος ἀγὼν ἐν ᾧ ἀπὸ τριακονταετίας ἦδη ὅλαι τῶν κατὰ καιροὺς ἱερέων τῆς ἐνορίας αἱ πολύμοχοι προσπάθειαι ἠττῶντο καὶ ἐξεμυδενίζοντο. Ἄλλ' ἡ νεαρὰ αὐτῆ γυνὴ κατεῖχε τρόπους πειθοῦς ἰδιάζοντας ὅλως καὶ ἀγνωστούς πρὸς τοὺς πολλούς. Ἀνωφελῶς προσενεγοῦσα ἀπειλὰς καμινοδοπλάγγνου Κολάσεως καὶ Παραδείσου ἀγίας ἐλπίδας, προέβαλεν ἔπειτα ὑποσχέσεις γεωδεστέρας καὶ ἠττον ὑψηλὰς· πλὴν καὶ τοῦτο ἀπέβη εἰς μάτην.

— Κυρία κόμισσα, εἶπεν ὁ Σινιόλ, τίποτε δὲν μοὶ λείπει· εἶμαι καθ' ὅλα εὐτυχῆς, ἐκτὸς μόνον ὅταν αἰθνιδία πλήμμυρα ἀνυψώσῃ τὰ κύματα τοῦ Ροδανοῦ· ἀλλὰ καὶ καμμίαν θεραπείαν τοῦτου δὲν γνωρίζετε βέβαια, οὔτε σεῖς, οὔτε οἱ ἱερεῖς.

Οὐχ ἠττον ὁ μαρμαρόψυχος φιλόσοφος οὗτος εἶχε καὶ ἀδυναμίαν τινά· εἶχεν εἰκονομανίαν οὕτως εἰπεῖν. Οἱ τοῖχοι τῆς κατοικίας αὐτοῦ ἦσαν αἰωνίως ἐπεστρωμένοι διὰ μυρίων στρατιωτικῶν, πολιτικῶν ἢ καὶ θρησκευτικῶν εἰκονογραφιῶν, ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους. Ὅθεν βαυκαλιζόμενος ὑπὸ τῆς συμπιπτούσης μοναδικῆς εὐκαιρίας ὅπως πλουτίσῃ τὴν συλλογὴν αὐτοῦ διὰ προσωπογραφίας σπανίας καὶ ποθητῆς, ἐδήλωσεν ὅτι ὁμολογεῖ εὐλικρινῆ καὶ τελείαν ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν Θεόν, ἐὰν ἡ κόμισσα συνήνει νὰ τῷ δώσῃ τὴν εἰκόνα αὐτῆς. Ἡ Θηρεσία συλλάβοῦσα αὐτὸν ἐπὶ τῇ λέξει, εἰσῆκουσε τὴν παράκλησιν εὐχαρίστως, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν τῷ ἔφερε τὴν φωτογραφίαν τῆς.

Τῆς συμφωνίας ἐπικυρωθεῖσης ἡ ξένη ἡγέρθη ὅπως ἀναχωρήσῃ, καθ' ὅτι ὁ πορθμέως, προσκλινθεὶς ὑπὸ τινος πελάτου, ἐπῆδα εἰς τὴν λέμβον του. Ἄλλ' αὐτοστιγμῆ διαβλέπει τὸν Φορτουναῖον, ὅστις, κεκοιμημένος ὅπισθεν πυκνοφύλλου ἀναεδνράδος κλημάτων, ἀπέλαυεν ἀκωλύτως τῆς θέας αὐτῆς, παριστάμενος λάθρα εἰς τὴν συνομιλίαν! Οὐδόλως ἐκδηλώσασα τὴν ταράσσοῦσαν αὐτὴν ἀμνηχανίαν ἡ ἀγγελόμορφος κατηχήτρια, ἔσπευσε ἵνα διαδῆ τὰς δύο ἢ τρεῖς ἑκατοντάδας βημάτων, αἵτινες τὴν ἐχώριζον ἀπὸ τῆς μικρᾶς τοῦ λειμῶνος θύρας· ἀλλ' ὁ νεανίας ἀκολουθήσας, συνήντησεν αὐτὴν παρευθὺς. Γυμνὴν ἔχων τὴν κόμπην, παράφρων ἐκ πάθους, ὠχρὸς καὶ ῥιγῶν ἐξ ἀνυπερβλήτου ἀγωνίας, καθ' ὅτι ἐνόει ἀορίστως ὁ τάλας εἰς ὁποίαν ἐμελλε νὰ προβῆ ἀκρότητα, ἀλλ' οὐχ ἠττον προσπαθῶν νὰ καταπραῦνῃ ἑαυτὸν, ὅπως δώσῃ εἰς τὸν λόγον ἐλαφρὰν καὶ ἀφελῆ χάριν τριοδικῆς λυρωδίας ἐκτοξευομένης πρὸς καλλιμόρφον διαβάτιδα, ἐψιθύρισε:

— Ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ, κυρία, θὰ πράξω, ἂν θέλητε, ὅτι μέλλει νὰ πράξῃ ὁ γέρον Σινιόλ.

Ἡ Θηρεσία ἔσπιν· αἱ ὀφθαλμοὶ τῆς συνεσπάθησαν καὶ κατεπορφυρώθησαν αἱ ἄβραι παρειά τῆς ὑπὸ διαπύρου ἡλγός· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς, ἐν οἷς ἔσπινθηροβόλει τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐγενείας ἡ καλλίστιλπνος αἰγλή, προσεῖδον ἐπὶ στιγμῆν ἀτενῶς τὸν ἀφρονα τολμπίαν, τρέμοντα ὡς ῥιγοῦσιν ὑπὸ τὴν πνοὴν δροσοψύχρου ζεφύρου τὰ ἀρτιγενῆ τῆς ἰτέας φυλάγρια.

— Κύριε, σὰς συγχαίρω! τῷ εἶπε· διὰ μιᾶς μόνης φράσεως ὑβρίσατε τὴν στιγμήν ταύτην μίαν γυναῖκα καὶ τὸν Θεόν!

Οὐδεμίαν δὲ προσμένουσα ἀπάντησιν ἐπανέλαβε τὸ γοργὸν βῆμα. Ἄλλ' ὀπίσω αὐτῆς ὑπόκοφον ἐπιφώνημα ἀσφυκτικῆς ἀπελπισίας αἰθνης ἠκούσθη. Στραφεῖσα τότε εἶδε τὸν νεανίαν ὀρθοτενῆ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, συνδεσπασμένους ἔχοντα τοὺς δακτύλους ἐντὸς τῆς κόμης, φαινόμενον θυμαλγὰς ἔρμαιον θλιβερώτατης καὶ ἀμέτρου τινὸς ταραχῆς. Στιγμαίως ἀνήγειρε τὸ μέτωπον καὶ εἶδε τὴν νεαρὰν γυναῖκα ἰσταμένην ἐν ἀφῶν συγκινηθεὶς παρὰ τινα βήματα. Μὴ τολμών δὲ νὰ προβῆ περαιτέρω τῆ εἶπε:

— Κυρία, σὰς ἱκετεύω, ἐπιδαψιλεύσατε τὴν συγγνώμην σας εἰς τὸν δυστυχῆ, εἰς τὸν ἀνόητον, ἂν δὲν θέλητε νὰ παρευρεθῆτε τὴν στιγμήν ταύτην εἰς τὴν αὐτοκτονίαν του! . . .

Καὶ λέγων τοῦτο παρετήρει διὰ βλέμματος ἀπονενομημένον τὸν Ροδανὸν βροντοφῶνως ῥοχθοῦντα εἰς μικρὰν ἐκείθεν ἀπόστασιν. Ἐκείνη φρουάτουσα ἐκ φόβου δὲν ἐτόλμα νὰ λαλήσῃ, ἀλλ' ἔτρεμεν ἀφ' ἑτέρου μὴ διὰ τῆς σιγῆς αὐτῆς προξενίση τραγικωτάτην καταστροφὴν· καθ' ὅτι ἡ μορφή ἐκείνη ἢ ὡρὰ καὶ ἀγωνιώδης, ἀλλοιωθεῖσα ἀκαριαίως ὑπὸ τοῦ ἀνέλπιστος πάθους τῆ παρίστη τὸ ἀπαισιώτατον θέαμα.

— Κυρία! . . . ἀνέκραξε πάλιν δι' ἐσβεσμένης φωνῆς· κυρία! δὲν μ' ἐννοεῖτε. Ἄλλοίμονον! οὐτ' ἐγὼ ἐννοῶ ἑμαυτόν· τί εἶπα; τί ἐλάλησα; φεῦ! δὲν τὸ γνορίζετε. . . . Σὰς προσέβαλον οἱ λόγοι μου; λησμονήσατέ τους, κυρία! . . . ἑδαπάνησα ὅλην μου τὴν ἰσχύν καὶ τὴν κρίσιν ἵνα κρατήσω μίαν ἀκόμη λέξιν ἢ ὁποία ἀνέδη εἰς τὰ χεῖρά μου· λέξιν τὴν ὁποίαν ἂν ἔλεγον δὲν θὰ μοι συνεχωρεῖτε ποτέ, ποτέ, τὸ βλέπω καλῶς τώρα!

— Σὰς συγχωρῶ, κύριε, εἶπεν ἡ Θηρεσία· ἀλλά, πρὸς Θεοῦ, φείσθητέ μου!

Ὁ νεανίας ἐνώσας τὰς χεῖρας, προσήγγισεν αὐτὰς εἰς τὰ χεῖρά ἅτινα ἐκινούνητο μηδὲν προφέροντα. ἐν ᾧ τὰ ὄμματά του ἠτένιζον ἐπὶ ἀπλήστως τὴν Θηρεσίαν ἰσταμένην ἄκλόνητον. Εἶτα δ' ἔφυγε δρομαίως οὔτε κἀν στρέψας τὴν κεφαλὴν.

Τότε ἐκίνησεν ἀνέλαβε τὸν εὐθὺν δρόμον τῆς διὰ βήματος γοργοτάτου, καὶ μόνον ὅταν, εἰσελθοῦσα εἰς τὸν λειμῶνα, κατέκλεισε τὴν θύραν, τὸ στῆθος αὐτῆς ἀνέπνευσε. Δυσκόλως δέ, ἔνεκα τοῦ παραλύσαντος τὰς δυνάμεις τῆς φύδου ἠδυνήθη ν' ἀναδῆ τὴν ἀνάτη κλιτύν. Οὐχ ἦπτον τὸ πνεῦμα αὐτῆς δὲν ἀπάλασε τὴν συνήθη διαύγειαν. Ὁφείλεν ἤρᾳ γε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν σύζυγόν τῆς; οὐχί, διενόηθη· θὰ προῦκάλει οὕτω, βεβαίως, δυσάρεστους ἢ καὶ φρικώδεις περιπλοκάς.

— Ὁ, ὄχι! εἶπε καὶ πάλιν· ἀφ' οὗ αὐτὸς ὁ ἴδιος ζητεῖ τὴν ἀναχώρησιν, τὸ ἀπλουστερον εἶναι τὸ νὰ ὑποχωρήσῃ· ὀλίγων μινῶν ἀπουσία θὰ διορθώσῃ ὅλα ταῦτα καὶ θὰ μ' ἀπαλλάξῃ τῆς ζωῆς ἀστυγος. . . Ὁ δυστυχὴς! οὐδὲν ὑποπτεύει!

Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ μυστικὸν αἶτιον, ὅπερ ἀπεφάσισεν ὀριστικῶς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ νεαροῦ ζεύγους, ἡμέρας δὲ τινὰς ἕστερον κατέλιπον τὸ μέλαθρον μετὰ πικρᾶς λύπης ἀμφότεροι βλέποντες τὴν λῆξιν τῆς εὐδαιμονοστάτης τοῦ βίου αὐτῶν ἐποχῆς.

Ἡ πιστὴ ἀγγλὴς ἠκολούθει, ἀδιαφοροῦσα ἐφεξῆς πρὸς πάντα, ἀφ' ὅτου ἐβεβαιώθη ὅτι ἔσται ἀδιάρηκτος καὶ αἰωνία ἢ μετὰ τῆς Θηρεσίας συμβίωσις αὐτῆς.

Σύννοους, τὸν πάγονα κρατῶν, ἐπὶ ἀκταίου βράχου ὑπερκειμένον τῶν ἀειροχθῶν τοῦ ποταμοῦ κυμάτων εἰς ἄκραν χέρσου κορυφῆς ὁ Φορτουναῖος ἐθεώρει μακρόθεν τὴν λέμβον γοργῶς τοὺς ἀργυρώδεις ἀφρούς διασχίζουσαν. Φεῦ! τί δὲν θὰ εἶδεν ὁ τάλας, ἵνα ἢ πρὸς στιγμήν αὐτὸς ὁ χιονοπῶγον πορθεύς! . . . Ἡ ἀπρόσιτος τῆς ψυχῆς του θεότης, εἰσερχομένη εἰς τὸ σκάφος, εἶχε στριχθῆ ἐπὶ τοῦ ὤμου του!

ΣΤ'.

Τὴν ἐπιούσαν τῆς εἰς Παρισίους ἀφίξεως αὐτῆς ἡ Θηρεσία ἔσπευσε νὰ προσευχηθῆ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἔπειτα δὲ μετέβη εἰς τὴν μονὴν τῶν Βερναρδίνων, τῶν ὁποίων προΐστατο ἡ θεία τῆς. Ἐν ᾧ ἀνέμενε τὴν σεβασμίαν μοναχὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκείνης αἰθούσῃ ἢ νεαρὰ γυνὴ ὄνειροπόλει, τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλοῦσα ἐπὶ τοῦ ἀετώματος τοῦ ναΐσκου, ὅστις ὑψοῦτο κατέναντι παρὰ τὴν ἄκραν τῆς αὐτῆς. Παρέβαλλεν τὴν ὁδὸν ἣν εἶχεν ἦδη ἐκλέξει, πρὸς ἐκείνην ἣν ἐπὶ μακρὸν πρότερον ἐθεώρει ὡς τὴν μόνην ἀρμοδίαν πρὸς τοὺς πόδας αὐτῆς. Ἀνεμυνήσκετο τῆς στιγμῆς ἐκείνης τῆς κρισίμου, ἥτις ἀπεφάσισε τὸν βίον αὐτῆς. Καὶ ἐβλεπεν ἑαυτὴν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ δώματι ὅτε πρὸ πεντεκαίδεκα μινῶν ἐκλυδωνίζετο ἐντὸς κόσμου ὅλου αἰσθημάτων ἀντιθέτων, ἅτινα τῇ προῦξένου σκοτοδίνην καὶ ἴλιγγον, ἐν ᾧ αἱ τρέμουσαι χεῖρες τῆς μίστρες Κράου ἐφέροντο ἐπ' αὐτῆς προσηλοῦσαι καρφίδας ἢ διπλοῦσαι πτυχὰς ἐπὶ τῆς στιλπνῆς χιονολεύκου ἐσθῆτος, ἣν ἐμελλε νὰ φέρῃ τὴν αὔριον, ὅτε θὰ προῦφερε τὸ ἕστατον «χαῖρε» πρὸς τὸν κόσμον, καὶ πρὸς τὸν Σενάκ.

Ἐπασχεν, ἐπασχε τότε τόσον ὁδὸν δύναται νὰ πάσῃ ἀνθρωπίνῃ ὑπαρξί, ἀλλὰ τὸ θάρρος αὐτῆς δὲν ἀπέβαλλεν. Ἄπαξ δεξαμένη, ἐπιζητήσασα μάλιστα τὴν θυσίαν ἐδικαιοῦτο νὰ παραπονῆται διὰ τὴν δοριμεῖαν τῆς θείας ρομφαίας πληγῆν; δὲν ὄφειλεν ἄρα νὰ ρεῦσῃ ὅλον τῆς καρδίας αὐτῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τοῦ ἁγίου βωμοῦ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τραύματος, ὅπερ ὅπωςδῆποτε θὰ ἐπουλοῦτο μετὰ μικρὸν;

Ἐν τῇ μυστικῇ ἀνυψώσει τῆς ψυχῆς τῆς ἀνέμενεν αἰθνηδίαν θεραπείαν, θαυμασίαν καὶ ἱερὰν. ἥτις, ἀντιθέτως πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐνεργουμένας, θὰ καθίστη αὐτὴν κωφὴν πρὸς πᾶσαν φωνήν, τυφλὴν πρὸς πᾶν ὄραμα ἐκτὸς μόνον τῶν προσερχομένων ἐξ οὐρανοῦ. Καὶ ἰδοῦ, τὸ θαῦμα ἐξετελέσθη, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐναντίαν ἐποχῆν· τοῦ οὐρανοῦ φωτός ἢ χρυσολαμπέτις ἀκτίς τῇ ὑπέδειξεν ὅτι τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν τὴν ἀμεμπτον, τὴν μεγάλην τὴν ἀχανῆ, αὐτὴ καὶ μόνη ἐπλήρου! Ἄλλὰ πρὸ τῆς ἡδείας ταύτης ἀποκαλύψεως, ἥτις λίαν ὄψε τῇ ἐπῆλθε ἔπεσε τότε ἀναίσθητος, νομιζούσα ὅτι βεβαίως θὰ κλεισθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐσσεῖ.

Οὐχί, δὲν ἀπέθανεν· εὐρίσκειτο ἦδη ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόπῳ ἢ ἀρχαία δοκιμὸς ζῶσα, ἀσφαλῆς, βεβαία ὅτι ἠκολούθησε τὴν φυσικὴν ὁδὸν τῆς, ἀγαπω-

μένν, τρισευτυχής. . . Τὸ πρῶτον δὲ ἦδν ἀπὸ τοῦ γάμου αὐτῆς ἡ Θηρεσία ἀπέτεινε πρὸς ἑαυτὴν τὴν ἐπομένην ἐρώτησιν :

— Εἶμαι εὐδαίμων ;

Ἡ ἀπάντησις παρευθὺς ἠκολούθησε, μακροτέρα τοῦ δέοντος ἴσως, διότι ἠθελον ἀρκέσει τρία μόνον γράμματα.

— Διὰ τί νὰ μὴ ἦμαι ; τί μοι λείπει ; δὲν ἔχω τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀναλλοίωτον ἔρωτα τοῦ ἀνδρὸς μου, τὸν πλοῦτον ὅστις μοι ἐπιτρέπει τὸ ἀγαθοεργεῖν, τέλος τὴν υἱείαν μου ; . . . Βεβαίως ὅταν ἡ θεία μου μ' ἐρωτήσῃ ἂν ἦμαι εὐτυχής θὰ μοι ἦναι εὐχερὴς ἢ καταφατικὴ ἀπάντησις.

Παρευθὺς δὲ ἡ κ. δὲ Σαβορναὶ εἰσῆλθεν. Ἦρπασε τὴν ἀνεψιάν της ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν, ἔσυρεν αὐτὴν πρὸς τὸ παράθυρον, τὴν προσηπένισε διὰ τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν της καὶ ἀσπασομένη αὐτὴν τρυφερῶς εἰς τὸ μέτωπον, τῇ εἶπε :

— Ἀγαπητὸν τέκνον, χαίρω πολὺ διότι σ' ἐπαυαδέλω· δὲν σὲ παριέμενα τόσον ταχέως.

Οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐν τῇ φράσει ταύτῃ ἐπερωτήσις ἢ ἐπιτίμησις· ἀλλ' ὅμως ἡ νεαρὰ γυνὴ καθρυθρίασε, διότι καὶ αὐτὴ, πρὸ τῶν ἐσχάτων ἐκείνων τοῦ ἠρέμου βίου της ταραχῶν ἐπεθύμει νὰ λησμονῇ ἔτι τοὺς Παρισίους ἐπὶ μακρόν. Ἦνοιξε τὸ στόμα ἵνα εἴπῃ ὅποια λυσιπρᾶ ἀμνηχανία κατέστησε φευκτέον ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ τριστόθιτον ἐρημητήριο· ἀλλὰ πρόληψις της τρυφερὰ καὶ γλυκεῖα ἐσφράγισε τὰ χεῖλη αὐτῆς· μυστικὸν ὅπερ ἠναγκάζετο ἀπὸ τοῦ προσφίλου συζύγου της ν' ἀποκρύπτῃ, ἃς ἠγνοεῖτο κἂν ἐσραεῖ ὑπὸ πάσης ἄλλῃ ἀνθρωπίνῃ ψυχῆς, καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς θείας της.

— Ἐγὼ ἐπεθύμουν, εἶπε, νὰ διέλθω τὴν ζωὴν μου ὅλην ὅπως ἐσχάτως διήγομεν· ἀλλ' ὁ Ἀλδέροτος φρονεῖ ὅτι μεταξὺ τῶν καθικόντων πάσης κοινωνικῆς τάξεως δὲν ὀφείλει τις νὰ ἐκλέγῃ τὰ μᾶλλον εὐάρεστα, ἀποφεύγει τὰ ἥττον ἡδέα.

— Ἀγαπητὸν μου τέκνον, οὐδὲν εἶναι ἀληθέστερον τοῦτου· δὲν ὀφείλομεν, ἂν ἐνθυμῆσαι, νὰ θέτωμεν τὸν λύχρον ὑπὸ τὸν μόδιον· μέχρι τοῦδε ἐδίδαξας παιδεία, τὰ ὅποια μόνον τῶν πρώτων γραμμάτων εἶχον ἀνάγκην καὶ ἐθεράπευσας τοὺς γονεῖς των, οἵτινες μόνων σωματικῶν τινῶν φαρμάκων ἐχρηζον· ἐβεξῆς θὰ ἀπαστραφῆς διὰ τῆς λαμπάδος τῆς τιμῆς καὶ τῆς πίστεώς σου μεταξὺ τῶν πολλῶν, οἵτινες θὰ ψυθίσωσιν ἐπ' αὐτῆς. Ἐγὼ κατὰ πᾶν τέταρτον ἢ πέμπτον ἔτος ἀνακαλύπτω γυναικὰ τινὰ τοῦ κόσμου ζῶσαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ συζύγου της ἀνατρέφουσιν τὰ τέκνα της καλῶς, τοιαύτην, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅποια σὺ ἐπιθυμεῖς νὰ ἦσαι καὶ πρὸ πάντων εὐεργετοῦσιν τοὺς ἄλλους, (διότι θὰ ἴδῃς ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις καθ' ἃς δύναται τις νὰ ἐλεῆσῃ καὶ τοὺς πλουσιωτέρους αὐτοῦ), καὶ συντηροῦσιν ἀναλλοίωτον τὴν εὐδαιμονίαν της· ὁσάκις δὲ συναντήσω τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς Θείας χάριτος εὐλογῶ τὸν Οὐρανόν, τὸν εὐλογῶ ὡς ὀφείλω, . . . καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην διαμένω ἄθυμος.

— Ὡ, ὄχι, θεία μου . . .

— Ναί, ἀνεψιὰ μου ! νομίζεις ὅτι εἶναι εὐάρεστον τὸ νὰ λέγῃ τις πρὸς ἑαυτὸν : « Ἀπὸ τεσσαράκοντα ἔτων ἀπρηγνῆθην τὸν κόσμον καὶ πᾶν ὅτι ἔχει καλόν,

— διότι, ὦμεν ἀμερόληπτοι, ἔχει τὰ καλὰ του, — ἀπρηγνῆθην τὸν κόσμον, περιτυλιχθεῖα εἰς τὸ ἀμαυρὸν αὐτὸ περιστάθιον, τὸ κατάσκληρον ὅπερ πληροῖ τοὺς πόρους του· ὑπῆκουσα, ὅπερ δύσκολον· διέταξα, ὅπερ ἔτι δυσκολώτερον· ἐμελέτησα, ἐνήστευσα, προσσηχῆθην· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκουσα ἐπὶ ξηροῦ ἀχύρου δὲν θὰ ἴδω προσφιλεῖς ἐγγόνους κλαίοντας πέριξ μου. Ἡ δὲ κυρία δεῖνα, ἡ ὅποια δὲν ἐμύχησε τόσον, ἡ ὅποια ἔζησεν ὡς ὅλοι, — ἀλλὰ καλλίτερον ἢ ὅλοι οἱ ἄλλοι, — ἡ ὅποια ἠγαπήθη καὶ ἐγνώρισε τὰς γλυκυτάτας τοῦ βίου χαράς, θὰ ἔχη θέσιν καλλιτέραν τῆς ἰδικῆς μου ἐν τῷ Παραδείσῳ, διότι μεθ' ὅλα ταῦτα ἐπραξέ τι δυσκολώτερον ἢ ἐγώ ! . . . καθ' ὅλον δὲ τῆς ἀτέμνονος αἰωνιότητος τὸν ἀπέραντον χρόνον θὰ μὲ προσδλέπῃ ἀψ' ὑψηλοῦ, ὡς ἄλλοτε ἐν τῷ θεάτρῳ παρετήρουν ἐγὼ ἐκ τοῦ πατρικοῦ θεωρείου τοὺς πτωχοὺς, οἵτινες μόλις ἐξύλινα θραυὰ ἠδύναντο νὰ καταλάβωσιν ! . . . » Ἀλλ' ἰδοῦ, ἐπανέλαθον ἠδὴ ἀκουσίως μου τὰς νομβεσίας τὰς ὅποιας ἄλλοτε εἶχον εἰς τὸ στόμα.

— Μὴ λησμονεῖτε διὰ τίνος τρόπου τὰς ἐτελειόνατε, εἶπεν ἡ Θηρεσία ὑποκλινομένη πρὸ τῆς θείας της.

Ἡ σεβασμία μοναχὴ θεῖσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἀνεψιᾶς της ἐχάραξε διὰ τοῦ ἀντίχειρος μικρὸν Σταυρόν.

— Ἀγαπητὴ μου θεία, εἶπεν ἡ κυρία δὲ Σενάκ, μὴ μ' ἐκφοβῆτε τόσον· γνωρίζω πόσον δυσκολώτερος εἶναι ὁ δρόμος μου τοῦ ἰδικοῦ σας, ἀλλ' ἐν τούτοις αἰσθάνομαι πάντοτε ἀνυσυχίαν τινά, μάλιστα ὅταν ἐρχομαι ἐδῶ.

— Μόνον « τινὰ ἀνυσυχίαν ; » ἠρώτησε μειδῶσα ἡ ρασοφόρος· τότε τὰ πάντα ἔχουσι καλῶς. Ὡ, ἐὰν ἐγνώριζες, ἀγαπητὴ μου κόρη, ἐπανέλαθεν εἶτα διὰ φωνῆς σοβαρωτέρας, ἐὰν ἐγνώριζες ὅποιαν πληθὺν νεογάμων γυναικῶν εἶδον νὰ κλαίωσι καὶ νὰ ἐνώσι σπασμοδῶς τὰς χεῖρας λέγουσαι : « κυρία ἃς ἠδύνασθε νὰ μὲ κρατήσετε πάντοτε ἐδῶ, νὰ μὲ καταστήσετε καθ' ὅλην τὴν ἐπιλοιπον ζωὴν μου μίαν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων ταπεινῶν δοκίμων, αἱ ὅποια τρίβουσι τὰ δάπεδα καὶ πλύνουσι τὰς αὐλάς ! . . .

— Εἶναι δυνατόν ! εἶπε στενάζουσα ἡ Θηρεσία. Ἀλλοίμονον ! καὶ τί ταῖς ἀποκρίνεσθε λοιπόν !

— Ἰδοῦ ὁ σκοπέλος ! . . . δὲν ταῖς ἀποκρίνομαι τίποτε· τὰς λαμβάνω μόνον ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ τὰς ὀδηγῶ εἰς τὴν ἐκκλινσίαν· ἐκεῖ κλαίουσι, προσεύχονται, ἔπειτα σπογγίζουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀναχωροῦσι· γενικῶς ἐπανερχονται δις ἢ τρίς· καὶ κλαίουσι πάλιν, ἀλλὰ πλέον δὲν προσεύχονται· ἐπὶ τέλους λήγει τὸ ζήτημα· δὲν τὰς ἐπαναδέλω πλέον, διότι ὁ κόσμος τὰς παρηγορεῖ κατ' ἰδίαν τινὰ μέθοδον. Ἀλλὰ τώρα ἃς ὀμιλήσωμεν περὶ σοῦ, περὶ τοῦ συζύγου σου, περὶ τῆς Κάθλειν Κράου.

Ἀψ' οὐ ἐπὶ διάστημα ὠριαθὸν ἡ μοναχὴ ἠκροάσθη τῆς νεαρᾶς γυναικός, αὐτὴ ἠγέρθη ἵν' ἀναχωρήσῃ.

— Τέκνον μου, τῇ εἶπε τότε ἡ κ. δὲ Σαβορναὶ, εἶσαι ὑπαρξίς γενναία καὶ εὐσεβής· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς γυνίης σφαίρας σταδιοδρομίαν δέον νὰ ἔχη τις μᾶλλον πόδας ἢ πτέρυγας· μὴ καταχωρῶ τοῦ ἰδεώδους, διότι τοῦτο εἶναι μέσον πρὸς ἀπόκτησιν οὐδε-

νός άλλου ἢ δυστυχίας ἐπὶ γῆς, οὐχὶ μὲν σύνθητες, ἀλλ' ἀσφαλές. Ἀδύνατον δὲ νὰ δώσῃ τις τὴν εὐδαιμονίαν εἰς τοὺς ἄλλους ἂν δὲν τὴν ἔχη αὐτός.

Ἐν τούτοις ἡ ἀφιξίς καὶ ἐγκαθίδρυσις τοῦ νεαροῦ ζεύγους ἐν τῷ κατὰ τὴν πλατεῖαν Ὀρσαί μεγάρῳ, ὅπερ ἐπὶ τόσον χρόνον διέμενε κατάκλειστον καὶ ζοφερόν, ἀπέτελεσε τὴν μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαν καὶ περιπυστον εἰδῶσιν τῆς ἐποχῆς ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ροδανοῦ, ἐπειδὴ γενικῶς ἐπιστεῦετο ὅτι οἱ δύο σύζυγοι ἐκουσῶς θαπτόμενοι ἐν τῇ ἡρεμίᾳ τῆς ἐξοχῆς, ὅπως ἐπιδιδῶσιν αἰωνιότητα ἔρωτος, ἔμελλον νὰ διατρήσωσιν ἐκεῖ παίζοντες πεσσοὺς ἐπὶ δύο ἢ τρία τοῦλάχιστον ἔτη. Καθ' ὅτι, ὡς ἔλεγεν ὁ βαρῶνος δὲ Ζαβεργλάκ, μόνον εἰς τὰ παγερὰ τοῦ κοιμητηρίου ἐδάφη δύναται νὰ εὕρῃ χῶρον ἀλιθοῦς ἐφαρμογῆς ἢ λέξις αἰωνιότητος. Οὗτος ἔλεγεν ἐτοιμῶς ὁσάκις πρὸ αὐτοῦ ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ νεαροῦ ζεύγους, τὰ ἔξῃς :

— Ἀκούσατε καλῶς τοὺς λόγους μου. Ἡ κ. δὲ Σενάκ εἶναι σήμερον εἰκοσὶ ἐπτὰ ἐτῶν· θὰ τὴν ἴδωμεν νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν κόσμον ὀλίγον πρὸ τῆς τριακοντάδος, βαρυνθεῖσαν τόσον τὴν ἐξοχὴν ὅσον καὶ τὸν σύζυγον· τότε ἐν ὄσῳ μὲν θὰ λάμπῃ ἐν ὄλῃ τῇ ἀκμαίᾳ δρόσῳ τοῦ κάλλους τῆς, δὲν θὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν οὐδενός· ἀλλ' ὅταν ἡ πρώτη ῥυτίς ἐγγραφῇ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς, θὰ παρατηρήσῃ ὁ κόσμος ὅτι εἶναι ἀξία βλεμμάτων προσεκτικῶν· ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῆς δευτέρας ῥυτίδος αἱ ἐφημερίδες θὰ ὁμιλήσωσι περὶ αὐτῆς λέγουσαι «ἡ ὡραία κυρία δὲ Σενάκ»· ἀλλ' εἰς τῆς τρίτης τὴν ἐμφάνισιν θὰ ἀναγορευθῇ πρόεδρος ὀμπγύρεως τῆς ὁποίας ὁ Ἀλδέροτθ θὰ γείνῃ σωμαιοφόρος· διότι παρ' ἡμῶν αἱ ῥυτίδες θεωροῦνται ἐπὶ τῶν γυναικείων παρειῶν ὡς τὰ χειράδια εἰς τῶν ἀξιοματικῶν τὰς χειρίδας· δὲν ἔχω δίκαιον ;

Ἡ εὐρεῖα λοιπὸν πείρα τοῦ βαρῶνου διεψεύσθη ἡδὴ· διότι ἡ Θηρεσία παρουσιάσθη μετὰ ἓνα μόλις ἐνιαυτὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως ῥυτίδος, καὶ τόσον ὀλίγον κεκορεσμένη ἐκ τῆς ἐξοχῆς καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὥστε ὁ ἀκούων καὶ βλέπων αὐτὴν θὰ διεννοεῖτο νὰ ἐρωτήσῃ : «διατί λοιπὸν ἦλθες ἐδῶ ;».

Ἐν τούτοις ἐρωτήσιν τοιαύτην οὐδεὶς ποτε τῇ ἀπέτεινε, διότι ἡ νεαρὰ γυνὴ εἶχεν ἰδίον τι ἐπιβλητικὸν ἦθος, ὅπερ καὶ τοὺς θρασυτάτους ἐπηρέαζε. Τοῦτο δὲ συνίστατο οὐχὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ζωρότητος πρὸς κεραύνωσιν τῶν περὶ αὐτὴν διὰ τραχειῶν καὶ δικτυκωτάτων ἀπαντήσεων, οἷας αἱ γυναῖκες τῆς σήμερον ἐπιρριπτοῦσιν εἰς τὸ πρόσωπον ὑμῶν μετὰ χαριέντος λακωνισμοῦ, ὅσονδήποτε μικρὰ κἂν ἦ ἢ ἡ δοθεῖσα ἀφορμὴ, ἀλλ' εἰς τὴν διὰ μόνων τῶν γλαυκῶν βλεμμάτων ἐκφρασιν αἰφνιδίας τινός καὶ ζωρᾶς ἐκπλήξεως, ἥτις ἐνεποιεῖ αἰσθησθῆναι ἰσχυροτέραν ἢ πᾶσα ὑβρις καὶ περιφρόνησις ἀλγεινὴ. Ἀφ' ἑτέρου, χάρις εἰς τὸ μοναστήριον, τὴν εἰς Αἴγυπτον ἐκδημίαν, καὶ τὸ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ροδανοῦ γηραιὸν μέλαθρον, δὲν εἶχε στρατολογῆσαι περὶ αὐτὴν τοὺς συνήθεις ὀμίλους τῶν κυρίων, οἵτινες τὰ πάντα λέγουσι, καὶ τῶν κυριῶν πρὸς ἃς οὐδὲν δύναται τις ν' ἀποκρούσῃ, τὴν ἀπαιδίαν ταύτην γενεάν, ἥτις ἐξίδου ὀλεθρῶς ἐπιδρᾶ ἐπὶ τῆς εὐδαιμονίας ἀμφοτέρων τῶν συζύγων. Ἐπομένως δ' ἡ κοινωνία ἢ ἐκπλαγεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπα-

νόδου τῆς, ἐξέπληττεν αὐτὴν ἐπίσης. Κατ' αὐτὴν τὸ ἰδιόρρυθμον τοῦτο ζεῦγος οὐδὲν ὀπολύτως ἐπραττεν ὡς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι.

Μόλις κενώσαντες τοὺς ὁδοιπορικοὺς αὐτῶν σάκκους οἱ δύο σύζυγοι διεξεπεραιώσαν θαρραλέως περὶ τὰς τριακοσίας ἐπισκέψεις, τὰς μὲν ὅλως ἀφ' ἑαυτῶν, τὰς δὲ τῇ συμπράξει τῆς ἀμάξης καὶ τῶν ἵππων. Καὶ ἦσαν μὲν βεβαίως αὐταὶ εὐαριθμότεραι ἢ ὅσον ἀρμόζει εἰς τοιαύτην κοινωνικὴν θέσιν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐκείνοι δὲν ἐπεθύμουν νὰ φανῶσιν ἐν Παρισίῳ ἐπιπροεπότεροι εἰς σχεσεῖς ἢ ὅσον ἐφάνθησαν ἐν τῇ ἐξοχῇ. Ταῦτοχρόνως ἡ ἐγκαθίδρυσις αὐτῶν διενηρογεῖτο, ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν, μετὰ πλειονοῦ ταχύτητος ἢ πατάγου, τοῦθ' ὅπερ ὁμολογουμένως, κατὰ μέγα μέρος ὤφειλετο εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ μεγάρου, ὅπερ οὐδενὸς ἐπίπλου ἐστέρειτο κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀφίξεως. Τὰ δὲ ὄχηματα, οἱ ἵπποι καὶ οἱ ὑπηρέται, ἅπαντες ἐξαιρέτοι ἀλλ' ἐπὶ ἀδρᾷ ἀμοιβῇ ἀντισταθμισθέντες, εὐρέθησαν ἐν τῷ ἅμα ὡσεὶ εἶχον ἀναδύσει ἐκ τῆς γῆς.

Ἀπαξ καθ' ἑβδομάδα ἡ κόμισσα προσέφερε γεῦμα δι' ὃ ἄνευ μεγάλης προσοχῆς ἐξέλεγε τὸ ἀναγκαιοῦν ἀνόγαλα, ἀπεδέχετο ὅμως δυσκόλως προσκλήσεις εἰς γεύματα παρὰ φιλικαῖς οικογενεαῖς. Κατὰ δεκαπενθήμεριαν μετέβαινε εἰς τὸ θέατρον, τοῦ ὁποίου οἱ θαμῶνες ὡς δυσχερῆ ἄθλον ἐθεώρουν τὸ νὰ κατορθώσωσιν ἵνα εἰσδύσωσιν εἰς τὸ θεωρεῖον αὐτῆς, ὅπερ ὁ σύζυγος ἐφροῦρει, μηδὲν δὲν διανοοῦμενος ὅτι πολλὰ μειδιάματα προῦκάλει ἡ στοργικὴ αὐτοῦ ἐπαγρύπνησις. Ἄλλως τε πάντοτε ὁσάκις ἐφαίνοντο πρὸ τῆς κοινωνίας ἐφαίνοντο ὁμοῦ.

Συχνάκις ἡ Θηρεσία ἀκουσίως ἠρτυρία εἰς τὸ ἐρωτήματα ὅπερ φίλη τις τῇ ἀπέτεινε :

— Ἀγαπητὴ μοι, πῶς θὰ διέλθῃτε τὴν ἐσπέραν ; Τότε ὁ εὐδαιμων σύζυγος, σχετικῶς ἰκανώτερος ἢ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ ψεύδεσθαι, προέβαλλεν ἐτοιμῶς φανταστικὴν τινα ἐξοδον, καὶ ἡ ἰδιαίτερα αὐτῶν ἐν τῷ δευτέρῳ ὀρόφῳ αἰθουσα ἐκρυσπε τῇ ἐσπέρᾳ ἐκείνην ὅπισθεν τῶν καταπετασμένων αὐλαίων τῆς τὸ ἐρωτικὸν ἐκεῖνο ζεῦγος, ὅπερ οἱ νήπιοι φίλοι ἐθεώρουν ἀπνευρολογημένον εἰς γεῦμα ἐν ἀστικῷ τινι μεγάρῳ ἢ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν θεατρικῆς παραστάσεως.

Ταχέως ὁ Σενάκ ἐθεωρήθη ὡς τέλειον πρότυπον ζηλοτύπου συζύγου διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀνοικτιρμῶς προέγραψεν ἐκ τοῦ κύκλου τῆς δράσεως τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὰς ἐπ' ἀγαθοεργῶ ὀκοπῆ πωλήσεις, τὰς ἐκδρομὰς εἰς πανηγύρεις καὶ ἄλλας κοινωνικὰς τύρας, ἐν αἷς αἱ βεβηλόταται ἀνθρώπινοι ὑπάρξεις δύνανται νὰ διαβεβαιωθῶσιν εἴτε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, εἴτε ἄλλως πως τις ἐκ τῶν ἀριστοκρατίων ἔχει τὴν δυστυχίαν τοῦ νὰ ἦ ἰσχνὴ ἢ τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ ἦ εὐμελὴς καὶ εὐσαρκος.

Νεαραὶ τινες φίλαι, — ὑπὸ τὴν κοινωνικὴν ἐκδοχὴν τῆς λέξεως, — ὑπερνωκῶσαι τὴν παγερὰν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἐκφοβιστικὴν ἐπιψύλαξιν, ἦν ἡ Θηρεσία ταῖς ἐνεπνεεν, ἠρχισάν σκόλλουσαι αὐτὴν, ὅτι δῆθεν εἶχε σύζυγον τὸν Ὀθέλλον. Ἄλλ' ἀληθῶς εἰπεῖν, αὐτὴ ἠγνόει περὶ τίνος νὰ λαλήσῃ ὁσάκις εὐρίσκετο ἀπέναντι τῶν τοιοῦτων προσωπικοτήτων, αἵτινες καίτοι ἐντιμοὶ, διακεκριμένοι καὶ εὐσεβεῖς ἐνίοτε, δὲν ἀντελαμβάνοντο ὅμως ὀρθῶς τὴν ἀληθῆ οὐσίαν

ΞΕΝΙΣΜΟΙ ΕΝ Τῇ ΑΡΧΑΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΚῃ, ΓΛΩΣΣῃ.*

Ἐπειδὴ ἐν τῷ περὶ μύσχου ἀρθριδίῳ, ἀριθ. 37, ἐξέπεσον στίχοι τινὲς ἀλλοιοῦντες καὶ πῶς στρεβλοῦντες τὸ νόημα, ἐπανορθούμεθα αὐτὸ οὕτω.

Μόσχος, τὸ ἄρωμα, διάφορον ὅλως τούτου τὸ μύσχος = βλαστός καὶ νέος τροπικῶς, περὶ ἀνθρώπου καὶ ζῶων, ὅπερ συγγενές πρὸς τὸ μύσχος κατὰ Curtius. Τὸ μύσχος τὸ τὸ ἄρωμα δηλοῦν εἶναι κατὰ Fick Ἀσιατικόν, Mushk, σημαίνει δὲ τὸν ὄρχιν κυρίως, διότι ἐκ παρεμφερῶν ὀργάνων τοῦ Moschus moschiferus τοῦ Λιναίου—ἐν Σιθῆρι μάλιστα ἀπαντῶντος—ἐξέρχεται τὸ βαρύτερον τοῦτο ἄρωμα, ὅπερ ἄγνωστον τέλειον ἦτο Ἑλλησί τε καὶ Ῥωμαίοις, πρῶτον δὲ διὰ τῶν Ἀράβων, τῷ ἡ' μ. Χ. αἰῶνι, ἐγνώσθη ἐν Εὐρώπῃ, ἐν ᾧ παρὰ τοῖς Σίναις ἔκπαιται ἦτο γνωστόν, καὶ πρῶτος ὁ Marco Polo περιγράφει αὐτό. Τὸ πρῶτον μάλιστα συνεχύθη πρὸς τὸ ἐξ ὁμοίων ὀργάνων τοῦ κάστορος ἐκρέον ὑγρόν, ὅπερ καὶ καστόριον καλεῖται, διάφορον δὲ τὴν τε ὄσμην καὶ τὰς ιδιότητας εἶναι. Σήμερον ἐξάγεται μύσχος καὶ ἐξ ἄλλων ζῶων, κατασκευάζεται δὲ καὶ τεχνητῶς. Τοῦ κάστορος μνημονεύει καὶ ὁ Ἡρόδοτος 4, 109, ὅθεν παραδόξως μανθάνομεν ὅτι καὶ αἱ θεραπευτικαὶ ιδιότητες τοῦ κάστοριον ἔκτοτε ἤσαν γνωσταί. Ἐν δὲ ταύτῃ ἐνδόξως ἀλλίσκομαι καὶ κάστορος καὶ ἄλλα θηρία, τῶν τὰ δέρματα παρὰ τὰς σισύρας παραγράφεται, καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἱαστρ. (Βλέπ. καὶ Stein αὐτόθι).

M. I. ΚΕΦΑΛΑΣ.

G. E. LESSING.

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*H

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ἴσως ἐπιεικείας ἐστὶν ἄξιος καὶ ὁ ποιητής. Ἡ προοῦσα μιμητικὴ αὐτοῦ δύναμις ἰδίως ἐπιτρέπει αὐτῷ ἵνα ἐν μιᾷ στιγμῇ θίξῃ μίαν μόνην πλευρὰν καὶ μίαν μόνον ιδιότητα τῶν σωματικῶν αὐτοῦ ἀντικειμένων. Ἄλλ' ὅταν ἡ ἐπιτυχὴς διάταξις τῆς γλώσσης αὐτοῦ ἐπιτρέπῃ αὐτῷ νὰ πράττῃ τοῦτο διὰ μιᾶς λέξεως, διατὶ ἐνίοτε νὰ μὴ δύναται νὰ προσθέσῃ καὶ δευτέραν ἀκόμῃ, ἂν ἀξίξῃ τὸν κόπον, ἢ καὶ τρίτην καὶ τετάρτην ἔτι; Εἶπον ὅτι παρ' Ὀμηρῷ τὸ σκάφος π. χ. ἀναφέρεται μόνον ὡς ἡ μέλαινα ἢ ὡς ἡ κούφη ναῦς ἢ ὡς ἡ ταχεῖα ἢ ἐπὶ τέλους ὡς ἡ καλλίωπος μέλαινα ναῦς. Ἴδου παράδειγμα ἐν γένει τοῦ τρόπου τῆς ἐκ-

φράσεως αὐτοῦ. Ἐνιαχοῦ ἀπαντῶμεν χωρία, ἐν οἷς καὶ τρίτον εἰκονικὸν ἐπιθετον προσθέτει: Καμπύλα κύκλα, χάλκεα, ὀκτάκνημα. 1) Πρὸς δὲ καὶ τέταρτον: ἀσπίδα πάντοτε ἴσῃν, καλὴν, χαλκείην, ἐξήλατον. Τίς διὰ τοῦτο λοιπὸν δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτοῦ; ἢ τίς μᾶλλον δὲν ἦθελεν εἶσθαι εὐγνώμων αὐτῷ διὰ τὴν μικρὰν ταύτην δαψίλειαν, ὅταν αἰσθάνηται ὀπόσον εὐάρεστον ἐντύπωσιν δύναται αὐτὴ νὰ ἐξασκῇ ἐν εὐπρεπέσι τισὶ χωρίοις;

Δὲν θὰ ἐξαγάγω ὅμως ἐκ τῆς ἀνωτέρω παραβολῆς δύο φίλων γειτόνων ἰδιάζουσιν ἐν τούτῳ δικαιολογίαν τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ ζωγράφου, καθόσον ἀπλῆ σύγκρισις οὐδὲν ἀποδεικνύει, οὐδὲν δικαιολογεῖ. Τὸ ἐξῆς θὰ δικαιολογήσῃ αὐτούς: ὃν τρόπον παρὰ τῷ ζωγράφῳ αἱ δύο διάφοροι στιγμαὶ τοσοῦτον ἐγγύς καὶ ἀμέσως ἀλλήλαις παράκεινται ὥστε ἐλευθέρως δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς μία καὶ μόνη, οὕτως ἐνταῦθα παρὰ τῷ ποιητῇ οἱ διάφοροι χαρακτῆρες τῶν διαφόρων ἐν τῷ χώρῳ μερῶν καὶ ιδιοτήτων τοσοῦτον ταχέως καὶ ἐν τοιαύτῃ συντομίᾳ ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις, ὥστε πιστεύομεν ὅτι ἀκούομεν πάντα διὰ μιᾶς.

Καὶ ἐνταῦθα, λέγω, λίαν λυσιτελεῖς παρίσταται τῷ Ὀμηρῷ ἡ ἐξαιρετος αὐτοῦ γλώσσα, καθόσον παρέχει αὐτῷ οὐ μόνον πᾶσαν δυνατὴν ἐλευθερίαν περὶ τὴν συσσωρευσὶν καὶ σύνθεσιν τῶν ἐπιθέτων, ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ ἐπιτυχεῖ διατάξει παρουσιάζει τὰ συσσωρευμένα ταῦτα ἐπιθετα, ὥστε ἡ ἐπιπλαθὴς διακοπὴ τῆς σχέσεως αὐτῶν μετριάζεται ἐκ τούτου. Αἱ νεώτεροι γλώσσαι στεροῦνται μιᾶς ἢ πλειόνων τῶν ἁρμοδιοτήτων τούτων. Ἐκεῖναι ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ γαλλικὴ π.χ. αἵτινες τὸ καμπύλα κύκλα, χάλκεα, ὀκτάκνημα ἀναγκάζονται νὰ παραφράσωσι διὰ τοῦ: «οἱ καμπύλοι τροχοί, οἵτινες ἦσαν ἐκ μετάλλου, ἔχοντες ὀκτὼ ἀκτίνας», ἐκφράζουσι μὲν τὴν ἰδέαν, ἀλλὰ καταστρέφουσι τὴν εἰκόνα. Καὶ ὅμως ἐνταῦθα ἡ ἰδέα, οὐδὲν σημαίνει ἐν τῇ εἰκόνι τὸ πᾶν ἔγκειται ἐκεῖνη δ' ἄνευ ταύτης καθίστησι καὶ τὸν ζωηρότατον ποιητὴν ὡς τὸν μᾶλλον ἐνοχλητικὸν καὶ ἀδόλεσχον συγγραφέα τοῦτ' αὐτὸ ὑπέστη ὁ καλὸς Ὀμηρὸς πολλὰκις ὑπὸ τὴν γραφίδα τῆς εὐσυνειδήτου κυρίας Dacier. Τοῦναντίον ἡ ἡμετέρα γερμανικὴ γλώσσα δύναται μὲν νὰ μεταβάλλῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ Ὀμηρικά ἐπιθετα εἰς ἐξ ἴσου σύντομα συνώνυμα, οὐχ' ἥττον ὅμως καὶ ἡ ἐπωφελεῖς τούτων διάταξις ἥκιστα δύναται ν' ἀπομιμηθῇ τὴν ἐλληνικὴν. Λέγομεν μὲν «στρογγύλοι, χάλκεοι, ὀκτάκνημοι,» — ἀλλὰ τὸ «τροχοί», ἀκολουθεῖ κατόπιν. Τίς δὲν αἰσθάνεται ὅτι τρία διάφορα κατηγορούμενα πρὶν ἢ γνωσθῆναι τὸ ὑποκείμενον, δὲν δύναται ἢ νὰ παραστήσωσιν ἀσθενῆ καὶ συγκεχυμένην εἰκόνα; Ὁ Ἕλλην συνδέει τὸ ὑποκείμενον ἀμέσως μετὰ τοῦ πρώτου κατηγορουμένου, τὰ δὲ λοιπὰ ἀψήσιν ἐπόμενα, λέγων: «καμπύλα κύκλα, χάλκεα, ὀκτάκνημα. Οὕτω δὲ διὰ μιᾶς γνωρίζομεν περὶ τίνος ὁμιλεῖ, ἐξοικειούμενοι κατὰ τὴν φυσικὴν τάξιν τοῦ σκέπτεσθαι πρῶτον μετὰ τοῦ πράγματος καὶ εἶτα μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτοῦ. Τοῦ πλεονεκτήματος τούτου στερεῖται ἡ ἡμετέρα γλώσσα: ἢ πρέπει νὰ εἶπω ὅτι κέκμηται ταύτην,

*) Ἴδε ἀριθ. 21, σελ. 414—417.

*) Ἴδε ἀρ. 20, σελ. 395—397,

1) Ἰδιὰ Ε. στ', 722.

πλὴν σπανίως μόνον δύναται νὰ ποιῶνται χρῆσιν αὐτῆς, χωρὶς νὰ προκαλέσῃ διφοροῦμένην ἔννοιαν; Ἀμφότερά εἰσιν ἐν καὶ τὸ αὐτό. Ὅταν θέλωμεν νὰ ἐπιτάξωμεν ἐπιθετα, τότε δεόν ταῦτα νὰ μένωσιν ἀπολύτως ἀσύνδετα· νὰ εἴπωμεν, «στρογγύλοι τροχοί, χάλκεοι, ὀκτάκνημοι». Ἐν τῇ τοιαύτῃ ὅμως θέσει τὰ ἡμέτερα ἐπιθετα συμφωνοῦσι μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων, καὶ δεόν ἵνα, ὅταν ταῦτα ὡς τοιαῦτα ἀνάγονται πρὸς τὸ ἐπόμενον ῥῆμα, ὅπερ προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ πράγματος, παράγωσιν οὐχὶ σπανίως ὅλως ἐσφαλμένην πάντοτε δὲ λανθραβλὴν ἔννοιαν.

Ἐνδιατρίβων ὅμως περὶ λεπτότητας, φαίνομαι ὡς θέλων νὰ λησμονήσω τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν περιφνημον ταύτην εἰκόνα, ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ὁποίας ἰδίᾳ ὁ Ὀμηρὸς ἐκπαλαί θεωρεῖται ὡς διδάσκαλος τῆς ζωγραφικῆς.¹ Θὰ ἔλεγε τις ὅμως ὅτι μία ἀσπίς δὲν εἶναι ἢ ἐν καὶ μόνον σωματικὸν ἀντικείμενον, ἢ ὡς πρὸς τὰ προσκείμενα ἀλλήλοις μέρη αὐτοῦ περιγραφῆ τοῦ ὁποίου οὐδόλως ἐπιτρέπεται τῷ ποιητῇ. Τὴν ἀσπίδα δὲ ταύτην τοσοῦτον λεπτομερῶς καὶ ἀκριβῶς περιέγραψεν ὁ Ὀμηρὸς ἐν ὑπερεκατὸν ἐξήχοις στίχοις, ὡς πρὸς τὴν ἕλιν αὐτῆς, τὸ σχῆμα καὶ ὅλας αὐτῆς τὰς παραστάσεις, αἵτινες ἐπλήρουν τὴν μεγίστην αὐτῆς ἐπιφάνειαν, ὥστε παρὰ νεωτέροις καλλιτέχναις οὐδόλως δύσκολον ἔβησεν νὰ καταρτίσῃ σχεδιαγράφημα καθ' ὅλα σύμφωνον πρὸς τοῦτο.

Ἀπαντῶ εἰς τὴν ἰδιαίτην ταύτην ἀντίρροσιν, ὅτι ἤδη ἀπίνητσα εἰς ταύτην. Ὁ Ὀμηρὸς διπλ. ζωγραφεῖ τὴν ἀσπίδα, οὐχὶ ὡς ἐτοίμην καὶ συντελεσμένην, ἀλλ' ὡς ἤδη γιγνομένην. Ἐχρῶσατο διπλ. καὶ ἐνταῦθα τῇ ἐπαινετῇ περὶ τὴν τέχνην δεξιότητι τοῦ νὰ μεταβάλλῃ τὸ συνυπάρχον τοῦ σχεδίου αὐτοῦ εἰς δυνακὸν καὶ ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς στενοχόρου ζωγραφικῆς ἐνός σώματος, νὰ παραστήσῃ τὴν εἰκόνα μιᾶς πράξεως. Δὲν βλέπομεν τὴν ἀσπίδα, ἀλλὰ τὸν θεῖον τεχνίτην, κατασκευάζοντα ταύτην. Μετὰ σφύριου καὶ πυράγρας πρὸ τοῦ ἄκμονος αὐτοῦ οὗτος παρουσιάζεται· ἀφοῦ δὲ σφυρηλατηθῶσιν αἱ πλάκες ἐκ χονδροτάτης ἕλης, προεξέχουσι τότε πρὸ τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν αἱ πρὸς στολισμὸν αὐτῆς ὀρισθεῖσαι μεταλλινὸν εἰκόνας ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην ὑπὸ τὰ ελαφρότερα αὐτοῦ κτυπήματα. Οὐδόλως δὲ χάνομεν αὐτὸν πάλιν ἐκ τῆς ὕψεως πρὶν ἢ τὸ πᾶν συντελεσθῆ. Ἦδη τετελεσμένον τὸ ἔργον τυγχάνει, ἡμεῖς δὲ θαυμάζομεν αὐτὸ ἀλλὰ μετὰ τοῦ πραγματικοῦ θαυμασμοῦ αὐτόπλου, ὃς τοῦτο γιγνόμενον ἤδη ἑώρα. Ἦκιστα ὅμως δύναται νὰ λεχθῆ τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς παρὰ τῷ Βιογυλίῳ ἀσπίδος τοῦ Αἰνείου.

Ὁ ῥωμαῖος ποιητὴς ἢ δὲν ἠσθάνθη τὴν λεπτότητα τοῦ ὑποδείγματος, ὅπερ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν, ἢ τὰ πράγματα, ὅπερ ἠθελε νὰ ἐξεικονίσῃ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος αὐτοῦ ἐφαίνοντο αὐτῷ ὡς ὄντα ἐξ ἐκείνου τοῦ εἶδους, ὅπερ δὲν ἐπέτρεπε τὴν πρὸ τῶν ἡμετέρων ὀμμάτων συντέλεσιν. Ἦσαν προφητεῖαι, περὶ ὧν πράγματι θὰ ἦτο ὅλως ἀναρμόδιον, εἰ ἐξεδύλου ταύτας ὁ θεὸς πρὸ ἡμῶν τοσοῦτον φανερῶς, ὡς ταύτας κατόπιν ὁ ποιητὴς ἐρμηνεύει. Αἱ προφητεῖαι ὡς τοιαῦται ἀπαιτοῦσι καὶ γλῶσσαν σκοτεινότεραν, πρὸς ἣν οὐδόλως ἀρμό-

ζουσι τὰ ἰδιάζοντα ἐκ τοῦ μέλλοντος, εἰς ὃ ἀνάγονται, ὀνόματα τῶν προσώπων. Καὶ ὅμως τῷ τε ποιητῇ καὶ αὐλικῷ κατὰ τὸ φαινόμενον τὰ ὀνόματα ταῦτα ἦσαν τὸ σπουδαιότερον. Κᾶν δ' ἐτι συγχωρήσωμεν αὐτῷ τὸ τοιοῦτο, δὲν ἐξαλείψομεν ἔνεκα τούτου καὶ τὴν κακὴν ἐντεῖπωσιν, ἣν προσενεῖ ἢ ἐκ τῆς ὀμρικῆς μεθόδου ἐκτροπῆ αὐτοῦ. Ἀναγνώσται λεπτοτέρας καλαισθησίας θὰ δικαιολογήσωσιν ἐμέ. Αἱ προετοιμασίαι, ἃς ποιεῖται ὁ Ἥφαιστος διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ, εἰσι σχεδὸν παρὰ Βιογυλίῳ αὐταὶ ἐκεῖναι, ἃς ὁ Ὀμηρὸς παρίστησιν αὐτὸν ποιούμενον. Πλὴν ἐνῶ παρ' Ὀμήρῳ οὐχὶ ἀπλῶς μόνον τὰς πρὸς τὴν ἐργασίαν προετοιμασίας βλέπομεν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, ὁ Βιογυλίος τοῦναντίον, δεῖξας ἡμῖν τὸν ἐργατικὸν θεὸν ἐν γένει μετὰ τῶν Κυκλώπων αὐτοῦ,

Ingentem Clypeum informant — —

— — Alii ventosis follibus auras

Accipiunt redauntque alii stridentia tin gunt

Aera lacu. Gemit impositis incudibus antrum.

Illi inter sese multa vi brachia tollunt

In numerum, versantque tenaci forcipe massam

ἀφῆσιν νὰ καταπέσῃ διαμῆς τὸ παραπέτασμα, εἰς ὅλως διάφορον μεταφέρων ἡμᾶς σκηνίην, ὅπόθεν πάλιν βαθμυδὸν φέρεῖ ἡμᾶς εἰς κοιλάδα ἐν ἣ ἡ Ἀφροδίτη μετὰ τῶν ἐν τῷ μεταξύ κατασκευασθέντων ὄπλων θῆναι παρὰ τῷ Αἰνεῖῳ. Στηρίζει ταῦτα ἐπὶ τοῦ στελέχους δρυός, ἀφοῦ δὲ ἰκανῶς χαίνων ὁ ἦρος θεωρήσῃ αὐτὰ καὶ θαύμασῃ καὶ ψηλαφήσῃ καὶ δοκιμάσῃ, ἄρχεται ἢ περιγραφῆ ἢ ἢ ἐξεικόνισις τῆς ἀσπίδος, ἥτις διὰ τῶν ἀπαύστων: Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ μὲν καὶ ἐκεῖ τὸ ἄλλο, ἐκεῖ πλησίον ἴσταται τὸ δεῖνα καὶ οὐ μακρὰν αὐτοῦ βλέπει τις — τοσοῦτον ψυχρὰ καὶ φορτικὴ καθίσταται, ὥστε ἀπρητεῖτο ὀλόκληρος ἐκεῖνος ὁ ποιητικὸς κόσμος, ὃν εἰς Βιογυλίος ἠδυνήθη αὐτῇ νὰ παράσῃ, ἵνα μὴ εὐρωμεν αὐτὴν ἀνυπόφορον. Ἐπειδὴ δὲ τὴν εἰκόνα ταύτην δὲν κατασκευάζει ὁ Αἰνεῖας, ὁ θελγόμενος ἀπλῶς ἐκ τῶν ἀπλῶν παραστάσεων καὶ οὐδὲν γινώσκων περὶ τῆς σημασίας αὐτῶν,

— — rerumque ignarus imagine gaudet;

ἀλλ' οὐδὲ ἢ Ἀφροδίτη, εἰ καὶ αὐτὴ, ὡς ὑποθέτομεν, ἔδει νὰ γνωρίζῃ περὶ τῶν ἐγγόνων αὐτῆς τοσαῦτα, ὅσα καὶ ὁ ἀγαθὸς σύζυγος, καὶ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ αὐτὴ προέρχεται, διὰ τοῦτο προδιῆλως ἢ ἐνέργεια ὑστερεῖ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατασκευῆς. Οὐδὲν τῶν προσώπων αὐτοῦ μετέχει ταύτης· καὶ ἐπὶ τῶν ἐπομένων δὲ οὐδὲ τὴν μέλαχιστην ἐξασκεῖ ἐπιρροίην τὸ ὅτι ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦτο ἢ ἄλλο τί παρίστανεται· πανταχοῦ διορᾶται ὁ εὐφύης αὐλικός, ὃς διὰ παντοειδῶν κολακευτικῶν ὑπαινιγμῶν κοσμεῖ τὸ ἕλικὸν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ ἢ μεγαλοφυΐα, ἥτις, βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἰδιαίτης ἐσωτερικῆς ἰσχύος τοῦ ἔργου αὐτοῦ, περιφρονεῖ πᾶν ἐξωτερικὸν μέσον, δι' οὗ ἐνδιαφέρουσα θὰ καθίστατο. Ἐπομένως ἢ ἀσπίς τοῦ Αἰνείου εἶναι πράγματι παρείδακτόν τι, προωρισμένη ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ νὰ κολακεύσῃ τὴν ἔθνικὴν τῶν Ῥωμαίων ὑπερηφάνειαν· εἶναι ῥυάκιον ξένον, ὅπερ ὀδηγεῖ ὁ ποιητὴς ἐν τῷ ῥέματι αὐτοῦ, ἵνα γοργώτερον πῶς αὐτὸ καταστήσῃ. Τοῦναντίον δὲ ἢ ἀσπίς τοῦ Ἀχιλλέως εἶναι καρπὸς τοῦ ἰδίου γονί-

1) Δυσως. Ἀλικαρνασ. Ἐν βίῳ Ὀμήρ. παρὰ Th. Gale in Opuse, Mythol. p. 401.

μου εδάφους, διότι ἔδει νὰ κατασκευασθῇ ἀσπίς· ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀναγκαῖον οὐδέποτε ἄνευ χάριτος προέρχεται ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ θεοῦ, διὰ τοῦτο ἔπρεπε καὶ ἡ ἀσπίς νὰ φέρῃ διακόσμος.

Ἡ τέχνη ὅμως ἐνέκειτο εἰς τὸ νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς διακόσμους τούτους ὡς ἀπλοὺς διακόσμους, νὰ συνυψάνῃ αὐτοὺς ἐν τῷ ἔργῳ ἵνα δείξῃ ἡμῖν ταύτην μόνον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ τελουμένου ἔργου· τοῦτο δὲ ἐγένετο μόνον κατὰ τὴν παρ' Ὀμήρῳ κρατοῦσαν μέθοδον. Ὁ Ὀμηρος ἀφίησι τὸν Ἡφαιστον νὰ τεχνουργήσῃ διὰ τὸν μόνον λόγον, ὅτι ἔμελλε νὰ κατασκευάσῃ ἀσπίδα, ἥτις ἦν ἀξία αὐτοῦ. Τούναντιον δ' ὁ Βιργίλιος φαίνεται ἐπιτρέπων αὐτῷ τὴν κατασκευὴν ἀσπίδος χάριν τοῦ στολισμοῦ, καθόσον οὗτος θεωρεῖ τὸν διάκοσμον ἀρκετὰ σπουδαῖον ὥστε καὶ ἰδιαίτερος αὐτὸν νὰ περιγράψῃ, ἀφοῦ ἀπὸ πολλοῦ ἡ ἀσπίς εἶχε συντελεσθῆ.

Γνωσταὶ τυγχάνουσιν αἱ κατὰ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ὀμήρου ἀντιγραφῆσαι Σκαλιήρος τοῦ πρεσβυτέρου, Περόλ, Τερραδὸν καὶ λοιπῶν. Ἐπίσης γνωσταὶ εἰσὶν αἱ εἰς ταύτας ἀπαντήσεις τοῦ Δασιδέ Μποαδὲν καὶ Πόπ. Ἐμοὶ ὅμως φαίνεται ὅτι οἱ τελευταῖοι οὔτοι πολλάκις ἄγαν βαθέως συλλογιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῇ βεβαιότητι, ὅτι καλῶς σκέπτονται, διδύχουρίζονται πράγματα, ἅτινα τοσοῦτον ὑπολείπονται τοῦ ὀρθοῦ, ὅσον ὀλίγον ἀφ' ἑτέρου συντελοῦσι πρὸς δικαιολογίαν τοῦ ποινοῦ. Ἴνα ἀνταπαντήσῃ ὁ Μποαδὲν εἰς τὴν κυρίαν ἐνστάσιν, ὅτι δῆθεν ὁ Ὀμηρος πληροῖ τὴν ἀσπίδα διὰ πλείθους μορφῶν, αἵτινες ἀδύνατον ἦθελεν εἶσθαι ἵνα εὗρωσι χῶρον ἐν ταῖς διαστάσεσιν αὐτῆς, ἐπεχείρησε τὴν διαζωγράφησιν αὐτῆς μετὰ σημειώσεως τῶν ἀπαιτουμένων μέτρων. Ἡ περὶ τῶν διαφόρων συγκεντρικῶν κύκλων ἰδέα αὐτοῦ εἶναι λίαν εὐφυής, εἰ καὶ αἱ λέξεις τοῦ ποινοῦ δὲν διδουσι τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο· πρὸς δὲ οὐδὲν ἀπαντᾷ ἔκτος ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ἀσπίδας κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον διηρημένας. Ἐπειδὴ καὶ ὁ Ὀμηρος αὐτός, σάκος πάντοτε δεδαίγμενον ὀνομάζει ἀσπίδα πανταχόθεν τεχνικῶς ἐπεξεργασμένην, διὰ τοῦτο ἐγὼ θὰ προσετίμων, ἵνα πλείοτερον χῶρον οἰκονομήσω, ν' ἀποδεχθῶ τὴν κοιλὴν ἔσωθεν ἐπιφάνειαν· διότι εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ παλαιοὶ καλλιτέχναι δὲν ἄφινον ταύτην κενὴν ὡς ἀποδεικνύει ἡ ὑπὸ τοῦ Φειδίου ἀσπίς τῆς Ἀθηνῶν.

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ὅτι ὁ Μποαδὲν δὲν ἠθέλε νὰ ἐπωφεληθῆ ἐκ τοῦ πλεονεκτημάτος τούτου· πρὸς τούτους ἄνευ ἀνάγκης μάλιστα νῦξησε καὶ τὰς παραστάσεις αὐτάς, εἰς ἃς ἔδει νὰ παρῶσιν θέσιν ἐπὶ τοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ κατὰ συνέπειαν συμκρυνθέντος χῶρου, διατρέσας ἐκεῖνο, ὅπερ παρὰ τῷ ποιητῇ προφανῶς μίαν καὶ μόνην εἰκόνα ἀποτελεῖ, εἰς δύο ἢ καὶ τρεῖς ἰδιαίτερας εἰκόνας. Γινώσκω καλῶς τὸ πρὸς τοῦτο κινήσαν αὐτὸν ἐλατήριον· δὲν ἔπρεπε ὅμως νὰ κινήσῃ αὐτόν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς προσπαθείας τοῦ νὰ ικανοποιησῇ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ δείξῃ αὐτοῖς μᾶλλον ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις αὐτῶν ἦσαν ἀδίκαι. Ἐπὶ τούτου καταλήπτότερος ἀποβήσομαι δι' ἐνὸς παραδείγματος. Ὄταν ὁ Ὀμηρος περὶ τῆς μῆδος πόλεως λέγῃ :

Λαοὶ δ' εἰν ἀγορῇ ἔσαν ἄθροοι· ἔρθα δὲ ρεῖκος
Ἐρῶρει· δύο δ' ἄνδρες ἐνείκειον εἵνεκα ποίησε
Ἄνδρος ἀποθνήσκον· ὁ μὲν εἶχετο, πάντ' ἀποδοῦναι,
Δήμῳ πιφάσκων· ὁ δ' ἀνείρετο, μηδὲν ἐλέσθαι·
Ἄμφο δ' ἰέσθην ἐπὶ ἴστοι πείραρ ἐλέσθαι·
Λαοὶ δ' ἀμφοτέροισιν ἐπήκνον, ἀμφοῖ ἀρωγοί·
Κήρυκες δ' ἄρα λαὸν ἐρήκνον· οἱ δὲ γέροντες
Εἶπ' ἐπὶ ξεστοῖσι λίθοις, ἱερῶ ἐνὶ κέκλω·
Σκῆπτρα δὲ κηρέων ἐν χερσ' ἔχον ἠεροφώνων.
Τοῖσιν ἔπειτ' ἤμισσον ἀμυθηδὸς δὲ δίκαιον.
Κεῖτό δ' ἄρ' ἐν μέσσοισι δύο χρῆσσοι τάλαρτα —

πιστεύω ὅτι δι' αὐτῶν ἠθέλε νὰ παρουσιάσῃ μίαν καὶ μόνην εἰκόνα· τὴν εἰκόνα δημοσίου δικῆς περὶ τῆς διαφειλονικουμένης ἀποτίσεως σημαντικοῦ προστίμου διὰ διαπραχθέντα φόνον. Ὁ καλλιτέχνης, ὅστις τοῦτο τὸ σχέδιον θέλει νὰ ἐκτελέσῃ, δὲν δύναται διὰ μιᾶς πλέον ἢ μιᾶς καὶ μόνης στιγμῆς ἐκ τούτου νὰ ἐπωφεληθῆ· εἴτε τῆς στιγμῆς δηλονότι τῆς κατηγορίας εἴτε τῆς στιγμῆς τῆς ἀκροάσεως τῶν μαρτύρων ἢ τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ ἄλλης τινός, ἢν οὗτος νομίζει καταλληλοτέραν πρὸ τῶν στιγμῶν τούτων, μετὰ ταύτας ἢ μεταξὺ αὐτῶν. Τὴν στιγμὴν ταύτην καθίστησι τόσον γόνιμον ὅσον δυνατόν, καὶ πραγματοῖ αὐτὴν μεθ' ἀπάσης τῆς ὀπτικῆς ἀπάτης, ἥς εὐμορεῖ ἡ τέχνη ἀπέναντι τῆς ποιήσεως ἐν τῇ παραστάσει ὀργανῶν ἀντικειμένων. Ὑπὸ τὴν ἐποψίαν ὅμως ταύτην, ἀπείρως μειονεκτῶν, ὁ ποιητής, ὅστις ἀκριβῶς τοῦτο τὸ σχέδιον μέλλει διὰ λέξεων νὰ ζωγραφῆσῃ, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ παντελῶς ν' ἀποτύχῃ, τί δύναται ἄλλο νὰ πράξῃ ἢ νὰ ποιήσῃται ὡσαύτως χρῆσιν τῶν ἰδιαζόντων αὐτῷ πλεονεκτημάτων; Καὶ ποῖα εἶναι ταῦτα; Ἡ ἐλευθερία τοῦ νὰ ἐπεκτείνηται ἐν τῷ καλλιτεχνίῳ, τοσοῦτον ἐπὶ τοῦ παρελθόντος ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος τῆς μιᾶς στιγμῆς καὶ ἡ δύναμις ἐπομένως τοῦ νὰ δεικνύῃ εἰς ἡμᾶς οὐχὶ μόνον ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ τεχνίτης δεικνύει ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ οὗτος δύναται ν' ἀφίηῃ ἡμῖν νὰ μαντεύσωμεν μόνον. Δι' αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας, δι' αὐτῆς τῆς δυνάμεως μόνον πλησιάζει ὁ ποιητής πάλιν τῷ καλλιτέχνῃ, τὰ δέεργα αὐτῶν τότε μόνον ὁμοιάζουσι πρὸς ἀλλήλα καθ' ὑπερβολήν, ὅταν ἡ ἐνεργεια τούτων ἐξ ἴσου ζωρὰ ἦναι, οὐχὶ δ' ὅταν τὸ ἐν πλείον ἢ ὀλιγότερον διεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τοῦ ὥτος ἢ ὅσον τὸ ἄλλο δύναται νὰ παραστήσῃ τῷ ὀφθαλμῷ. Κατὰ ταύτην τὴν βάσιν ἔδει ὁ Μποαδὲν νὰ κρίνῃ τὸ χωρίον τοῦ Ὀμήρου, τότε δὲ δὲν θὰ ἐποίει ἐκ τούτου τσαύτας ἰδιαίτερας εἰκόνας ὡσα πιστεύει ὅτι ἐν αὐτῷ εὐρίσκει διάφορα χρονικὰ σημεῖα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πᾶν, ὅπερ ὁ Ὀμηρος λέγει, δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἐκτεθῆ ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ εἰκόνῃ· ἡ κατηγορία καὶ ἀπάρνησις, ἡ παραστάσις τῶν μαρτύρων καὶ ἡ προσφώνησις τοῦ διηρημένου λαοῦ, ἢ προσπάθεια τῶν κηρέων ἵνα καθυψώσασθαι τὸν θόρουσον, καὶ αἱ ἐκφράσεις τῶν διαιτητῶν, εἶναι πράγματα, ἅτινα ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλοις καὶ δὲν δύναται νὰ ὑψίστανται τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ ἵνα ἐκφρασθῶ κατὰ τὸ σύστημα τῆς Σχολῆς δὲν περιεῖχεται πράγματι ἐν τῇ εἰκόνι, τοῦτο ἔκειτο ἐκεῖ δυνάμει· ὁ μόνος δὲ ἀληθὲς τρόπος τοῦ νὰ ζωγραφῆσῃ τις διὰ λέξεων ὑλικὴν εἰκόνα εἶναι νὰ

συνδῆν τὴν τελευταίαν μετὰ τοῦ πραγματικῶς ὄρα-
τοῦ, καὶ μὴ μένη ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς τέχνης ἐντὸς τῶν
ὁποίων ὁ ποιητὴς δύναται μὲν ν' ἀπαριθμῆσθαι τὰ
διδόμενα πρὸς μίαν εἰκόνα, ἀλλ' οὐδέποτε καὶ νὰ
παραγάγῃ τοιαύτην.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΛΙΝΑ.*

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἐκεῖνο ὅπερ μένει.

VIII.

Ἄλλ' αἴφνης . . . ἀπεσπᾶσθη ἀπὸ τῆς ὄνειρώξεως
αὐτοῦ, ἢ, κἄλλιον εἰπεῖν, ἡ ὄνειρώξις μετέβηλε χα-
ρακτήρα.

Ὅπισθεν αὐτοῦ, πέραν τοῦ τοίχου τῆς μικρᾶς αἰ-
θούσης, ἤχος τις λιγυρὸς ἐλάλει, ἤχος ἀναδιδῶν σο-
βαρὰς καὶ βαθείας μελωδίας, ἀμα δὲ καὶ παλμῶδεις
δονήσεις τετραμένων χορδῶν· ἦτον ἡ προεισαγωγὴ
ἄσματός τινος ἀνακρουομένη ἐπὶ φόρμιγγος.

Ὁ Ἰωάννης ἔφερε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας·
ἐγνώριζε τὴν προεισαγωγὴν ταύτην, διότι εἶχε ποτε
ἀκούσει αὐτὴν ἀπὸ κλειδοκουμβάλου. Τότε δὲ θαυμα-
σία τις φωνῆ, πλήρης ἠδύτητος καὶ καλλιτεχνικῆς
δυνάμεως ἀρρήτου ἤρξατο ψάλλουσα τὴν ἐπομέ-
νην ᾠδὴν:

«After years of life together,
(μετὰ ἐτῶν συμβίωσιν ἡμῶν . . .)

Ὁ ἰατρός ἠγέρθη ἀκαριαίως καὶ περιέφερε περίξ
πεφοβημένα βλέμματα· ἤκουε τὸ ρωμαντικὸν ἄσμα
Blue bells of Scotland, τὸ ἄσμα τῆς Χίλδας Βαϊκ-
κλεῦ. Ἄλλ' ἡ ψάλλουσα δὲν ἦτον ἡ Χίλδα· τίς λοι-
πὸν ἦτο; . . .

Ἄλλὰ συγχρόνως ἡ χρυσῆ, ἡ ἀγγελικὴ φωνὴ ἐκεί-
νη, μετ' ἀπέρου τέχνης μέλψασα ὅλας τὰς στροφὰς
καὶ τὴν ἐπωδὸν, ἐβυθίσθη εἰς σιωπὴν· ἀντήχησεν
ὅμως ἐκ νέου, καὶ τὰς λέξεις τῆς ᾠδῆς, γαλλιστὶ
ἤδη ἀπαγγελιομένης, ὁ Ἰωάννης ἠσθάνθη διαχεομέ-
νας καὶ πληρούσας τὴν περὶ αὐτὸν ἀτμόσφαιραν, καὶ
οἶονεῖ εἰσέπνευσεν αὐτὰς ἀσθμαίνων καὶ ἐρείδων ἐπὶ
τοῦ τείχους φρικιώσαν τὴν κεφαλὴν.

Ἡ ἄγνωστος ἐψέλλιζεν, ἐκελάθει μετ' ἐκφράσεως
ἀνεκλαλήτου ὡς ἐξῆς:

Ἐὰν φρονῆς ὅτι νὰ εἶπω μελλῶ
ποῖον τολμῶ νὰ ἀγαπῶ θερμῶς . . .

Ἡ ἄγνωστος! τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ Ἰωάννης,
ἐκτὸς ἑαυτοῦ, μετὰ βλέμματος πλάνου, μετὰ χει-

λέων ἡμικλείστων ἐν μειδιάματι υπερτάτης ἐκστά-
σεως ἔλεγεν ἀσυναίσθητως:

— Ἐκείνη! . . . ἡ Λίνα! ὦ οὐρανέ! . . .

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, ταπεινωθέντες, ἀνεκάλυ-
ψαν ἐπὶ τῆς ἐστίας ἀντικείμενόν τι ὑπερ δὲν εἶχε
παρατηρήσει πρότερον, ἦτοι φωτογράφημα ἐπὶ μίλ-
του, παριστῶν παιδικὴν κεφαλὴν, ἧς τὰ θεσπέσια
χαρακτηριστικὰ προῦβαλον ὑπὸ τὰς ὄψεις αὐτοῦ τὴν
εἰκόνα ἐκείνης ἣν ἄρτι ἐκέλευσε. Προχωρήσας δὲ πρὸς
τὴν εἰκόνα, ἤρπασεν αὐτὴν ἀνὰ χεῖρας καὶ ἐθεώρει
αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν μετ' ἀτενοῦς προσηλώσεως τοσαύ-
της, ὥστε αἱ κόραι τῶν ὀμμάτων του, διασταλαῖσαι,
ἐκαλύφθησαν ὑπὸ ομίχλης, τὴν δὲ ἀκοὴν αὐτοῦ διέ-
λαθεν ὁ ψόφος τοῦ ἐν τῷ βᾶθει τῆς αἰθούσης ἀνεγει-
ρομένου παραπετάσματος.

Μορφή τις, εἰσελθοῦσα διὰ βήματος ὁμοίου πρὸς
κούφην ἐπιφοίτησιν ἀεροπλάστου φάσματος, ἔστη πρὸ
τοῦ νεαροῦ ἀνδρός, καὶ ἐξέχυσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν μα-
γνητικὴν ἐπήρειαν τῶν οὐρανολαμπῶν ὀμμάτων της,
ἅτινα περιεῖχον τοσαύτην ἀγάπην, ὥστε ἐκεῖνος, ἐλ-
κυόμενος ὑπὸ τῆς ἠδύτητος μαγείας, ἐστράφη βρα-
δέως, καὶ διέμενεν ἀκίνητος, ἀναίσθητος, ἐκτεθαμ-
βημένος, οἶονεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ὀράματος ἀναλή-
θους καὶ φανταστικοῦ.

Μήτοι ἐπεφοίτησεν αἰφνιδίως, ἄρτι προσκληθεῖσα
ὑπὸ τῆς φωνῆς του, ἡ μορφή ἐκείνη ὑπὸ μορφήν
φάσματος; . . .

Ὁ Λίνα ἔμενεν ἀναυδὸς ἐκεῖ, πρὸ αὐτοῦ· ἔμενεν
ἀναυδὸς, ἀλλ' οἱ μεγάλαι δακρυλαμπεῖς ὀφθαλμοὶ της,
ἀτενίζοντες τὸν νεαρὸν ἄνδρα τὸν ὠχρὸν καὶ ἀσθενῆ,
ὠμίλου διὰ λαλιᾶς εὐγλώττου, πρὸς ἣν ἦτο ξένη
πᾶσα περὶ ἀπάτης ὑπόνοια.

Περιεβᾶλλετο μακρὸν ποδήρη χιτῶνα ἐκ χιονολεῦ-
κου ἰνδικῆς ἐρέας, ἥτις ἐλαφρὰ καὶ οἶονεῖ ἀτμώδης,
ὑπενέφαινε τοὺς ἀγαλακτώδεις ὤμους καὶ βροχιόνας·
ἡ θεσπέσια νεφελόχρους κόμη, ἀνυψουμένη εἰς ὀγκώδη
κύλινδρον ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἀπεκάλυπτον τὸν γαλα-
κτοειδῆ ἀχένα καὶ τὸν ἀφρόπλαστον λαιμόν. Ἄπα-
σαι αἱ πάλαι προῦποσχέσεις τελείου κάλλους εὐρί-
σκοντο ἤδη ἐκπεπληρωμένα, ἄπασαι αἱ θεῖαι χάρι-
τες τῆς γυναικὸς ἠκτινοβόλουν ἐπὶ τῆς παρθενικῆς
καὶ ἀμέμπτου ἐκείνης μορφῆς.

Ἐπὶ πολὺ παρετήρουν ἀλλήλους ἀφώνως, ἐκείνη
ἐπὶ μᾶλλον ὀλονέν συγχινομένη, ἐκεῖνος ἀναλαμβᾶ-
νων βαθυμηδὴν τῆ· νόησιν.

Τέλος ἡ κόρη εἶπε:

— . . . Κύριε . . . Ἰωάννη!

— Κυρία! . . . ἀπεκρίνατο ριγῶν.

— Κύριε, προχθὲς μὲ παρενοήσατε.

— Πότε; ἠρώτησε λησμονῶν ἐκεῖνος.

— Ὅταν σὰς ἔγραψα ἐρωτῶσα πῶς ὄφειλον νὰ
σὰς ἀνταμείψω.

— Ἄ! ἀνέκραξε τότε ἀναμνησκόμενος· ναι, εἶ-
ναι ἀληθές· καὶ λέγετε ὅτι σὰς παρενόησα;

*) Ἰδε ἀριθμ. 20, σελ. 398—400.

Ἡ λατρευτὴ κόρη ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἣν ἐκείνος ἔδραξεν ὠχρὸς ὡς ὁ θάνατος.

— . . . Ἀποδέχεσθε τὴν ἀνταμοιβήν, τὴν ἀληθῆ ἀνταμοιβήν; ὑπέλαβεν ἐρυθριῶσα.

Ἄλλ' οὗτος, μὴ ἔνοσῶν εἰσέτι, εἶπε :

— Ποῖαν ἀνταμοιβήν;

Ἡ Λίνα ἐγέλασεν ὀργίλως πως, ἐν ᾧ τὸ βλέμμα της ἐβυθίζετο οὕτως εἶπεν εἰς τὸ τοῦ Ἰωάννου, ὅστις φοβούμενος ἵνα μαντεύσῃ τοὺς λόγους αὐτῆς, ἔτεινε ν' ἀφήσῃ τοὺς δακτύλους, οἵτινες συνεκράτουν τοὺς ἑαυτοῦ.

— Ἄλλ᾽ βοηθήσατέ μοι λοιπόν, εἶπεν ἐκείνη, προσκλίνουσα· δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἐγὼ τὰ πάντα! . . . εἶπατέ μοι, δέχεσθε τὴν ἀνταμοιβήν τὴν ὁποῖαν σᾶς ἀπονέμει ἡ εὐγνωμοσύνη μου; ἰδοὺ αὐτὴ, τὴν κρατεῖτέ!

Καὶ ἵνα ἐπεξηγήσῃ κἀλλιον τὰς ἐκφράσεις ταύτας, ἔσφιγγε γλυκέως τὴν χεῖρα τοῦ ἱατροῦ.

. . . Ἀκαριαίως ὁ πέπλος ἐσχίσθη! μεθῶν ἐν τῇ αἰφνιδίᾳ εὐδαιμονίᾳ ὁ Ἰωάννης ἔπεσεν γονυκλινής.

— Σεῖς! σεῖς! ὦ! . . .

Καὶ τὰ φλέγοντα αὐτοῦ χεῖλη προσηλώθησαν διαπύρως ἐπὶ τῶν δακτύλων ἐκείνων τῶν ροδοχρῶν καὶ δροσερῶν. Ἐν ᾧ δ' ἐγονυπέτει πρὸ αὐτῆς ἐν θαυμασμῷ ἀπλέτῳ, μὴ τολμῶν ν' ἀνεγερθῆ, ἐκ φόβου μὴ αἴφνης ὁ αἰθερόμορφος ἄγγελος τῆς εὐδαιμονίας τανύσῃ τὰς πτέρυγας, ἐκείνη ἐθώπευτε τρυφερῶς τὸ μέτωπον αὐτοῦ.

— Ἰωάννη! ἐφώνησε.

Τότε ἐκείνος ἐπίστευσεν ἀσφαλῶς, βεβαιωθεὶς ὅτι δὲν κατέχεται ὑπὸ ὀνειρώξεως ἀπατηλῆς.

— Ἄς ὀμιλήσωμεν, τῷ εἶπε πάλιν· θέλετε; Προσεκάλει ἤδη αὐτὸν εἰς ὁμολογίαν, ἔμελλε νὰ τῷ ἀφηγηθῆ τὴν ἱστορίαν της.

— Δὲν τολμῶ! ἀπήντησεν ἐκείνος βαιῶ τῇ φωῇ.

— Δὲν τολμᾶτε; πρέπει λοιπόν ἐγὼ νὰ δώσω τὸ παράδειγμα;

— Ναί, ὀμιλήσατε, θὰ σᾶς ἀκούσω.

Τὰς λέξεις ταύτας εἶπεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν πλήρει ἐκστάσει λατρείας· ἐὰν δὲ ποτε καρδίᾳ γυναικὸς ἐδοκίμησεν ὑπὸ σφοδροῦ καὶ μυστηριώδους πάλμου εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς πρώτης πρὸς αὐτὴν ἐκδηλώσεως ἀγνοῦ ἔρωτος, αὐτὴ ἦτο βεβαίως ἡ καρδίᾳ τῆς Εὐκῆς ὑπὸ τὸ βλέμμα τοῦ ἀπειροῦ πάθους, τοῦ ἀχανοῦς ἔρωτος ὑπ' οὗ τῇ στιγμῇ ἐκείνη περιβάλλετο.

Ἐκάθισεν ἐπὶ ἀνακλιντήρος, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐγονυπέτησε πρὸ αὐτῆς.

Ἡ θεοπεσία ἐξομολόγησις ἤρξατο.

— Σὺ εἶσαι ὁ ἔνοχος, Ἰωάννη· ἐπὶ πέντε ὅλα ἔτη πάσχουμεν ἀμφοτέραι, διότι δὲν ἠθέλησας νὰ λαλήσῃς ὦ, μὴ δικαιολογεῖσαι! γνωρίζω τὸν εὐγενῆ σεβασμὸν τὸν ὁποῖον ὁ ἔρως σου περιεῖχε, καὶ ὅσα κἄν ὑπέφερον. ἐσεμνυόμην ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι καὶ σὺ ὑποφέρεις ἐπίσης δι' ἐμέ καὶ ὡς ἐγὼ . . . διότι σὲ

ἠγάπων ἐγὼ, ἡ δυστυχὴς ἀνόητος! . . . ἐνόμιζα ὅτι σὲ περιφρονεῖ ἡ καρδίᾳ μου ἕως ὅτου εἶδον καθαρῶς τὸ ἀληθὲς αἰσθημά μου ἐκεῖ εἰς Λαιράκ, κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ὅτε ἐκλαιες μέλλον ν' ἀναχωρήσῃς, τὸ ἐνθυμείσαι; ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς ἐπαύλεως.

Στιγματὸς σπασμὸς τῆς φωνῆς ἀνέκοψε τὸν λόγον αὐτῆς ἐπὶ μικρὸν.

— Τὸ ἐνθυμοῦμαι! ἀπεκρίνατο ὁ λάτρης ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ἵνα μὴ παρᾶξῃ τὴν προσήλωσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν θεὰν ἐκείνην.

— Ἄλλ' ἤμην παιδίον τότε! ἐξηκολούθησεν ἡ μυριόχαρις καλλονή. Τί ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ σοὶ εἶπω; ἐνῷ ἔμελλον ν' ἀναχωρήσω ἐκ Γαλλίας μετὰ τρεῖς μῆνας; καὶ σὺ μὲ ἠκολούθησας μέχρι τῆς Μασσαλίας, φίλε μου· σὲ εἶδον ἐπὶ τῆς προκουμίας, καὶ οὐδὲν πλέον εἶδον ἐκτός σου, ἀλλὰ τὸ ἄναντιόν μάλιστα, ὡσεὶ τὸ ὄμμα μου εἶχε λάθει αἴφνης παραδόξον δύναμιν, ἐνόμιζα ὅτι σὲ βλέπω ἀκόμη, ἐφ' ὅσον ἡ γῆ ἐξετείνετο πρὸ ἡμῶν, ἐκεῖ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Παναγίας, ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ παρεκάλεσα δὲ τὴν ἀγαθὴν Μητέρα, νὰ μὲ ἀξιώσῃ νὰ σ' ἐπανεύρω ποτέ· εἰπέ μοι, μήπως εἶναι ὄνειρον ὅλα ταῦτα, ἡ πράγματι ἦσο σὺ;

— Ἦμην ἐγὼ, ὑπέλαβεν ὁ Ἰωάννης κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς καὶ πρότερον τόνον.

— Τὰ ἐπίλοιπα ἔμαθες ἢ καὶ ἐμάντευσες; ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ συνδεθῆ ἔσαι ὁ γάμος ἐκείνος πρὸς τὸν ὁποῖον ἠναντιούμην· ὑποκύπτουσα εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἐπιθανατίου, ὅταν ἔμαθον ὅτι τῷ ἀναγκαιοῖ ἡ παραμυθία αὕτη ἵνα κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμούς ἐν εἰρήνῃ, ἐδέχθη τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ διὰ σὲ δὲ ἔμεινα ἡ πιστὴ Εὐελίνα δὲ Μαλφρά.

— Λίνα! ἀνέκραξεν ὁ Ἰωάννης μετὰ ζέσεως.

— Λίνα! ἐψιθύρισεν ἐκείνη τρυφερῶς ναί, δίστι τὴν Λίναν κατὰ πρῶτον ἐγνώρισες.

Λαβοῦσα αὐτὴν πρὸ αὐτοῦ διὰ χρυσῆς κλειδός.

— Ἰδέ! τῷ εἶπε.

Ἐκ τοῦ κομψῶς ἐπεξεργασμένου κιβωτιδίου ἀνέσυρε δέμα ἐκ ροδοβαφῶν ταινιῶν· λύσασα δὲ τὴν δεσμίδα αὐτῶν μετὰ συγκινήσεως, ἀνέπτυξε βραδέως ἐπὶ τῶν γονάτων της ἐν πρὸς ἐν τὰ τετραδία ὅσα εἶχε πληρώσει ἐν τῷ οἰκοτροφείῳ Κολλάρ, ὧν τὰ περιθώρια κατεῖχον αἱ διὰ μολυβδίδος γεγραμμέναι σημειώσεις τοῦ Ἰωάννου Δαήλ.

— Τὰναγνωρίζεις, δὲν ἔχει οὕτω; φεῦ! αὐτὰ ἤσαν ὅλον μου τὸ παρελθόν, ἡ περιουσία, ὁ θησαυρός μου, πᾶν ὅτι διέσωζον ἐκ σοῦ· ἀλλοίμονον! ποσάκις δὲν μοι ἀνέμνησάν ἐκτοτε τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐτύφλωττον, τὸν χρόνον καθ' ὃν παρηρημίημευον τὰ ἰδικά μου αἰσθημάτα! ἀλλ' ἐπῆλθε τέλος ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποῖαν ἔπαυσα πλέον ν' αὐταπατώμα· καὶ ἔκλυσα ἐπὶ τῶν χαρτίων τούτων, Ἰωάννη μου! . . .

— Τὰ δάκρυά σου σώζονται ἐπ' αὐτῶν ἔτι, Λίνα; ἠρώτησεν οὗτος, ἀρπάζων αὐτὰ καὶ ἀσπαζόμενος εὐλαβῶς· ποῦ εἶναι λοιπόν τὰ ἰδικά μου δάκρυα; . . .

δεικνύων δὲ αὐτῇ ἕτερόν τι χαρτίον κατερρκωμένον.

— Τί εἶναι τοῦτο; τῆ εἶπεν

Ἡ κόρη ἠρυθρίασεν, ἀλλ' οὐχ ἤττον μειδιῶσα ἀπεκρίθη.

— Τοῦτο; ὦ! τοῦτο δὲν εἶναι ἰδικόν μου· ἰδέ-το καλῶς.

Ὁ Ἰωάννης ἀνέγνω τότε ἐπὶ τοῦ βαθυκυτρίνου κέρματος τὸ ἀγγλικὸν ἄσμα *Blue bells of Sotland*, μετ' αὐτὸ δὲ τὴν φράσιν: « Ἐκεῖνος εἶπεν οὐδέποτε! . . »

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐπεσκοτίσθησαν.

— Εἶναι τῆς Ἰλδας! ἐψιθύρισε δυσφρῶν.

— Ναί, τῆς Ἰλδας, ἐπανελάθεν ἡ Εὐελίνα, τῆς Ἰλδας, ἥτις σὲ ἠγάπησε, καὶ τὴν ὁποίαν ἐμίσησα καὶ τὴν Ἰωάνναν ἐκεῖ, εἰς Λαιῦράκ.

Ἐπὶ στιγμὴν σιγὴ ἐγένετο μεταξὺ αὐτῶν, καθ' ὅτι πλείσται συγαινῆσεις καὶ ἀναμνήσεις ἔτι πλείονες, διεγειρόμεναι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἐξαπίνης, ἐκώλυον αὐτοῖς τὴν λαλίαν· ἀλλ' ἡ σιωπὴ τῶν ἐκείνη οἰονεὶ ἀπῆλκει μυστηριώδεις παραμυθίας καὶ ὑποσχέσεις τρυφερὰς· ἐκ νέου δ' αἱ χεῖρες αὐτῶν συνηνώθησαν ὡς καὶ τὰ βλέμματά των.

Τότε ὁ Ἰωάννης, κατὰ μικρὸν ἀφιέμενος εἰς τὴν μεθυστικὴν ἐπήρειαν, ἤρξατο λαλῶν, ἡ δὲ ὁμολογία αὐτοῦ ἀντήχησε ζωηρῶς, ὡς ἄσμα ἀνυψούμενον ἐκ τῶν στοιχειωδεστάτων τῆς ψυχῆς του ἰῶν.

— Λίνα, τῆ εἶπε· δὲν εἶναι αὕτη ἡ στιγμὴ ἁρμοδία πρὸς μακρὰς ἐκμυστηρεύσεις· ὅταν εὐδαιμονία παρομοία πρὸς ταύτην ἦν αἰσθάνομαι τὴν ὄραν ταύτην, περιπτύσσει τὴν καρδίαν, ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῆς τὸν προφορικὸν λόγον, διότι ἀναρίθμητοι ἰδέαι, ἀμετρος μέθη καὶ λήθη τις τῆς ὑλικῆς ὑπάρξεως κατακυριεύει τὸ πνεῦμα αὐτοστιγμεί. Τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν γνωρίζω καλῶς ἐὰν ζῶ εἰσέτι· ἀγνοῶ ἂν ἀληθῶς ὑπέφερα, καὶ αἰσθανόμενος τὴν χεῖρά σου ἐν τῆς χεῖρός μου, ἀκούων τοὺς ἀειποθήτους φθόγγους σου βυθίζομαι εἰς τὰς ἀτμώδεις νεφέλας αἰθερίου ὄνειρώξεως· δὲν δύναται εἰσέτι νὰ συνέλθω εἰς ἐμαυτὴν· τί λοιπὸν νὰ σοὶ εἶπω κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, εἰμὴ μόνον ὅτι ἐπὶ πέντε ἡδὴ ἔτη παρετόλμων νὰ ὄνειροπολῶ τὸ ὄραμα τοῦτο, παρετόλμων νὰ ἀφρονῶ τοιουτοτρόπως, ἀφίνων τὸ λογικόν μου νὰ καταφθείρηται οὕτως ἐν τῷ τόσῳ ζωηρῷ ὄσον καὶ ἀνέλπιδι τούτῳ ἔρωτι; . . . ὦ! μὴ τοι παραφρονῶ καὶ κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν; Ἄλλ' ἀδιέφορον, οὐδὲν πλέον γνωρίζω, οὐδὲν πλέον ἐπιθυμῶ νὰ μάθω, εἰμὴ ἐν τι μόνον: ὅτι δηλαδὴ, ἐν ὄνειρῳ ἢ κατ' ἀλήθειαν, ζῶν εἴτε νεκρὸς, σὲ ἀγαπῶ δι' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ὑπάρξεώς μου, καὶ ὅτι ὁ ἔρωσ οὗτος θὰ ἐπιζήση τῆς ὄνειρώξεως, κἂν ἔτι εὐρίσκωμαι ὑπὸ τὸ κράτος τοιαύτης, ὅτι θ' ἀναζήση καὶ ἐν τῷ τάφῳ, ἐὰν ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ θὰ μοὶ ἦναι δυνατὸν ν' ἀνεύρω σέ! . . .

Καὶ δεικνύων αὐτῇ τὴν ἐξαμιτίνην ταινίαν ἣν εἶχε περισυλλέξει στιγμάς τινας πρὸ τοῦ μεγάλου αὐτῶν χωρισμοῦ.

— Ἐγώ, τῆ εἶπε, τοῦτο καὶ μόνον, ὡς καὶ ἐν ἐπισκεπτήριόν σου διεφύλαξα ἐκ σοῦ· καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν μοὶ ἀνῆκες, ἐπειδὴ ἐγὼ αὐτὸς εἶχον ὄπαγορεύσει ἐμαυτῷ τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ σ' ἐπανίδω, οὐδὲ κἂν τὰ προσήγγισά ποτε εἰς τὰ χεῖλη μου, ταῦτα εἶναι τὰ ἱερὰ λείψανα τῆς θλίψεώς μου, καὶ ἔφερον αὐτὰ μέχρι τοῦδε ἐπὶ τῆς καρδιάς μου, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἵνα διεισδύσωσιν οὕτως εἰπεῖν εἰς τὰ βῆθη αὐτῆς καὶ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ζωῆς μου, χωρὶς, ἐν τούτοις, νὰ βεβηλωθῶσιν ὑπὸ τολμηροῦ τινος πόθου! . .

Ἰσταντο ὀρθοὶ ἀπέναντι ἀλλήλων φοῖσσοντες καὶ μετέχοντες ἀμοιβαίως τῆς ἐνείκας ἀλλήλων καὶ ἀδιαίρετου ἐκστάσεως· μὴ δυνάμενοι νὰ διασπασθῶσιν ἀλλήλων, ἀλλ' οὐδὲ νὰ λαλήσωσι δυνάμενοι, διέβλεπον τὰς ψυχὰς τῶν ἀναλυομένης ἐντὸς τῶν ἐκτεθαμβημένων αὐτῶν ὀφθαλμῶν.

Τοῦτο ὑπῆρξεν ὁ ἀρραβῶν αὐτῶν, ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἱερῶν ὄρκων τῆς πίστεως καὶ ἐν τῷ παρόντι ὡς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι κόσμῳ.

— Ἡνῶτοτε! ἀνεφώνησεν ἡ παρθένος.

— Πάντοτε! ἐπανελάθεν ὁ μνηστῆρ.

Καὶ οὐδὲν πλέον ἠκούσθη περὶ εἰμὴ οἱ βαθυκροτοὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν αὐτῶν καὶ αἱ βίαιοι τῶν στήθων τῶν πνοαί.

Τῆ στιγμῇ ἐκείνη προσχαρῆς γέλωσ, γέλωσ παιδικός, ἐτάραξε τὴν ἱερὰν ἐκείνην σιγὴν, ἡ δὲ θύρα ἀνοίγεισα ἀποτόμως, ἀφῆκε δίοδον εἰς τὸν μικρὸν Ρογῆρον, ὅστις πᾶρκατα εἰσεπήδησε συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θείας αὐτοῦ καὶ τῆς κ. Δαήλ. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς Εὐελίνης, ἱσταμένων ἀπέναντι ἀλλήλων, ἡ χαρὰ διεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— Ἥμην βέβαιος! ἀνεκράξεν· ὁ ἀγαθὸς Θεὸς τὸ ἠθέλησεν· ἀλλὰ κ' ἐγὼ τὸ ὄνειρευθῆν κατὰ τὴν ἀσθένειάν μου.

Ὁ νεκρὸς ἰατρὸς ἔσφιγγεν αὐτὸν ἐν τῇ ἀγκάλῃ του· ἡ κ. Δαήλ ἔκλαιεν, ἡ δὲ Λίνα προσελθοῦσα τῆ εἶπε:

— Λοιπὸν, μήτερ, θὰ μοὶ συγχωρήσητε διότι τὸν ἀφῆκα ν' ἀναμείνη ἐπὶ πολὺ; . . .

— Ἀγαπητὸν τέκνον, ἀπήντησεν ἡ χήρα, ὀφείλω νὰ σοὶ συγχωρήσω· ἀλλὰ φθάνεις ἀκριβῶς ἐν καιρῷ, διότι, φεῦ! δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σοὶ τὸν διαφυλάξω ἐπὶ πλέον.

Ἡ ἡμερὶς ἐπερατώθη ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τῆς παρόδου Ραφαήλ. Ἡ κ. Βέρλεϋ ἀπέστειλε τὸν δίφρον τῆς ἵνα παραλάβῃ τὴν Ἐλένην, ἣν συνάδευσεν ὁ μνηστῆρ αὐτῆς.

Ἐναγκλιζομένη τὸ πρῶτον ἡδὴ τὴν νεάνίδα ἡ Λίνα, τῆ εἶπε γηθοσύνως:

— Ἀγαπητή, θὰ ἦμαι ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφὴ σου· ἀλλὰ θὰ στεφθῶμεν ἀμρότεραι αὐθημερόν, δὲν ἔχει οὕτω; καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ναόν.

(Μετὰφρασις Κ. Α. Π.)

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΒΡΥΞΕΛΛΩΝ.—TRISTAN et YSEULT, δράμα εις πράξεις τρεῖς¹
 ἑπὶ καὶ μέλος Ριχάρδου Wagner.—ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.—FEDORA—
 Sarah Bernhardt.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἡ παρατήρησις ἦν ὁ Salomon Reinach ἐν τῷ Ἐγχειριδίῳ τῆς κλασικῆς φιλολογίας αὐτοῦ ποιεῖται ἐν οἷς περὶ μουσικῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ δράματι λέγει, ὅτι «ἡ τέχνη τοῦ ἀπογεμακρυσμένου παρελθόντος εἶνε τὸ πρότυπον τῆς τέχνης τοῦ μέλλοντος (l'art de l'avenir) φαίνεται ὅτι καὶ ὑπὸ ἄλλαν ὄψιν ἀληθῆς ἀποδύσεται, ἀποδεικνυομένων ἅμα ὀρθῶν τῶν ἐν τῷ Ἐργῷ τῆς τέχνης τοῦ μέλλοντος καὶ ἐν τῷ Μελοδραματικῷ Δράματι διατυπωμένων ὑπὸ τοῦ ἐκ Λευΐας στρατηλάτου τοῦ δράματος καὶ τῆς μουσικῆς. Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἵνα ἀληθῶς δοξασθῇ ὁ πολυπαθῆς τοῦ Tannhauser ποιητῆς, ἦλθε, καὶ ὅ,τι ἄλλοτε δυσχερῶς ἐγίγνετο, ἦ καὶ ὄλως ἀπετύγχανε, νῦν ἀδιάστως τελεῖται. Τὰ ἔργα τοῦ Ριχάρδου Wagner ἤρξαντο πανταχοῦ διδασκόμενα καὶ τὸ Bayreuth οὐδόλως εἶνε νῦν ἡ μόνη κυψέλη ἐν ἣ τὰ μελιττόεντα αὐτοῦ ἔργα ἐγκαταδιοῦσιν. Ἐν οἷς ἐγράψαμεν ἐν προτέρῳ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει περὶ τῆς Walkyrie, εἶπομεν ὅτι ὁ Wagner σὺν τῷ Gluck ἐκπροσωποῦσι τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην, τοῦ πρώτου μάλιστα ὄντος, ὡς περὶ ὁ Αἰσχύλος καὶ Σοφοκλῆς, ποιητοῦ τε ἅμα καὶ μελοποιοῦ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὑπεδείξαμεν δὲ τὴν ταυτότητα τῶν ἀρχῶν, ἀναγράφοντες τὴν γνωστὴν παραβολὴν τῆς μουσικῆς ἐν τῷ δράματι ὑπὸ τοῦ Βάγνερ, εἰπόντος, ὅτι ἡ «μουσικὴ εἶνε γυνὴ» καὶ δογματίζοντος ὅτι ἐν τοῖς μύθοις, ὡς ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀναζητητέον τὴν ὑπόθεσιν τῶν δραμάτων.

Ἐν τῷ ἐν Βρυξέλλαις βασιλικῷ θεάτρῳ Monnaie ἐδιδάχθη ἄρτι ἐν τῶν περιπετειωδῶν δραμάτων τοῦ διασήμου μουσουργοῦ, ὡς περὶ φέρει τὴν ἐπιγραφὴν Tristan καὶ Yseult, διαίρεται δὲ εἰς τρεῖς πράξεις. Τοῦ δράματος τούτου τὰ τε ἔπη καὶ τὸ μέλος ἀνήκουσι τῷ Βάγνερ, ὅστις ἠσχολήθη περὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἐπὶ ἱκανά ἐτη καὶ εἰς διαφόρους πόλεις. Συντελέσας τὸ πρῶτον ἐν τῶν ποίησιν τοῦ δράματος καὶ ἀποπερατώσας αὐτὸ κατὰ τὸ ἔτος 1856 ἐν Ζυρίχῃ, ἔγραψε ἐν τῇ αὐτῇ πόλει τὸ ἐπόμενον ἔτος, 1857, τὴν partition τῆς πρώτης πράξεως. Ἡ δὲ τῆς δευτέρας πράξεως ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1859, κατὰ μάρτιον, ἐν Βενετίᾳ, καὶ ἡ τῆς τρίτης κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐν Λυκέρνη. Ἀλλὰ μετὰ ἐξ ἑτη ὅλα τὸ ἔργον τοῦτο εὔρε φιλόξενον οἰκνὴν, ὡς φιλοξενήσῃ αὐτό, καὶ τοῦτο τῇ προσταδίᾳ τοῦ ἀοιδίμου Λουδοβίκου Β' τῆς Βαυαρίας. Τῇ 8(20 ἰουνίου τοῦ 1865 μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις ἐγένετο δεκτὸν ὡς διδασθῆ ἀπὸ τῆς οἰκνῆς τοῦ θεάτρου τοῦ Μονάχου καὶ τῇ 22(4 ἰουλίου τοῦ 1865 ἐδιδάχθη τῇ συμπράξει ἐξόχων ὑποκριτῶν καὶ ἀοιδῶν τοῦ Schnorr καὶ τῆς Schnorr.

Αὕθις ἀνεβιδάσθη νῦν ἐπὶ τῆς οἰκνῆς τὸ δράμα,

ὡς περ ἀποπνέει τὸν ἀγνὸν ἔρωτα τοῦ γενναίου Tristan πρὸς τὴν Yseult, τὴν ἐπίσης ἐρώσαν, ἔρωτα συνεχόμενον μὲν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, τοῦ ἱπποτικοῦ Tristan, πρὸς κατάπαυσιν φονικοῦ πολέμου, αὐτοῦ ὀδύγουντος ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πλοίου τὴν ἐρωμένην θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἰρλανδίας πρὸς τὸν πολέμιον βασιλέα Marke, συνεχόντα δ' ἐπίσης τῆς Yseult, ὅστις ἐκδηλοῦται ἐν τῷ μίσει ὡς περ αἰσθάνεται εἶτα αὕτη τοῦ Tristan προσκλιθέντος ὑπ' αὐτῆς καὶ μὴ προσελθόντος, ὅτε ἀμφοτέρω τὰ ἀγαπώμενα ὄντα ἐπὶ τοῦ πλοίου ἦσαν. Οἷος ἱστορισμὸς τοῦ Tristan, ἀλλὰ καὶ οἷα γενναϊότης τῆς Yseult, αὐτῆς ταύτης παρασκευαζούσης τὸ δηλητήριον, ὡς περ πρόκειται νὰ παράσῃ αὐτοῖς τὴν αἰωνίαν λήθην! Συνέντευξις τις τῶν ἐρωμένων καὶ φιλίμα τοῦ Tristan πρὸς τὴν Yseult ἔχει ἀποτέλεσμα μονομαχίαν μετὰ τινος ἱππότου ἐχθροῦ τοῦ Tristan, καθ' ἣν οὗτος πλῆσσει διὰ ξίφους. Ὁ Tristan θνήσκει ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς Yseult, ὅτε αὕτη παθητικώτατος ἄδει ἄσμα, οὐ ἡ ποιητικὴ ἔξαρσις θεωρεῖται τῶν ὠραιοτάτων καὶ τῶν ὑψηλοτέρας ἐμπνεύσεως τοῦ Wagner.

Τοιοῦτον διατελεῖ ὃν τὸ ἔργον τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ τοῦ Lohengrin. ἔργον προκαλέσαν οὐκ ὀλίγην κίνησιν θεατρικὴν ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Βελγίου καὶ ἐν Παρισίοις, ἐν οἷς αἱ ἡμερησίδες πολὺν ἐπίσης ἐποίησαντο λόγον. Ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτεύουσῃ, ὡς γνωστόν, μέλλει νὰ διδασθῇ τὸ Tannhauser, ἢτοι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἔργον, ὡς περ ἄλλοτε ἐσυρίχθη, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὸς ὁ συνθέτης καὶ μελοποιὸς ἠναγκάσθη μετὰ τρεῖς παραστάσεις νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀπὸ τῆς οἰκνῆς ἄρσιν. Ἡ μουσικὴ τοῦ μέλλοντος, ἥτις ἔχει παρελθόν, ἀποδεικνύεται ἔχουσα μέλλον.

* *

Ἐν τῷ Θεάτρῳ Renaissance τῶν Παρισίων ἡ Σάρρα Bernhardt, ἥτις εἶνε ἡ διευθύντρια καὶ ὁ ἀστὴρ αὐτοῦ, ἐπανελάβε τὴν Fedora, δράμα εἰς πράξεις τέσσαρας τοῦ Victorien Sardou. Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Sardou, ἔχοντος ἀπαράμιλλον γνῶσιν τοῦ θεάτρου, αἱ γνώμαι εἰσι δεδιχασμένα. Ἄλλ' ἡ περὶ τῆς Σάρρας, καὶ σφαλλομένης ἐτι ἐν τισὶ εἶνε γενικὴ. Ὁ Lemaitre, γράφων περὶ τῆς παραστάσεως ταύτης, ἀναφωνεῖ: Elle est très grande: nous ne pouvons que le redire chaque fois que nous la revoyons.

Ἔτερα ἔργα διδασθῆντα ἀπὸ τῆς οἰκνῆς τῶν γαλλικῶν θεάτρων εἶνε: Solness le Constructeur, τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Ἑρρίκου Ibsen, μεταφρασθὲν εἰς τὴν γαλλικὴν ὑπὸ Prozor καὶ διδασθὲν ἀπὸ τῆς οἰκνῆς τοῦ θεάτρου Œuvre, καὶ ἡ νέα κωμῳδία τῶν Maxime Boucheron καὶ Maurice Ordonneau Pélerinage, διδασθῆσα ἐν τῷ Γυμνασίῳ, ἥτις κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Sarcey κατὰ τὸ ἡμῖς ἐπέτυχε, καίπερ προκαλέσασα πολὺν πάταγον πρὸ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς, ἐνεκα τῆς ἐπιμονῆς τῶν συγγραφέων ὡς περ γίνονται ἡ πρότη παραστάσις ἐν ἡμέρᾳ, δυνθῆ δὲ ἡ κριτικὴ ἀσφαλῶς, ἔχουσα τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ν' ἀποφανθῇ περὶ αὐτῆς.

ΧΡΟΝΙΚΑ.—Ἐγράψαμεν ἤδη ἐν προτέρῳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν ὅτι ὁ ἔρχοις μελοποιῶν Verdi προῖκετο ν' ἀπέλθῃ εἰς Παρισίους

1) Τόμ. Β' σελ. 596—97.

χάριν τῆς προετοιμαζομένης ἐκτελέσεως τοῦ *Falstaff* ἐν τῷ Κωμικῷ — Μελοδράματι τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας. Τῇ παρελθούσῃ ἐβδομάδι ὁ μελοποιὸς τοῦ *Rigoletto* ἀφίκετο εἰς Παρισίους, συνοδούμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, τοῦ ἐπιφανοῦς ἐκδότου Ricordi καὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ μελοποιῦ Boito, κατέλυσε δὲ ἐν τῷ Μεγάλῳ Ξενοδοχείῳ. Αὐθημερὸν μετέβη εἰς τὸ Κωμικὸν — Μελοδράμα ἐν ᾧ προὔκειτο νὰ γένηται γενικὴ δοκιμὴ τῆς τρίτης πράξεως τοῦ *Falstaff*, ἀλλ' αὐτοῦ αἰτησαμένου ὅπως γείνωσιν αἱ δοκιμαὶ τῶν γυναικείων μόνον προσώπων, αἱ κυρίαι Delna, Landouzy, Grandjean καὶ Chevalier συνηθροίσθησαν ἐν τινι τῶν ἀναπαυτηρίων τοῦ Θεάτρου, εἰς ὃ προσῆλθεν ὁ Verdi, γενόμενος δεκτὸς διὰ ζωηρῶν ἀνευφημιῶν.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς δοκιμῆς ὁ Βέρδης συνεχάρη θερμῶς ταῖς ὑποκριτρίαις, διακηρύξας ἅμα ὅτι ἡ ἐκτέλεσις τοῦ *Falstaff* ἐν Παρισίοις ἔσται κρείττων τῆς ἐν Μεδιολάνοις. Τῇ ἐπιούσῃ ἐγένοντο ἐνώπιον αὐτοῦ αἱ δοκιμαὶ τῶν ἀνδρικῶν προσώπων.

Ἐπὶ τοῦ Βέρδη παρέσχον σημειώσεις τινὰς ἐν προτέρῳ Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν, ὅτε ἐπιουμέθα λόγον περὶ τῆς πρώτης ἐκτελέσεως ἐν Μεδιολάνοις τοῦ *Falstaff*¹. Σημειούμεθα νῦν ὅτι ὁ τοῦ *Trovatore* ποιητῆς οὐχὶ τὸ πρῶτον μεταβαίνει εἰς Παρισίους, διότι πρὸ τριακονταετίας ἀκριβῶς ἐπισκέψατο τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσάν καὶ ἀκολούθως. Τρέφει δὲ ἰδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς αὐτήν, καθ' ἃ αὐτὸς ὠμολόγησεν ἐν τινι συνεντεύξει πρὸς συντάκτην γαλλικοῦ φύλλου. Καίτοι ὀδοδονκούτης προὔκλεσε τὸν θαυμασμὸν τῶν παρισινῶν ἐπὶ τῇ ἀνηρότητι αὐτοῦ καὶ τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ὑγείᾳ. Τιαυτῇ δὲ εἶνε ἡ εὐρωστία αὐτοῦ, ὥστε οἱ παρὰ τὴν θύραν τοῦ διευθυνσεως τοῦ Κωμικοῦ-Μελοδράματος εὐρισκόμενοι δὲν ἐνόησαν ὅτι ὁ ποιητῆς τοῦ *Falstaff* εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον.

Ὁ Verdi ἐνοεῖται εἶνε τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας ἐν Παρισίοις καὶ αἱ ἐφημερίδες πᾶσαι δημοσιεύουσι πληροφορίας περὶ αὐτοῦ διὰ συνεντεύσεων γιγνομένων μετ' αὐτοῦ ὑπὸ συντακτῶν αὐτῶν.

— Ἐν Ἀθήναις ἀνεσχηματίσθη ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Ἀλεξιάδου ὁ οὐκ οἶδ' ὅπως ἀναγραφόμενος Πανελληνίος θιάσος, συμπραττούσης αὐτῷ καὶ τῆς κ. Ε. Πικρακευοπούλου. Ὁ δὲ θιάσος Μένανδρος, συμπραττούσης αὐτῷ τῆς δεσποινίδος Αἰκατερίνης Βερώνη, ἐδίδασκεν ἄρτι ἐν Καίρῳ, ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς δὲ πρωτεύουσας ἦλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς ἐπανάληψιν τῶν παραστάσεων αὐτοῦ.

— Ὑπὸ τοῦ γράψαντος τὸν Γενικὸν Γραμματεῖα, κωμῶδιαν μετ' ἁσμάτων, κ. Η. Καπετανάκη ἐδόθη πρὸς παράστασιν καὶ ἐπαίχθη ὑπὸ τοῦ θιάσου Πρὸ οὐδοῦ ἐν Ἀθήναις νέα κωμῶδια ἐπιγραφομένη Βεγγέρα.

— Ἡ Δούκισσα τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Κλέωνος Ραγκαβῆ ἐξεδόθη γερμανιστὶ ἐν Λειψία. Τοῦ δράματος προτάσσεται βιογραφία τοῦ ποιητοῦ καὶ ἱστορία τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ Ἑλλισεν.

— Ὁ ρώσος μουσουργὸς Καῖσαρ Cui, μελοποιὸς τοῦ *Flibustier*, ὠνομάσθη ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ γαλλικοῦ πανακαδημίου, εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικσῆμου Tchaikowsky ὀνόματος.

— Οὐ πρὸ πολλοῦ ἐδιδάχθησαν ἐν Βερολίνῳ τρεῖς νέα ἔμμετρα ἔργα ἐπιγραφόμενα τὸ μὲν Ἡ Βασίλισσα τοῦ Ἐρωτος,

ὑπὸ Hans de Gumpenberg, τὸ δὲ Ἀπηγορευμένοι καρποί, ὑπὸ Emile Goett καὶ τὸ τρίτον ὁ Μετοικῶν εἰς Ἀμερικὴν, ὑπὸ Max Halbe. Τούτων τὰ μὲν δύο πρῶτα ἐδιδάχθησαν ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ καὶ ἔτυχον μεγάλης ἐπιτυχίας. Τὸ δράμα τοῦ de Gumpenberg εἶνε σπανίας λεπτότητος ιδέας καὶ σχήματος. Ἡ ὑπόθεσις εἶνε μεσαιωνικὴ.

Τὸ ἔργον τοῦ Halbe ἐγένετο ἐπίσης δεκτὸν ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ, ἀλλ' ἔνεκα ἀντενεργειῶν ὁ συγγραφεὺς ἀπέσυρεν αὐτό. Ἐδιδάχθη δ' εἶτα ἐν τῷ Νέῳ Θεάτρῳ, ἀλλ' ἐντελῶς ἀπέτυχεν. Ἡ ἀποτυχία ὅμως αὕτη οὐδαμῶς ἐκάλυψε τὸν συγγραφέα τοῦ δράματος τῆς Νεότητος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλειτέραν ἐπιτυχίαν τῶν τελευταίων ἐτῶν.

— Διαπρεπῆς κριτικὸς τῆς Νέας Ὑόρκης ἐδημοσίευσεν ἄρθρον, ἐν ᾧ διςχυρίζεται ὅτι οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ μελοποιοὶ εἶνε ἀμαθεῖς καὶ ὅτι τὰ ἔργα αὐτῶν εἶνε οἰκειοποιήσεις, ἢ μεταγραφὰ παλαιῶν δημοῶν ἁσμάτων. Ὁμολογουμένως τὸν ὑπερβολικὸν αὐτοῦ ἀμερικανισμὸν καὶ ἐν τούτῳ ἠθέλησε ν' ἀποδείξῃ ὁ κριτικὸς. Τί φοβεροὶ αὐτοὶ οἱ Ἀμερικανοὶ εἰς ὅλα!

— Εἶνε μυθῶδες πολλάκις ἡ τιμὴ τῶν θεωρείων ἐν τοῖς θεάτροις. Ὁ σάχης τῆς Περσίας κατὰ τὸ 1873 ἐν Λονδίνῳ εὐρισκόμενος καὶ μεταβάς εἰς τὸ Βασιλικὸν Θεάτρον τοῦ Drury-Lane ἐπλήρωσε διὰ τὸ θεωρεῖον αὐτοῦ 500 λίρ. ἀγγλικὰς, ἧτοι 12,500 φράγκα. Κατὰ τὸ 1888 ἐν Buenos-Ayres Ἀμερικανὸς ἐπλήρωσε δι' ἐν θεωρεῖον 6,250 φρ. ὅπως ἀκούσῃ τῆς Πάττης. Ἡ μὲν Agnes Booth-Schaffel ἐπλήρωσε δι' ἐν θεωρεῖον ἐν τῷ θεάτρῳ Albey ἐν Νέῃ Ὑόρκῃ 5,000 φρ. χάριν τῆς πρώτης παραστάσεως τοῦ *Becket*, παιζομένου ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Irving καὶ τοῦ θιάσου αὐτοῦ κατὰ τὸν νοέμβριον τοῦ 1893. Κατὰ τὴν αὐτὴν παράστασιν δύο μικρὰ θεωρεῖα ἐπλήρωθησαν πρὸς 1500 φράγκα ἕκαστον.

— Μέλος τῶν εὐγενεστάτων οἰκογενειῶν τῆς Μαδρίτης ὁ Don Fernando Diaz de Mendoza, υἱὸς τοῦ κόμητος τῆς Bazalote, μαρκησίου τοῦ Fontanar, ἀδελφοῦ τῆς κομησῆς San-Luiz, ἀπεφάσισε νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὸ θέατρον καὶ ἀναλάβῃ κωμικὰ πρόσωπα. Αἱ δάφναι τοῦ Coguelin οὐκ ἔωσι καθῆδαι τὸν Don Fernando Diaz. Ἡ προσεχὴς αὐτοῦ ἐμφάνισις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ταράσσει τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Μαδρίτης.

— Ἐν Καναδῷ τῆς Ἀμερικῆς, ἐν τῇ θεάτρῳ Monreal συνέβη ἄρτι τὸ ἔξῃς: Κατὰ τὸ τέλος τῆς τελευταίας παραστάσεως τῆς Πάττης, ἡ ἀρχήστρα ἠρνήθη νὰ παίξῃ τὸν ἀγγλικὸν ἔθνηκὸν ὕμνον κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνθήειαν, ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ ἀκροατήριον ἠτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ φοβερὰ φωνὴ ἐπιβάλλει σιγὴν. Ἡ φωνὴ αὕτη ἦν ἡ τοῦ λόρδου Aberdeen, γενικοῦ διοικητοῦ, ὅστις ὄρθς ἐν τῷ θεωρείῳ αὐτοῦ, διακηρύσσει ὅτι αὐτὸς θὰ ψάλλῃ τὸν ὕμνον καὶ ἀμέσως ἤρξατο ψάλλον τὸν *God save the queen*, ἐν τῷ ἀκροατήριον ἤκουσε μετὰ σεβασμῶν μέχρι τοῦ πέρατος αὐτοῦ.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

Ὁ ἐπεύθυνος

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέραν Τυπολιθογραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ

1) Τόμος Β' σελ. 335—337.